Tauctoritatees libr
ruz methaphisice. Vi
neratione ꝛ corruptic
sensato. de memoria
longitudine ꝛ brevit
spiratione ꝛ inspirat
lium. ꝓ Vi. librox de
ethicorum. libri ꝓcon
trie. de regimine prin
De vita ꝛ moribus
ꝛ de beneficiis. aucto
solatione philosophi
tii. auctoritates plat
librox logice aristot

¶ Auctoritates librorum aristotelis: videlicet duodecim libro
rum methaphisice. viii. phisicorum. iiii. de celo & mundo. ii. de ge-
neratione & corruptione. iii. metheororum. ii. de aia. de sensu et
sensato. de memoria & reminiscentia. de somno et vigilia. de
longitudine & brevitate vite. de senectute & iuuentute. de re-
spiratione & inspiratiõe. de morte & vita. de motibus anima
lium. vi. librorum de aialibus. de substantia orbis & lune. v.
ethicorum. libri yconomice. iii. politicorum. ii. rhetorice. ii. poe
trie. de regimine principum. auctoritates senece ad lucillum
De vita & moribus. de quattuor virtutibus cardinalibus
& de beneficiis. auctoritates quinq; librorum boetii de conso
solatione philosophie. & de disciplina scholarium ipsius boe
tii. auctoritates platonis. apulei. porphirii. & finaliter oium
librorum logice aristotelis: & plurium aliorum philosophorum.

Liegden. Jean di Vengle
1495 - 4°
30 Lucens. K 282 (Grande

Tabula.

¶ Regiſtrū denotās auctoritates libroꝝ ariſtotelis ꝛ quo tūdā phōꝝ i quolibet folio ꝓtentas feliciter incipit.

Auctoritates primi libri methaphiſice	folio.iiij.
Auctoritates.ij.ꝛ.iij.libri methaphiſice	v.
Auctoritates.iiij.methaphiſice	vi.
Auctoritates.v.ꝛ.vi.methaphiſice	vij.
Auctoritates.vij.metaphiſice.	viij.
Auctoritates.viij.ꝛ.ix.methaphiſice	ix.
Auctoritates.x.ꝛ.xi.methaphiſice	x.
Auctoritates.x.metha.ꝛ primi phiſicoꝝ	xi.ꝛ.xij.
Auctoritates ſecundi phiſicoꝝ	xiij.
Auctoritates.ij.ꝛ.iiij.phiſicoꝝ.	xiiij.
Auctoritates.v.ꝛ.vi.phiſicoꝝ.	xv.
Auctoritates.vij.ꝛ.viij.phiſicoꝝ	xvi.ꝛ.xvij.
Auctoritates primi ꝛ.ij.de celo ꝛ mūdo	fo.xviij.
Aucto.ij.ꝛ.iiij.de celo ꝛ mūdo.ꝛ.i.de generatiōe	xix.
Auctoritates.ij.de generatiōe.ꝛ.i.methcoroꝝ.	xx.
Aucto.ij.ij.ꝛ.iiij.metheoroꝝ.ꝛ primi de aīa	xxi.ꝛ.xxij.
Auctoritates.ij.de aīa	xxij.xxiij.ꝛ.xxiiij.
Auctoritates.iij.de anima	xxv.xxvi.ꝛ.xxvij.
Auctoritates de ſenſu ꝛ ſenſato	xxviij.ꝛ.xxix.
Aucto.de memoria ꝛ remi.ꝛ de ſomno ꝛ vigilia	xxx.
Auctoritates de longitudine et breuitate vite	xxxi.
Auctoritates de ſenectute ꝛ iuuentute	xxxi.
Auctoritates de reſpiratione ꝛ inſpiratione	xxxi.
Auctoritates de morte ꝛ vita	xxxij.
Auctoritates de motibus aīaliuꝫ	xxxij.
Auctoritates primi de aīalibus	xxxij.
Auctoritates.ij.ꝛ.iij.de aīalibus	xxxiij.

Auctoritates.iiŋ.ꝛ.v̄.de aīalibus. xxviiŋ.
Auctoritates.vi.vŋ.viŋ.ꝛ.iv.de aīalibus xxvv̄.
Auctoritates.v.ꝛ.vi.de aīalibus xxvv̄i.
Auctoritates.vŋ.viŋ.ꝛ.viiŋ.de aīalibus xxvv̄ŋ.
Auctoritates.vv̄.ꝛ.vvi.de aīalibus xxvv̄iŋ.
Auctoritates de ſubſtantia orbis ꝛ lune xxviv.
Auctoritates libri cāꝝ ariſtotelis xxviv.
Auctoritates primi ꝛ ſecundi ethicoꝝ. xl.
Auctoritates.iŋ.iiŋ.ꝛ.v̄.ethicorum xli.
Anctoritates.vi.ꝛ.vŋ.ethicoꝝ. xlŋ.
Auctoritates.viŋ.ꝛ.iv.ethicoꝝ xliŋ.ꝛ.xliiŋ.
Auctoritates decimi ethicorum xliiŋ.
Auctoritates libri de bona fortuna xlv̄.
Auctoritates libri yconomice xlv̄.
Auctoritaies primi libri politicoꝝ xlvi.
Auctoritates.ŋ.iŋ.ꝛ.iiŋ.politicoꝝ xlvŋ.
Auctoritates.v̄.ꝛ.vi.politicoꝝ xlviŋ.
Auctoritates.vŋ.ꝛ.viŋ.politicoꝝ xliv.
Auctoritates primi ꝛ ſecundi libri rhetoricoꝝ. l.
Auctoritates tertii libri rhetoricoꝝ li.
Auctoritates primi ꝛ ſecūdi libri poetrie li.
Auctoritates epiſtole ariſtotelis miſſe alexādro magno de bene viuere ſiue agere lŋ.
Auctoritates de regimine principum lŋ.
Auctoritates de pomo ꝛ morte. liŋ.
Auctoritates morales Senece ad lucillum liŋ.liiŋ.ꝛ.lv̄.
Auctoritates eiuſdē de vita ꝛ moribus lv̄.
Aucto.eiuſdē de quattuor virtutibus cardinalibus lvi.
Aucto. eiuſdem de beneficiis lvi.ꝛ.lvŋ.
Aucto.boetii.i.ꝛ.ŋ.de ꝯſolatione phīe lvŋ.

Auctoritates boetii.in.de consolatione. folio.lvin.
Auctoritates boetii.iin.t.v.de consolatione lix.
Auctoritates boetii de disciplina scholarium lx.
Auctoritates platonis in thimeo. lx.
Auctoritates apulei affricani lxi.
Auctoritates porphirii lxin.
Auctoritates predicabiliū t predicamētoꝝ. lxiin.
Auctoritates peryarmenias t gilberti porritani lxiiin.
Auctoritates primi t secundi prioꝝ lxv.
Auctoritates primi posterioꝝ lxvi.t.lxvin.
Auctoritates secundi posterioꝝ lxviin.
Auctoritates primi t secundi topicoꝝ. lxiv.
Auctoritates.in.iin.t.v.topicoꝝ. lxv.
Auctoritates.vi.t.vin.topicoꝝ. lxvi.
Auctoritates primi t secundi elenchoꝝ lxvin.

¶ Incipit plogus compēdii auctoritatū philosophi t quorundā alioꝝ p vsu introductiōis thematū ipoꝝ predicato/rum ad populum simul ac in artibus studere volentiū.

c Dm enim aristotelice tam ad populum predicāti q̄ in artibus studenti non modicum sententie fulgentioris cognitiōis cuiuslibet scientie prebeāt robur atq; fulcimen: ideo in presentiarum pro magistralibus breuibusq; sermo/num introductiōibus ad populum: ac earūdē sermonū suis certis ī locis mēbrisq; ornationibus relucētiis eiusdē aristo telis in via naturali fatur vt cōmētator super primo libro phisicoꝝ luminis mundi cuius ortus primum carpsit hui⁹ vite auras anno.p̄v. mennonis qui t artaxerses decimi re gis persarum in straguma ciuitate tracie que ē pars ma ce donie. Fuit aūt filius nichomati medici t festie q̄ ab escula pio descenderūt: florens athenis annis trecētis t circa octo

ginta ante christi natiuitatez tempore Alexandri magni de cimi macedonum regis.

¶ Fiunt aũt thematũ in sermonẽ intentũ introductiones modis sequẽtibꝰ ꝛ pluribꝰ aliis.primo p magistralem sentẽtiã.verbi grã. Sit thema illud.Luce.vi. Beati qui audiunt verbũ dei.ꝛc. Introduc sic.dicit.Aristote.prio de aialibꝰ.Dẽ aial habens aures hz eas mobiles ꝑter hoies: ꝛ hoc ratione nobilis ꝯplexionis:nam vt dr ibidẽ:sicut aurũ excellit omẽ metallũ: sic homo oẽ aial: cũ homo sit aial rationale mortale discipline susceptibile mãsuetũ natura. Igit cũ talis sit ingiter vba salutis intẽte attẽdat dño dicẽte.Mathei.xiii. Lu.viii.ꝛ Apo.ii.ꝛ.iii.Qui habet aures audiẽdi audiat. In ꝗbusvbis prietẽdit vtus sensibilis siue sensualis audiẽdi ꝗ ꝛ in aialibꝰ intellectualis ꝛ affectualis: ꝗ tm̃ in hoibus. ꝑs. pliin. Audi filia.ecce primũ.ꝛ vide.ꝯsidera secũdũ.ꝛ inclina aurẽ tuã.ppende tertiũ.Et Aug.in.libro ꝯfessionũ.Locutꝰ es domine voce forti ad aurẽ meam. Qui igit negligenter audit vbũ dei tãtũ peccat acsi christi corpus acceptũ exputeret in terram.i.q.i. Interrogo vos fratres.et est textus Augusti. quẽ tñ caute lege.Huius etiã aures crescent in aures asininas.i. in eternã ꝯfusionez.Vt narrat Ouidius li.vin. methamorphoseos.a metha qđ est trans ꝛ morphosis qđ est mutatio de migda negligẽte auscultatore simphonie. inter phebũ.i.solem ꝛ pan.i.deũ rusticorũ. Dictũ est igit.Beati ꝗ audiũt vbũ dei ꝛ custodiũt illud. Item sit thema. Non veni vocare iustos sz peccatores.Mathei.ix. Luce.v. Introduc sic dicit.Aug.super Johẽm.Maius est iustificare impium ꝙ celum creare.subiũgit cãm.Celũ ꝛ terra trãsibũt electoꝝ aũt spũalis iustificatio pmãebit. Idẽ i libro đ natura ꝛ grã Non potest homo bene ꝛ ordinate viuere nisi lumĩe grẽ diui

a in

Nitus adiuuet. Est enī grā quasi q̄dā radi⁹ lucis eterne qđ q̄ pcepit ei nō resistendo illumīabit: q̄ vero eidē obicē ponit in tenebris exteriorib⁹ pmanebit. Cā aūt aduētus xp̄i i carnē fuit iustificare ipios. Luce. xix. Venit filius hois q̄rere ⁊ saluū facere qđ perierat. Et. i. ad Thi. i. Xp̄s venit i hūc mū dum peccatores saluos facere. Aug. in libro de verbis dñi. Tolle morbos: tolle vulnera: ⁊ nulla erit cā medicine. Idē xp̄in. de trinitate. Iz cui oīa equaliter subiacēt sanande misērie nostre ali⁹ fuerit modus possibilis: sz q̄ueniētior nō fuit q̄ xp̄m incarnari: vt hō ⁊ deus videri posset: quē hō eēt securus. Dicit ergo. Nō veni vocare iustos sz peccatores. Secundo pōt fieri itroductio p quandā diuisionē: vt si thema fuerit de iudicio dic. Quattuor requirunt ad iudicium dei. Primū est tuba populum q̄uocans. Secundū scriptura nephas declarās. Tertiū sīa q̄dēnās. Quartū minister sententiā iudicis exequēs. Tertio fieri pōt a sensu ⁊trario ip̄i⁹ thematis. Itē quarto sillogistice sic. Quicunqz adheret deo bonitatis ci⁹ fontē largissime experiet: sz corpus subditū peccatis deo nō adheret: cū sola charitas diuidat iter filios dei ⁊ sathane. Igit corpus subditū peccatis fontē bonitatis dei nō experiet. Et sic ꝯsequēter in oi modo ⁊ figura. Multa alia hic adduci possent de q̄bus ad presens ē supsedēdū. Dnū tn̄ est mēti tenendū: q̄ itroductio sermonis hz se sicut exordium siue arēga epistolaris: ideo summope cauēdum ne sit nimis longa: ita vt impediat executionē mēbror. ip̄i⁹ sermonis: alias eēt vitiosa. Et semp dz generaliter ꝯgruere ⁊ convenire cū materia thematis: vt sua vi quasi ad modū sequentē introducat materiā thematis p̄sentātā. Et ad hoc pmaxime valent dicta aristotelis sapientūq̄z alior. igit ⁊c.

¶ Sequuntur nunc auctoritates philosophi primi amatoris sapientie. Et primo primi libri methaphisice.

Omnes homines natura scire desiderāt.
Sēsus vis⁹ multas nobis rex drās demonstrat
Solum hoim genus arte ⁊ rōne viuit.
Experiētia facit artē: ⁊ experiētia vero casuz
Actus ⁊ operationes sunt circa singularia: quia medicus nō sanat hoiem in cōmuni: sed socratē vel aliquē alium in particulari. similiter ⁊ in aliis.
Experiēti a est cognitio singulariū: ars vero vniuersaliū.
Artifex est sapientior experto architector manuali artifice
Signū sciētis est posse docere.
Conueniēs est quēlibet artificē inueniētem vltra cōes sensus extolli nō solum ꝓpter aliquā intētionis vtilitatē: sed tanq̄ sapiētem ⁊ ab aliis differentem.
Scientes quorum sciētie ad vsum nō sunt sapiētiores ⁊ honorabiliores sunt illis quoz sciētie sunt ad vsum.
Sapiētia est scia primaz ⁊ altissimaz cāz.
Sapiētem oportet scire oīa in vniuersali: ⁊ scire difficilima ⁊ habere sciaz certiorē: ⁊ scire reddere cās ipoz que scit: ⁊ habere sciaz que subordinet alias scias subseruiētes: ⁊ habere sciam q̄ suiipsius sit cā ⁊ nō alterius.
Sapientis nō est ordinari sed ordinare. i. sapientis est regere et non regi.
Hi soli docent qui causas de singulis docent.
Que maxime sunt vniuersalia difficilima sunt ad cognoscendum hoibus: q⁹ a sensu sunt remotissima.
Finis est bonum vniuscuiusq̄ rei: ⁊ vniuersaliter est optimum in omni natura.

Sciētia id est methaphisica non est sciētia practica sz speculatiua: qr ppter nullum ē sz ē solum ppter fugā ignorātie
Propter āmirari nunc hoies z primo ceperūt philosophari.
Philomites id est fabularz auditor aliqualiter est philosophus: quia fabula ex miris z raris constituitur.
Summi sacerdotes z antiqui philosophi acquisitis vite necessariis inceperunt philosophari.
Qui dubitat z ammiratur ignorare videtur.
Homo liber dicit qui suiipsius z non alterius grā est.
Hūana natura multipliciter ē ācilla tā ex pte aie q̄ corpis
Scdm synodē solus deo hz honorē z sapiam.i.methaphisicaz
Diuinum non inuidet. Multa mentiuntur poete.
Nulla sciētia est nobilior z melior methaphisica: qr ipsa est maxime diuina:cū sit de deo: etiā qr deo maxime hēt eā. vñ alie sunt necessariores homībus:dignior vero nulla.
Deus videt esse causa oim z principium quoddam.
Tunc vnūquodqz scire arbitramur cū primā causam scire putamus: vel cum causas eius cognoscimus.
Quattuor sūt cāe scz materialis formālis efficiēs et finalis.
In fundamēto nature.i. i materia prima nihil est distinctū Cōmētator. Materia prima nullā formā hz oīno:nec vniuersalē nec pticularē sz recipit primo formā vniuersalem et mediāte illa recipit oēs alias formas vsqz ad indiuiduales
Idem cōmētator. Species non est forma tantum:sz etiā q̄d aggregatum ex materia z forma.
Item vniuersale non hēt esse nisi scdm q̄ est i anima.

Auctoritates secūdi libri methaphisice.

Sicut se hz oculus noctikoracis ad lumen solis vel diei sic se hz noster intellectus a manifestissima nature ad deū z ad substātias sepatas et ad naturas rerū subtiliū.

Non solum hiis dicere grās iustū est quor. opinionib⁹ alic⁹ communicauit: sz etiā hiis qui superficialiter enūciarūt: q; hi etiā ꝓferunt aliquid: hītum enī nostrū preexercitati sūt.
Docādo phīam sciam Veritatis recte se hēt. Finis sciētie speculatiue Veritas est: practior Vero opus.
Verum nescimus sine causa.
Quicquid est causa alior̄ Vt tale illud est maxime tale: Vt ignis qui Vt talis est cā caloris aliis: ideo maxime talis ē.
Illud qđ est cā quare alia sunt Vera illud est Verissimum.
Vnūquodqz sicut se hz ad entitatem sic se hēt ad Veritatem.
In nullo genere causar. ꝓuenit ire in infinitū: sed semp est deuenire ad aliquod qđ est primū ī illo genere. Vnde ꝓuenit deuenire ad primū finem primā materiā ⁊ primā formam.
Primum semper est causa posterioris.
Generatio Vnius est corruptio alterius.
Generatio est medium inter esse ⁊ non esse.
Dupliciter dicitur aliquid fieri ex alius: Vt ex puero fit Vir ex aurora dies: Vel sic ex aere fit aqua. ⁊ Vniuersaliter ex ī/ completo completum.
Impossibile est principium sempiternum (ex quo fit generatio) corrumpi. s. materiam primam.
Qui infinitum ag̃unt naturam boni latenter auferunt. ex quo habetur q̄ finis ⁊ bonum conuertuntur.
Nullus agēs naturale siue intellectuale ab intentiōe finis (absoluit.
Infinitum non est scibile.
Quicquid intellectus intelligit ipsum prius sciuit.
In oī eo q̄ mouetur necesse est intelligi materia.
Tunc scire putamus rem cum causas eius cognoscimus.
Auditiones contingunt secundū ꝓsuetudines mentiū.
Sicut consueuimus ita dignamur loqui.

Consuetum semper notius est.
Quantã vim habeãt q̃ ɔsueta sunt leges ostendunt.
Jn quibusdam fabularia puerilia magis valent ꝓpter ve ritatem conseruandam.
Absurdũ est simul habere sciam ꝛ modum sciendi.
Cõmentator. Cõprehensio veritatis non est impossibilis i multis rebus: ꝛ hoc ideo q̃ nos habemus desideriũ naturale ad sciendum veritatem.
Nichil est ociosum in natura.
Pricipia se hñt i scia sicut ianua i domo quã nullꝰ ignorat.
Quod aristoteles nostrũ itellectũ assimilat i itelligẽdo substantias separatas oculo vespertilionis: nõ tamẽ in hoc impossibilitatem innuit sed difficultatẽ.
Nullus ꝑ se põt inuenire scias speculatiuas ꝛ practicas in maiori pte: q̃ non cõplentur nisi ꝑ iuuamentum prioris ad subsequẽtem: ꝛ si prior nõ fuisset subsequẽs non esset.
Prima cã est magis digna in esse ꝛ veritate q̃ꝑ omĩa alia: q̃ oĩa entia acquirunt veritatẽ ꝛ esse a prima cã.
Qui destruit finẽ destruit oẽ bonũ ꝛ nichil percipit.
Consuetudo audiendi apꝓlogos ꝛ fabulas magnũ est ipedimẽtum in cognitione veritatis.
Ars logice ẽ quedã vtilis via in oĩbus scientiis: ꝛ est modꝰ sciendi in vnaquaq; scĩa.

¶ Auctoritates tertii libri methaꝑhisice.

d Dubitatoꝝ solutio est veritatis inquisitio.
Jgnorantis non est soluere. i. determinare.
Veritatẽ querẽtes sine dubitatõe similes sunt ignorãtibus
Jn inuẽtiõ nec ẽ mouẽs neq; finis. (quo ire oporteat.
Finis ꝛ bonum idem sunt.
Magis dicimus illuꝫ scire rõne qui scit affirmatiue q̃ꝑ qui (scit negatiue.

Vniuſ rei vna eſt diffinitio.
Ens ⁊ vnum non ſunt genera.
Differẽtie nõ ſunt extra rationem generis.
Nõ ꝯtigit ponere domũ ꝑter hãc vel iſtã domũ vel pticula/
Vnum numero ⁊ ſingulare non differunt. (rem.
Dẽs theologi q̃ antiq̃tus fecerãt deos faciebãt pr̃icipia en
tiũ: ⁊ dixerũt prima eẽ pr̃icipia imortalia q̃ guſtauerunt ne
ctar ⁊ mãna; illa vero mortalia q̃ nõ guſtauerũt. ſz tñ hoc
nõ eſt verũ. Eterna non indigent cibo.
Corruptibilium ⁊ icorruptibiliũ nõ ſunt eadẽ pr̃incipia.
Impoſſibile eſt aliquid fieri ex non ente
Cõmentator. Qui neſcit quid q̃rit neſcit quid inuenit
Finis eſt melior oĩbus cauſis.
Idem numero ⁊ ſingulare idem ſunt cum particulari

¶ Auctoritates quarti libri methaphiſice.

p Rima philoſophia.i.methaphiſica ꝯſiderat ens ⁊ paſ
ſiones ⁊ pr̃incipia entis ſecundum q̃ ens.
Ens ſcõm q̃ ẽ ens dicit̃ multis mõis nõ eq̃uoce ſz ſcõm at/
tributiõem oĩum in vnum.i.analogice.
Subſtantia ẽ primum ens a quo cĩa dependent.
Ens ⁊ vnum ꝯuertunt̃. Idem eſt hõ ⁊ vnus homo.
Eadez ſunt quor̃ generatio ⁊ corruptio eſt eadem. Vel que
eadem generatione generãtur ⁊ corrumpunt̃.
Eiuſdẽ ſcie ẽ oppoſita ꝯſiderare:hoc ẽ oppoſitor̃ eadẽ ẽ diſci
Negatio ⁊ priuatio differunt: q̃ negatio ẽ alicui⁹ (plina.
ſimpliciter remotio:ſz priuatio ẽ remotio alicuius i ſubiecto
apto nato ad illud.
Circa idẽ genus verſatur methaphiſicus ⁊ ſophiſta.
Primũ pr̃incipium in aliqua ſcia notiſſimũ eſſe dz in ea nõ
condicionale nec demonſtratum.
Prima dignitas eſt de quolibet affirmatiuo vel negatiuo.

aliaꝫ de quolibet esse vel non esse: vel de nullo simul.
Qui negat loquelam ponit loquelam.
Qui non vnum intelligit nichil intelligit.
Quod non vnum significat nichil significat.
Non omẽ qđ videtur ver. ꝛ apparet ver. est ver.
Necessarium non potest se aliter habere.
Mouens naturaliter prius est moto.
Accidens nõ est accidens nisi inc̃ptum amb⁹ tertio accidũt.
Vnum creatum refertur ad vnum.
Contradictio ẽ oppositio cuius secundũ se nõ est mediũ.
Cõmentator. Ens nec est vniuocũ nec equiuocum: sed est nomen significans plura vni attributa: ꝛ est medium inter vniuocum ꝛ equiuocum. i. analogum.
Dia q̃ attribuunt̃ vni vel atttribuunt̃ alicui fini: vt oia sana sano quod est in aiali: vel vni agẽti: vt oia medicinalia ad artẽ medicine: vel subiecto: vtputa subẽ. ꝛ idẽ vult Arist.
Exercitium dicit̃ sanũ eo qꝫ ꝛseruat sanitatẽ.
Vna scia nõ est tm̃ vni⁹ vniuoci sꝫ etiã bñ vnius analogi.
Auicenna inseruit sciam suam cum lege.
Auicenna putauit qꝫ id esset vnũ qđ conuertit̃ cũ ente ꝛ pricipiũ numeri: qđ nõ est ver: qꝛ differũt multũ.
Res non est ens vel vna per dispositionẽ sibi additã: sꝫ est ens ꝛ vna per suam essentiam.
Sophista itendit se videri philosophũ ꝛ nõ est vt acq̃rat gloriã vel aliquã grãm hũanã: sꝫ phũs tm̃ itendit scire vitatẽ
Qui negat primum principium. s. qꝫ duo cõtradictoria non sunt simul ipossibile ẽ ipm philosophari.
Ratio quã significat nomen est diffinitio: hoc est verum in speciebus: sed non in indiuiduis.

¶ Auctoritates quinti libri methaphisice.

t Dt modis dicitur principiū quot mōis dicit cā: qr oēs cause sunt principia: sed non ecōuerso.
Principiū ⁊ primū idē sunt: qr oē principium est primuz.
Quattuor sūt cāe. s. materialis formalis efficiēs ⁊ finalis.
Aliqua sibiinuicē possunt esse cause: Vt exercitiū est causa sanitatis: ⁊ econuerso.
Idē se aliter habēs ē cā oppositorꝝ: sicut gubernator nauis p suā pntiā est cā salutis nauis: sz p suā absentiā est cā pe (riclitatiōis eiusdem.
Finis est optimū rei.
Cause secundū actū ⁊ effectus sunt simul.
Causa ⁊ effectus debent esse ppr̄tionata.
Materia oīum liquefactibiliuꝫ est aqua.
Necessariū Vno mō dicit sine quo res nō pōt eē: Vt aial nō pōt eē sine cibo Vel Viuere. Secundo mō sine quo nō pōt bñ esse: Vt Viuere sine Vestimētis. Tertio mō idē est ꝙ Violentum: ⁊ sic dicit ista res necessario pcit extra nauim. i. Violēter. Quarto mō dicit necessariū qđ nō ptigit aliter se hēre.
Continuū est cuius motus est Vnus.
Eadem numero sunt quorꝝ materia est Vna: eadem specie sunt quorum forma est Vna.
Ens est duplex. s. p se ⁊ p accidēs. Ens p se est qđ significat p. pdicamēta Vno mō. alio mō significat Veritatē Vniuscuiusqz. Ens p accidēs ē qñ Vnū accidēs dr de alio: Vt albū est musicū. Vel accidēs de subiecto: Vt hō ē alb⁹. Vel subiectū de accidēte: Vt album est homo Vel musicum est homo.
Extrema relatiōis semp sunt diuersa Vel re Vel rōne.
Vnum in substantia facit idem.
Vnū in ꝙtitate facit equale: Vnū in qualitate facit simile.
Prius est quod principio est ppinquius.
Potentia actiua ⁊ passiua adinuicē se respiciūt. Vñ qlibet

potentia actiua correspondet potētie passiue ⁊ ecōuerso.
Quantum est quod est diuisibile in partes quaꝝ vnaqueq; est hoc aliquid in actu.
Cōmentator. Perfectū ē extra qđ nichil ē. Et est duplex. s. p fectum simpliciter extra qđ nichil est simpliciter: ⁊ hoc ē qđ dicit commentator qꝫ illa ē dispositio primi principii in quo sunt pfectiones ⁊ nobilitates oium entium nobiliori mō q̄ sunt in seipis: sed pfectum in genere est extra quod nichil ē alicuius determinati generis.
Horis methaphorice dicitur finis.
Quotiēs dr principiū totiēs dr termin⁹ ⁊ adhuc amplius: qr qđ est principium est terminus initialis ⁊ nō econuerso.
Omne attingens suum finem est perfectum.
Quedā relatiua dicuntur esse natura quoꝝ esse ē ad aliud essentialiter comparatum.

Auctoritates sexti libri methaphisice.

m Ethaphisica considerat causas ⁊ principia entium in quantum entia.
Substātia ⁊ ēntia rei ñ pñt cognosci nisi p demōstratiōes
Nulla ars particularis probat suum subiectum esse ſz supponit ipsum esse.
Omnis scientia vel est actiua vel factiua vel rhetorica vel speculatiua.
Tres sunt ptes philosophie speculatiue. s. naturalis/ mathematica/ ⁊ diuina. i. methaphisica.
Naturalis considerat res cōiunctas motui ⁊ materie sc̄d m esse: sed separatas sc̄m rationem.
Mathematica cōsiderat res sepatas a materia ⁊ motu secundum esse ⁊ rationem. Idem vult cōmentator.
Theorice scie. i. speculatiue aliis scis sunt delectabiliores:

ꝛ methaphisica theoricis.
De ente ꝑ accidens non est speculatio.
Entiū q̄dam sunt semp: quedā vt frequēter: quedam raro ꝛ puma sunt entia scōm accidēs vt casualia ꝛ fortuita. Ex quo habetur ꝙ nō oia eueniūt ex necessitate.
Bonū ꝛ malum sunt in reb⁹: sz vez ꝛ falsuz sunt in aia.
Entiū quoddā est ꝑ se ꝛ quoddā ꝑ accidens.
Entiū ꝑ se aliud est i aia aliud extra aiam. Et diuidit i. x. p̄dicamēta. s. substantiā q̄titatē/qualitatem/ꝛ sic de aliis.
Cōmētator. Naturalia sunt i quoz diffinitiōe ens recipit. in natura diuina in quoz diffinitione recipit deus. Voluntaria in quoz diffinitiōe recipitur Voluntas.
Licet oēs scie sint nobiles: tn̄ scia dei ꝛ ei⁹ subiectū est nobilissimū subiectū aliaz sciaz subalternaz methaphisice.
Res īmobiles diuine sunt cause rez diuinaz mobilium. i. corpoꝝ celestium.
Substantia prior est accidēte natura tp̄e ꝛ diffinitiōe.

¶ Auctoritates septimi libri methaphisice.

a Accidentia nō sunt entia sed q̄d entis.
Materia pma nec ē quid nec q̄tū nec quale nec aliquid eoz quibus ens est determinatū.
Disciplina fit in oībus ꝑ magis nobis nota.
Diffinitio est sermo indicās quid est esse rei ꝑ eēntialia.
Diffinitio accidentiū fit ꝑ additamētum. s. substātie. Vnde accidens diffinitur per aliquod extraneum a sua natura. s. per substantiam.
Compositoꝝ nō est dispositio sz simpliciū terminoz.
In entibus ꝑ se idez est quiditas ꝛ habens quiditatē.
Dē accidēs ꝓcretū duo signit. s. formā accidētalē ꝛ subiectū eius: sicut albū significat albedinē ꝛ subiectū albedinis.

Dia q̄ sunt vel fiūt sūt a natura vel ab arte vel a casu.
Materia est ex qua res potest esse et non esse.
Ex sanitate in aīa fit sanitas in natura.
Materia non fit forma sed totū cōpositum.
Particulare nō generat nisi particulare: sed Vniuersale nec generat nec generatur.
Vniuersalia nō sūt sepata a singulariḃ⁹ scd̄m eē vt voluit plato: ſz sunt in eis scd̄m esse: qr p̄dicanť de eis predicatione essentiali ꝛ directa: vt dicendo hoc est homo.
Dis predicatio fit a forma.
Dēs ptes diffinitionis sunt forme.
Natura humana nō est nisi in his carnibus ꝛ ī his ossibus
Generās ꝛ generatū ꝯueniūt in specie ꝛ sunt vniuoca.
Sperma facit ad generationē sicut artifex ad artificialia.
Diffinitio est sermo habens ptes.
Nichil contingit vno noie tm̄ diffiniri.
Singulariū nec ē scia neq; diffinitio: qr qñ recedūt a sensu tunc nō est certū aut manifestū vtrum sint vel nō sint.
Materia secundum se est ignota.
Nichil aliud dz esse in diffinitiōe nisi genus ꝛ differētia.
Diffinitio est vna propter vltimā differentiā.
Ex duobus entibus in actu nō fit tertiū in natura.
Actus separat ꝛ distinguit.
Forma est cā essendi ī rebus. Vnde forma datur esse rei.
Cōmentator. Indiuidruum substantie est prius indiuiduis accidentium.
Substantia indiuidualis ꝛ demonstratiua nō est vna nisi per formam.
Sicut extra materiā nō cognoscunť due forme: sic nec ī aīa.
Impossibile ē vt due forme sepate a materia transmutent

materiā imediate:quia nihil transmutat materiā nisi corp⁹
Causa multitudinis generabiliū ab Vno generante ē mul
titudo materiarum in qua agens agit.
Proprīū est substātie inter oīa alia p̄dicamēta Vt ante sub
stantiam generatum sit alia substantia sibi similis:sed nō
est necessariū Vt ante qualitatē generatā sit alia qualitas
agēs:sed bñ est aliquid ante qualitatē Vt est potētia quali/
tas scz materia.
Materia non cognoscitur per se sed per formam.
Qui nescit rem nullū nomē ei īponit siue dat:q; nullus ali
quod nomen dat ei quod nescit.Vnde habemus q; rebus no
bis notis noīa imponamus.
Forma nō est elementum nec elementatum: sed est substan
tia addita elemento Vt dicit aristoteles.

¶ Auctoritas.Viii.li.methaphisice.

Omnes substantie sensibiles materiam habent.
Triplex est substātia.s.forma:materia:ꝛ cōpositum.
Substantia.i.forma substantialis dat esse rei.
Diffinitiones essentiales q̄dā dātur p formā tm̄:q̄dā p ma
teriā tm̄:ꝛ quedā p Vtrūqz.ꝛ prime sunt diffinitōes pfecte.
Hȳ separatis a materia idē est quiditas ꝛ quiditatē habēs:
sed in aliis non sunt idem:sed differunt.
Diffinitiones ꝛ forme rerū cōparantur numero:q; sicut in
numero addita Vnitate Vel ablata nō manet eadez species
numeri:sed alia ꝛ alia sic ablata Vel addita aliqua diffini/
tione Vel forma nō manēt eedem species sed Variantur.
Idem sicut numerus nō suscipit magis ꝛ minus:sic nec dif
finitiones Vel forme magis Vel minus suscipiunt.
Licet oīm sit Vna materia: prīa tñ cuiusdz ē materia ppria.
Si agēs fuerit diuersum ꝛ materia diuersa factū ē diuersū.

Forsan sunt quedã naturalia que nõ habẽt materiaz: vel si hñt non habent talẽ qualẽ generabilia ⁊ corruptibilia: ſz solum habent materiam mobilem ſcdm locum.
Hic dicit cõmentator ꝙ per hoc dãtur itelligi corpora celestia in quib⁹ non est materia cui⁹ esse est in potentia ad corruptionem: sed materia eor̃ est aliquid existens in actu. ſ. corpus ideo dignius habet nomen subiectũ ꝙ materia. Nõ oim est materia: sed solũ quor̃ est generatio ⁊ transmutatio adinuicez: ⁊ quecũqz sunt intransmutabilia horum nõ est materia
Causa vnitatis diffinitionis est ꝙ vna pars eius ẽ vt materia: ⁊ alia vt forma: ſz causa vnitatis materie ⁊ forme nõ est alia ꝙ vnum eor̃ est in potentia: aliud vero in actu: vñ nulla est alia causa vnitatis eorum nisi motor qui extrahit materiam de potentia in actum.
Commẽtator. Forma secũdum diffinitionem est a materia separata: sed non secũdum esse: quia ipossibile est formã separari a materia secũdum esse.
Essentia materie est mediũ inter esse in actu ⁊ nõ eẽ i actu.
Forma dat esse rei.
Corpora celestia nõ habent materiã in potẽtia ad corp⁹: sed eius materia est aliquid existẽs in actu. ſ. corpus: ideo dignius habet nomen subiectum ꝙ materia.
Sicut transmutatio facit scire materiã: sic operatio formã.
Exitus alicuius de potentia ad actum nõ largitur ei multitudinem: sed perfectionem.

¶ Auctoritates. ix. li. methaphisice.

d Duplex est potentia ſz actiua: et passiua.
Potentia actiua est principium transmutandi aliud: inq̃tum aliud.
Potẽtia passiua ẽ principiũ trãsmutãdi ab altero inq̃tum

ab altero.
Nihil agit in seipsum.
Nihil patitur a seipso.
Potētia rōalis valet ad opposita:irratōalis vo ad vnū tm
Eadem est scientia contrariorum.
Nihil fit quod impossibile est fieri.
Actus simpliciter precedit potentiam:in vno autem indiui duo potentia precedit actum.
Duplex est actio:quedam est trāsiens in materia extra: vt edificatio:z illa dicitur factio vel operatio factiua.quedam est īmanens siue intra manens in operante:et ē visio vel intellectio:et illa dicitur actio actiua.
Sempiternum prius ē corruptibili.
Non est timendū q̄ celum stet.i.a motu quiescat.
Materia cuius esse ē in potentia ē causa fatigationis.
In bonis est actus melior potentia:in malis vero ē potentia melior actu:quod patet:q̄ actu esse sanū est meli° q̄ posse fieri sanuz:sz posse fieri infirmū melius ē q̄ actu esse īfirmū.
In eternis non ē malum:neqz corruptio:neqz peccatum.
Malum semper sequitur pena.
Omne quod cognoscitur:cognoscitur scdm q̄ est in actu
Circa entia vere in actu.i.circa substātias separatas non fit deceptio:sz ignorātia:ñ tñ talis ignorātia sicut ē cecitas.
Commentator. Qui tollit a rebus suas proprias operationes nō habet cerebrū aptum natum ad omne bonum: quia tollit ab eis eor̄ proprias essentias.
Nihil agit actionē aliquā ad quam nō habet potentiam
O dii deor̄ quor̄ opifex ego sum natura vestra corruptibilis est: mea aūt voluntate incorruptibilis.

¶ Auctoritates.x.methaphisice.

In vnoquoq3 genere est dare aliquod primū t minimū
qđ sit metrū t mensura oim illoꝝ q̄ sunt in illo genere.
Mēsura prio debet q̄titati t p q̄titatē ex p̄nti debet aliis.
Mēsura omogenea.i.eiusdē generis debet eē suo mēsurato
Numerus est vnitatum pluralitas.
Cōtraria sūt q̄ sub eodē genere posita sūt t maxie a seiuicē
distāt:t eidē susceptibili vicissim insūt t mutuo se expellūt.
Priuatio t habitus sunt radices cōtrariorum.
Vnum tm̄ vni est cōtrarium.
Numerus est multitudo vnitate mensurata.
Media sunt in eodem genere cum extremis.
Materia negatiue oñdit.i. materia cognoscit p priuatōem
formarum.
Vir t femia nō dr̄nt spē:s3 sūt vnū i spē aialis.
Masculinū t femininū sunt differētie sexus aialis.
Cōtrarietas scd̄m formā facit diuersitatē specificā:s3 cōtra
rietas scd̄3 materiā n̄ facit diuersitatē specificā:s3 naturalē
Corruptibile t incorruptibile plus differūt specie q̄ genere.
Accidens contingit inesse:t non inesse.
Cōmentator.Mensura cuiuslibet rei est sui generis.
Primū in genere substātie est primus motor q̄ est auctor pu
rus sine potentia.

Auctoritates.vi.li.methaphisice.

Omnis substantia sensibilis est mutabilis.
Quecūq3 transmutātur habēt materiam.
Generatio est ex ente in potentia.
Tria sunt p̄cipia naturaliū.s.materia/forma/t priuatio.
Materia nō fit/nec forma/neq3 priuatio:s3 totū cōpositum
Ars est principiū in alio:natura vero principium in seipso.
Triplex est substantia.s.materia/forma/t compositum.

Nulla forma ẽ materia sua: ꝫ diuersoꝝ diuersa sũt pr̃cipia
Motus celi est eternus.
Primus motor est actus sine omni ipotentia: substantia si/
ne omni accidente: simplex sine omni cõposito: ⁊ est immobi
lis impassibilis et eternus.
Primus motor mouet sicut aĩatũ ⁊ desideratum.
A primo princi pio dependet celum ⁊ tota natura.
Speculatio est optimum ⁊ delectabilissimum.
Deum dicimus esse sempiternum ⁊ optimum.
Actio intellectus est v̄ita.
Primus motor nullam habet magnitudinem corporalem.
Impossibile est esse in magnitudine finita potẽtiã ĩfinitã.
Stellarum natura est eterna.
Impossibile ẽ esse aliquas substãtias sepatas nõ mouẽtes

Auctoritates.xij.li.methaphisice.

Num tm̃ est celum: ⁊ non plures.
Primũ principiũ extra se nihil intelligit.
In separatis a materia idẽ est intelligens et itellectum.
Bonũ v̄niuersi ꝯsistit ĩ ordĩe: qr̃ oĩa hñt ordinẽ: ꝫ nõ eodẽ°.
Etiã bonũ v̄niuersi ꝯsistit ĩ pr̃io pr̃cipio ad qd̃ oĩa ordinant̃
Entia nolunt male disponi: nec est bonũ pluralitas pr̃cipa
tuum: sit ergo v̄nus princeps.
Cõmentator. Apud aristotelem ipsa v̄niuersalia sunt col/
lecta a particularibus ab intellectu: qui cõcipit ĩter ea simi
litudinẽ: et facit ex eis v̄nam intentionem.
Natura nihil facit nisi rememorata a causis superioribus
que sunt deus et intelligentie.
Opus nature est opus intelligentie.
Quicquid est in materia prima potentia passiua: in pr̃io mo
tore est potentia actiua.

Quicquid est accidentale creaturis essentiale est creatori.
Corpora celestia sunt aiata ⁊ nō habent alias virtutes aie nisi intellectum ⁊ voluntatem.
In separatis a materia:idem est finis et efficiens.
Non est idem q̄ de primo principio intelligit motor saturni cum eo q̄ intelligit de ipso motor primi mobilis.
Ultima p̄speritas hoīs est per transmutatōnem eius/siue ꝓximationem cum intellectu separato.
In separatis a materia idem est disponens ⁊ dispositū.
Dis termin⁹ ꝓcret⁹ duo signifi.s.formā ⁊ subiectū illi⁹ forme
Scientia dei causat res:sed nostra scia est causata a rebus.
Optima dispositio itelligentiar̄ consistit in mouēdo. Unde si esset aliqua intelligentia non mouens illa esset frustra.

¶ Auctoritates primi libri phisicor.

Cire et itelligere ꝓtingit circa oēs scientias: quar̄ p̄ncipia sunt causa ⁊ elementa ex eor̄ cognitione.
Tunc unūquodq; arbitamur scire cū causas ⁊ p̄ncipia ei⁹ cognoscimus usq; ad elementa.
Innota ē nobis via cognoscēdi a cōmunionibus ad ꝓpria.
Totum scōm sensum notius est.
Pueri primo appellant oēs viros patres ⁊ omēs mulieres matres:postea determinant unūquodq;.
Contra negantē p̄ncipia nō est disputandum.
Uno inconuenienti dato plura sequuntur.
Quod nature est nulli accidit.
Ratio finiti ⁊ infiniti soli ōptitati congruit.
Continuum est diuisibile usq; in infinitum.
Quecūq; uni et eidem sunt eadem:interesse sunt eadē.
Indiuisibile neq; finitū neq; infinitum est.
P̄ncipiū dicitur dupliciter.s.tēporis ⁊ magnitudinis

Quod vere est nulli accidit.
Omnis forma accidentalis in cõcreto duo significat.s.formam et subiectum.
Scõm oẽs philosophos ex nihilo nihil fit.
Tria sunt principia nature.s.materia/forma/ et priuatio.
Ex infinitis scõm speciem nihil contingit scire.
Subiectum est prius predicato.
Principia nõ fiunt ex aliis/neqz ex alterutris: sz ex his fiunt omnia alia.
Principia semper oportet manere.
Infinitũ scõm q huiusmodi semper est ignotum.
Intellectus qui querit accidens a subiecto separato est vanus et impossibilia querens.
In diuisione carnis contingit deuenire ad minimã carnem que si vltra diuidit nõ manet eadem species carnis:similiter est in aliis rebus naturalibus.Vnde in naturalibꝰ est dare minimum et maximum.
Dẽ corpꝰ finitũ p depositionẽ alicuiꝰ finiti tandẽ ꝯsumitur.
Deliꝰ est ponere principia finita q̃ infinita: ex quo habet q̃ pctm̃ est fieri per pluta quod potest fieri per pauciora.
Vniuersale scõm intellectũ notiꝰ ẽ q̃ pticulare scõm sensum
Dñs cõiter dr Vniuersale dũ intelligit pticulare dũ sentit.
Nihil est sibiipsi contrarium
Ratia ñ cognoscit nisi p analogiã.i.p ꝓpatõez ad formã.
Materia cũ forma est causa oĩm rer q̃ fiunt:sicut mater.i. substantia cõposita est causa oĩm accidentium).
Forma est diuinũ quoddã optimum ⁊ appetibile.
Materia appetit formã sicut femina virum ⁊ turpe bonũ.
Priuatio q̃ ẽ in materia multotiẽs machinat ad maleficiũ
Nihil appetit illud quod in se habet.

Nihil appetit illud quod sibi contrarium est.
Omnis resolutio stat ad materiam primam.
Materia scdm se ē ex qua fit aliud per se et non p accidēs
Cōmentator in prologo huius libri. Ultima pfectio hois ē
Vt sit pfectus per scientias speculatiuas. ⁊ hoc est sibi Ulti-
ma felicitas ⁊ Vita perfecta.
Philosophus Vel sapiēs est Virtuosus naturaliter scdz oēs
sēsus Vtutū moraliū q̄ sūt iusticia:castitas:liberalitas: ⁊ si.
Liber phisicor̄ est principiū ⁊ radix toti⁹ phie naturalis.
Nomē auctoris hui⁹ libri ē aristoteles fili⁹ nichometi Vel an
thomachi sapientissimus grecor̄:q̄ scientias iuenit ⁊ cōple-
uit. Inuenit: q⁊ quicquid scriptū est ab antiquis in scientiis
non est dignissimum q̄ sit pars scientie Vel principium.
Cōpleuit:q⁊ nullus eor̄ qui secuti sunt eū Vsqz ad illud tē-
pus qd ē mille ⁊ quingentor̄ annor̄ addidit aliquid:nec in-
uenit in dictis eius errorē alicui⁹ quātitatis:⁊ talē Virtutem
in Vnico indiuiduo esse miraculosum est ⁊ extraneum.
Et q⁊ hec dispositio in Vno hoīe fuit:ideo dici digni⁹ est diuin⁹
potius q̄ humanus.
Scientiar̄ quedā est perfecta:et est illa q̄ fit per causam:q̄-
dam est iperfecta:⁊ est illa q̄ fit sine causa:sicut exponit ale-
xander aristotelem.per principia intelligit causas efficien-
tes.per causas intelligit causas finales. ⁊ per elementa itel
ligit materiam ⁊ formam.
Totū nihil aliud est nisi omnes partes simul sumpte.
In spermate ⁊ prima generatione hoīs non cessant partes
spermatis corrūpi ⁊ fieri partes hoīs donec forma humana
sit cōpleta:et hoc Verum est si forma recipit participationē:
si autem non.illud necessitate accidit in accidētibus ppriis
forme generate.

Trãſmutatio accidẽtalis ⁊ ſubſtãtialis cõueniũt in hoc ꝙ ſunt mutatio rez de vna diſpoſitione in aliam: ſz differunt q: transmutatio ſubſtantialis transmutat nomẽ ⁊ diffiniti onem rei: accidentalis vero tm̃ nomen transmutat.

Materia prima nullã in ſe habet formam: ſed eſt in⁹ potẽ/ tiis ad recipiendum omnes formas.

Materia non eſt ſua potentia: q: potentia eſt in genere rela tionis: materia in genere ſubſtantie.

Conſuetudo eſt altera natura.

Materia prima non poteſt ſeparari ab omni forma.

¶ Auctoritates ſecũdi libri phiſicorum.

n Natura eſt principium ⁊ cauſa motus ⁊ quietis: in quo eſt primo per ſe ⁊ non per accidens.

Omne ens artificiale mouetur ab extrinſeco.

Cecus natus nõ poteſt diſputare de coloribꝰ q̃ptum ad rẽ: ſed q̃tum ad nomen.

Tota ſubſtantia artificialium eſt ex materia.

Forma ⁊ materia nõ ſũt ſcdz rẽ ſepata: ſz ſcdz nomẽ ⁊ rõez.

Forma dr natura. materia dr natura: ſz forma dr magis na tura q̃ materia: q: vnũquodq; non magis dr ſcdm id quod eſt in potentia: q̃ ſcdm id quod eſt in actu.

Abſtrahentium nõ eſt mendicantium.

Naturalia diffiniuntur cũ motu a materia ſenſibili.

Materia et forma ſunt eiuſdem conſiderationis.

Ars imitatur naturam in q̃ntum poteſt.

Forma eſt finis materie.

Finis nõ eſt ſolum rei vltimũ: ſed etiã vltimũ ⁊ optimum.

Nos ſumus quodãmodo finis omnium.

Nos vtimur oĩbus que ſunt tanq̃ propter nos.

Homo generat hoĩem et ſol.

Materia ꝓportionata forme est de ꝯsideratione naturalis
Quattuor sunt cause ⁊c. Aliqua sibiinuicē possūt esse cause
Idem aliter se habens est causa oppositorum.
Eadem causa est causa contrariorum.
Cuius presentia est causa salutis:ei⁹ absentia est causa pi⁄
clitationis ⁊ mortis.
Causa ⁊ effectus simul sunt ⁊ non sunt.
Causa ⁊ effectus debent esse proportionata.
In celestibus nihil videmus fieri a casu.
Cause p se sunt finite:sed cause p accidēs sunt infinite.
Infinita ꝑni accidunt.
Fortuna ē cā scōm accidēs i his q̄ fiūt a ꝓpositio scōz finez
Bona fortuna est qñ aliquid boni accidit: mala aūt quādo
aliquid mali accidit.
Eufortuniū est qñ aliquod magnū bonū euenit.
Qui parū discit apud intellectū quasi nihil discit.
Fortuna nō est nisi in agentibus a ꝓposito: ꝫ casus bene ē
in aialibus ⁊ rebus non agentibus a ꝓposito. Dñ dr q̄ equ⁹
venit ad stabulū: et ibi saluatus est a lupo: et tripes a casu
cecidit ⁊ ibi stetit.
Frustra ⁊ vanū est illud quod est ordinatum ad aliquē finē
et illum non includit.
Omne per accidens reducitur ad aliquod per se.
Illud quod est p se est prius eo qđ est per accidens.
Forma ⁊ effectus finis ⁊ efficiens sepe coincidunt.
Materia ⁊ efficiēs nūq̄ coīcidūt: similiter materia ⁊ finis
Entia nō mota āplius non sunt phisice cōsiderationis.
Que sunt mouētia ⁊ mota illa sunt cōsideratōis naturalis
Natura agit ꝓpter finem.
Finis ponit necessitatem his que sunt ad finem.

Finis in opabilib⁹ est sicut principiū in speculabilibus.
Cōmentator. Forme accidentales dicunt ipse forme artificiales in substantiis materialibus.
Alia humana ē media iter formas naturales ⁊ abstractas
Qui dicit naturam nō agere propter finem tollit solicitudinem dei circa illa inferiora.

¶ Auctoritates.in.li.phisicor.

i ¶ Ignorato motu necesse est ignorare naturam.
Omnis motus fit in tempore ⁊ in loco.
Tot sunt species motus quot sunt species entis.
In quolibet reperitur actus ⁊ potentia.
Motus est actus entis in potentia scdm qp in potentia.
Omne mouens naturale in mouendo mouetur.
Actio ⁊ passio sunt vnius motus ⁊ in passo sicut in subiecto
Quodcūqz fit necesse est accipere finem.
In perpetuis non differunt esse et posse.
Nullum corpus est actu infinitum.
Infinitum scdm qp huiusmodi est ignotum.
Vnūquodqz resolvitur in id ex quo componitur.
Idem est motus totius et partis.
Continuum est diuisibile in infinitum.
Infinitum habet rationem partis ⁊ nō totiꝰ: ⁊ habet rationem materie et non forme.
Totum et perfectum est cui nihil deficit.
Numerus causatur ex diuisione continui.
Cōtinuū ē ifinitum scdm diuisionem: numerus vero scdm appositionem.
Commentator in prologo huius tertii libri. Quidam hoīes ita erant consueti comedere venenū qp erat eius cibus.
Quidā ppter vsū audiēdi fabulas negauerūt prima prin/

cipia vera per ſe nota: vt eſt illud. Ex nihilo nihil fit.
Fides vulgi fortior eſt q̄ fides philoſophorum.
Qui ī pricipio addiſcit phiam nō bene poteſt audire leges: ſz
q̄ in pricipio addiſcit leges non impedit poſſe audire phiam.

¶ Auctoritates.iin.li.phiſicorum Ariſtotelis.

q Vod non eſt nuſq̄ eſt.
Rebus mobilibus queritur locus.
Dē corp⁹ eſt in loco: 7 in oī loco eſt corpus. Vnde dici ſolet q̄
non eſt corp⁹ ſine loco: nec eſt locus ſine corpre.
Locus duplex eſt. ſ. cōmunis 7 ppriius. Cōmunis eſt in quo
plura ſunt corpora. Propriius eſt in quo tm̄ eſt vnū corpus.
Locus eſt terminus corpis ꝯtinētis īmobilis primū. i. loc⁹
eſt vltima ſuperficies corpis ꝯtinentis.
Ex rebus intellectualibus nulla eſt magnitudo.
Forma 7 materia nō ſepantur a re: ſed locus ſeparatur.
Multipliciter dr aliq̄d in altero. Vno modo ſicut ps in ſuo
toto. Alio modo ſicut digit⁹ in manu. Tertio modo ſicut to-
tū in partib⁹: vt domus in parietib⁹ 7 fundamēto. Quarto
modo ſicut ſpecies in genere: vt homo in aiali. Quīto modo
ſicut genus in ſpecie: vt aial in hoīe. Sexto modo ſicut for-
ma in materia. Septimo modo ſicut effect⁹ in ſuo efficiente
Octauo modo ſicut aliquid ī fine quo locatū eſt in loco.
Nihil eſt in ſeipſo primo 7 per ſe.
Locus continet et cōſeruat locatum.
Vnūquodq; tunc pulcherrime demōſtratur cū oſtendit q̄d ē
ipſum: 7 cum accidentia ppria oſtendūtur ſibi ineſſe: et cum
oppoſita circa ipſum ſoluuntur.
Loc⁹ eſt equalis locato. Dē corp⁹ inq̄ntū ē p ſe: ē in loco.
Vnūquodq; refertur naturaliter ad locum ſibi ppriium.
Non eſt vacuum in natura.

Vacuum est locus in quo nullum est corpus: in quo tñ aptū natum est esse corpus.
Non entis non sunt species ꝛ differentie.
Vacui ad plenū vel nō ētis ad ēs nulla ē ꝓportio vel ꝓpa.
Necesse ē diuidi excellēs ꝛ excellētia ꝛ illud quod excellitur
Vnde excellens ꝛ excessum semp debent in aliquo ꝙuenire.
Contrariorum eadem est materia.
Tps exeq̄t motū: qr q̄ nō apphēdit tps: nō apphēdit motū.
Tps est numerus motus scdm prius ꝛ posterius. i. pri⁹ ꝛ posterius sunt in motu ꝑut irata sunt ꝙprehendi in aīa.
Nihil habemus de tēpore nisi nunc ꝛ presens tempus.
Tempus est mensura motus rerum mobilium.
Omnia que fiunt in tēpore tabescūt et senescūt simul cū tpe
Sempiterna non sunt sub tempore.
Tempus est passio motus: ꝛ precipue motus celi.
Cōmentator. Celum non est in loco per se: sed per accidens scilicet ratione centri.
Quantitas non est de genere virtutū actiuaꝝ simpliciter.
Successio motus causatur ex resistētia medii vel mobilis: vel ex resistentia vtriusq;.
Tps est numerus priorū ꝛ posteriorꝝ existentium in motu.

¶ Auctoritates. v. li. phisicorꝝ Aristotelis.

Omnis motus recipit denoiatōem a termīo: ad quem.
Medium cōparatum ad vnū extremorꝝ habet rationem alterius extremi.
Fuscum comparatum ad albū dicit esse nigrum.
Motus est trāsmutatio successiua que fit in tēpore: ſz mutatio est trāsmutatio subitanea que fit in instāti.
Mutatōis ꝓprie dicte due sunt spēs. s. gīatio ꝛ corruptio.
Generatio est mutatio de non esse ad esse.

Corruptio est mutatio de esse ad non esse.
Ad substantiā nō fit motus:qz substantie nihil est ctrariū.
Motꝰtm̄ ē in tribꝰ ꝑdicamētis q̄ sūt q̄titas:qualitas z vbi
Motꝰ in qualitate dicit alteratio. In q̄titate dicit augmē-
tatio vel diminutio. In vbi dr locatio vel scdz locū mutatō
Dis motus fit a contrario in ctrarium.
Continua sunt quoꝝ vltima sunt vnū:vt cutis z caro.
Contigua sunt quoꝝ vltima sunt simul:vt cutis z camisia
Cōsequenter se habentia sunt inter que non est mediū eius
dem generis:licet inter ea sint alia media:vt domꝰ cōsequen
ter se hz ad aliā domū/inter quas non ē aliqua domꝰ media
Quies est priuatio motus.
Cōmentator. Dēs gentes ponunt principia noiationū eē
nomen z verbum cuiuslibet forme mobilis.
Elemēta sūt ctraria scdz suas q̄litates:ñ scdz spēs z formas
Qualitates elementoꝝ nō sunt eodem forme substātiales
licet assimilentur formis substantialibꝰ. Vnde caliditas nō
est forma substantialis ignis.

Auctoritates.vi.li.phisicorum.

c Ontinua sunt quoꝝ vltima sūt vnū: vt cutis z caro.
Nullum continuum potest esse ex indiuisibilibus. Vn
de linea nō potest componi ex punctis.
Diffinitū z diffinitio sunt eiusdem materie.
Omnis q̄titas est diuisibilis.
Inter quelibet puncta signata in continuo est dare lineam
incōtinuam.i.mediam.
Punctū:nec ē ctinuū:nec ctiguū:nec freq̄nter se hñs cū alio
Continuū est diuisibile in semper diuisibilia.
Omne corpus est mobile:z omne mobile corpus.
Omnis motus est in tempore.

Omne quod mouetur ptim est diuisibile:quia ptim ē in ter mino ad quem mouetur.
Terminus cuiuslibet rei est semper diuisibilis.
Indiuisibile moueri non potest nisi scdm accidens.
Nulla mutatio est infinita scdm terminos:sed secūdum tē pus bene potest esse infinita:ūt motus celi.
Indiuisibile est terminus indiuisibilis.
Cōmentator.Forma est res indiuisibilis.
Generatio ⁊ corruptio sunt termini alterationis.
Alteratio est diuisibilis.
Generatio ⁊ corruptio est indiuisibilis.

¶ Auctoritates.Viii.li.phisicorum.

Omne quod mouetur ab aliquo mouetur.

In momētibus ⁊ motis non est ire in infinitum:⁊ ergo necesse est deuenire ad aliquod primum mouens.

Mouēs ⁊ motū simul sunt:⁊ inter ea non est dare medium.

Virtus est dispositio perfecti ad optimum.
Vnūquodq; dr pfectū cū attingit virtutem eius propriam.
Ab experientia particulariū accipimus vniuersalē scientiā
In quiescendo ⁊ sedēdo.s. mundanis aīa fit sciēs ⁊ prudēs.
Infantes ita bene nō possunt iudicare virtutē sicut senes.
Alteratio solum est in tertia specie qualitatis.
Sola vniuoca ⁊ non equiuoca sunt comparabilia.
Equiuocationes latent in generibus.
Omne corpus est mobile:⁊ econuerso.
Cōmentator.Quedā sunt ppositiones in quib⁹ nec antecedens est verum:neq; cōsequens:tñ in ipsis cōsequētia est:ūt si asinus volat asinus habet pēnas.Didi arietem ambulare huc ⁊ illuc multotiens:⁊ hoc non posset fieri si principium motus esset in capite:ūt dicit galienus.

Perfectio rerum cõstitit in idiuisibilibus.
Virtus est perfectio quedam ⁊c.

¶ Auctoritates. viii. li. phisicorum.

Otus ẽ quedã vita hoibus in natura subsistẽtib⁹.
Peccat voluntari⁹ sciẽs qñ ecõtrario vtiť scientia.
Motus est eternus.
Mundus est eternus.
Prius oportet esse combustibile anteq̃ comburatur.
Finiti ⁊ infiniti nulla est proportio.
Homo dicitur minor mundus.
Moueri ex seipso ꝓprium est aialis.
Gutta vltimã in vtute pcedẽs cauat lapidẽ: sz nõ pcedens
Grauia ⁊ leuia ꝑ se nõ mouẽtur a generãte: sed mouẽtur a remouẽte prohibens per accidens.
Primum mouens mouet magis q̃ vltimum.
Infinitis nõ est dare primum principium.
Omne quod mouetur ab aliquo mouetur.
Accidẽs nõ est necessarium: sed contingit nõ esse.
Possibili posito in esse nullum sequiť impossibile.
Quãdocũqz aliqua cõiuncta sunt in vnũ: si vnũ potest eẽ sine altero/⁊ alterũ ecõuerso sine ipso: vt si ꝓtigit dare aliquod qđ simul mouet/⁊ aliqđ qđ tm̃ mouet: ergo etiã est dare aliquod quod tm̃ mouetur/⁊ nõ mouetur.
Impossibile est mouẽs moueri eo motu quo mouetur.
Omne qđ mouet ex se diuisibile est in ptẽ mouentẽ ⁊ motã
Primus motor oino est imobilis per se ⁊ ꝑ accidens.
Primus motor tm̃ est vnus ⁊ etetnus siue perpetuus.
Motus localis est primus oium motuum.
Solus motus localis est continuus vere ⁊ perpetu⁹: qr nõ est mediũ inter motum ⁊ quietem.

Motus circūflexus nō ē ꝓtinuꝰ:qꝛ ē ĩterpolatꝰ q̃ete media.
Motus circularis est ab eodem ad idem.
In circulo non est dare principium et finem in actu
Motus circularis est primus motus omnium:et est mēsu/
ra omnium motuum:et solus Vniformis.
Celum scd̃m se totum non quiescit:sed mouetur cōtinue.
Primus motor nullam habet magnitudinem:nec finitam:
nec infinitam. Vnde ipse est incorporeꝰ indiuisibilis ⁊ eternꝰ.
Perpetuum prius est corruptibili.
Impossibile est in corpore finito esse potentiam infinitā.
Primus motor ē ibi Vbi Velocissimus est motus.s.i oriente.
Cōmentator. In ꝓlogo huius libri. Viii. hoc nomē homo di
cit equiuoce de eo qui est perfectus ꝑ sciētias speculatiuas:
et de aliis hoībus:hoc est de sciente ⁊ ignorante.
Sapiens naturaliter est Virtuosus.
Agens nō posse agere est ipossibile ⁊ diminutio agentis:cuz
hoc sit contra naturam agentis: sed ipsum dicere posse age/
re est impossibile:est error et deceptio.
Ex nihilo nihil fit.
Homo dicitur paruus mundus.
Experimētū sermonū Verox est Vt ꝓueniat rebꝰ sensatis.
Generans dat generato formam:et omnia accidentia con
uenientia ad formam.
In causis essentialiter subordinatis nō potest ire in īfinitū
sed in accidētaliter subordinatis:et hoc nō est impossibile
Primū antiquū nihil agit in istis īferioribꝰ sine scd̃o ātiquo
Inter oia entia q̃ptitas adheret imediatius substantie.
In celo non est infinita potentia actiua:sed passiua.
Primus motor est in oriente:et propter hoc leges quedā ado
rant ipsum Versus orientem.

Incipiũt auctoritates primi li.de celo ⁊ mundo.

c Ontinuum est diuisibile in semper diuisibilia

Nihil est perfectum nisi trinitas.

Perfectum est cui nihil deficit.

Omne totum ⁊ perfectum super tria ponimus.

Totum Vniuersum esse perfectum necesse est.

Natura apta nata ẽ facere sicut fecit:ex quo habetur ꝙ ad perfectionem Vniuscuiusllibet rei tria requiruntur.ſ. substã tia siue natura Virtus et operatio.

Motus nõ ꝓpetit motꝰ nisi ratõe elemẽti pdñantis in ipso.

Motus circularis non habet contrarium.

Vnum tantum Vni est contrarium.

Motus circularis est primus omnium motuum.

Perfectum naturaliter est prius imperfecto.

Celum nec est graue neqꝫ leue.

Totum ⁊ pars mouentur ad eundem locum.

Si alicui ineſt Vnus motus preter naturam:etiam ieſt aliꝰ motus ſcdm naturam.

Celum est ingenerabile et incorruptibile inaugmentabile et inalterabile.

Celum elongatum est a contrariis.

Celum non potest suscipere peregrinas impressiones.

Deus et natura nihil faciunt frustra.

Paruus error in principio:maximus erit in fine.

Principia sũt minima in q̃titate:maxima Vero i idẽtitate.

Non est dare aliquod corpus actu infinitum.

Finiti ad infinitum nulla est proportio.

Non sunt plures mũdi:nec ipossibile est plures esse mũdos.

Singulia alicuius speciei non differũt specie:sed numero

Differt dicere celum ⁊ hoc celũ qd habet formã in materia.

Nõ sũt plures mũdi:q; tota materia a sua forma ẽ ꝯphensa
Tripliciter accipitur celum.s. pro octaua spera: pro corpore
quinto:; pro toto Vniuerso.
Extra celum nullum est corpus siue nihil est.
Extra celũ nec ẽ locꝰ neq; tps neq; Vacuũ:sz ibi sũt ẽtia ĩal
terabilia ĩpassibilia optiaz Vitã ducẽtia ꝙ toto etno pficiũt
A primo quidem ente cõicatum est oibus esse et Viuere: hiꝭ
quidem clariꝰ:hiꝭ Vero obscuriꝰ.
Dia que mouent̃ qñ Veniũt ad locũ ꝓprium quiescunt.
Oportet inquisitoreꝭ Veritatiꝭ non esse inimicoꝭ.
Impossibile ẽ aliq̃d eẽ eternũ qđ hẽat potentiã nisi sit aliqñ.
Dẽ qđ ẽ gñabile.i.nouũ a pte añ:ñ põt eẽ ꝑpetuũ a pte post
Quicq̃d est incorruptibile ; ingñabile est ꝑpetuũ ; ecõuerso
Omne corruptibile de necessitate corrumpitur.
Virtuꝭ est Vltimum alicuiuꝭ quod potest.
Virtuꝭ actiua terminatur ad maximum.
Virtuꝭ autem passiua ad minimum.
Materia est causa esse Vel non esse.
Cõmẽtator.Celum est quasi medium ; ligamentũ quoddã
inter generabilia et corruptibilia ; eterna.
In celestibuꝭ non sunt plura indiuidua sub Vna specie.
Celum non habet materiam q̃ est in potentia ad esse:sed eiꝰ
materia est corpuꝭ in actu.
Res est itellectiua per formã: ; est sensitiua per materiam.
Vnde actiua diffinitur in Vltimo augmenti sui:sed passiua
in Vltimo detrimenti sui.

¶ Auctoritateꝭ.n.li.de celo et mundo.

c Elum mouetur sine labore et pena.
Amabile est a melioribuꝭ persuadere.

Celum est aiatum ; habet principium sui motuꝭ in se.

Cuiuſcūqz rei ē aliqua opatio illa ē finaliter ꝓpter ipſam.
Dportet motū celi eſſe circa aliquod fixū ſicut eſt terra.
Nullum Violentum eſt perpetuū.
Si Vnū cōtrarioꝝ eſt in natura ꝛ reliquū eſt in natura.
Eadem eſt materia contrationum.
Celum eſt rotunde figure.
Figura ſperica ꝛ rotūda ē nobiliſſima oim figuratum.
Vnum eſt prius multo ꝛ ſimplex cōpoſito.
Motus celi eſt menſura oim motuum.
Motus celi eſt continuus ꝛ perpetuus ꝛ Vniformis.
Natura ex poſſibilibus facit ſemper quod optimū eſt.
Dis motꝰ naturalis eſt debilis in prīcipio:in fine fortior: ſz ecōuerſo motꝰ Violentꝰ in prīcipio eſt fortior in fine debilior.
Dis motus in potētia ꝛ defectu eſt accidens ꝓter naturaz
Dppoſita iuxta ſe poſita magis elucеſcunt.
Stelle ſunt eiuſdem nature cuius eſt celum.
Stelle in iſtis inferioribus calorem generant a lumine.
Motus natus eſt calefacere ꝛ ignire.
Magis diligimꝰ illa ſcire de q̄bus maximā dubitatōez habemꝰ p quaſdā rōnes debiles q̄ notioꝛa p rōes efficatioꝛes.
Mirabilia nature ſunt multa.
Illud qđ p paucas rationes acquiriť facilioꝰ acq̄riť:ſed quod per plures rōes acquiriť difficiliuſ acquiritur.
Illud quod bonitatē p pautioꝛes actiones participat nobiliuſ eſt q̄ q̄ per plures eam participat.
Cōmētatoꝛ. Neceſſe eſt oē aīatum corpus nobilioꝰ eē iaīato
Omnia entia nihil intendunt per ſuas operatōnes/ niſi q̄ aſſimilentur primo principio mobili.
Abſentia materie eſt cauſa eternitatis.
Entia diuina ꝛ eterna agunt ꝓpter ſe prima intentōe:ſecū/

daria vero intentõe ꝓpter conseruationem inferiorum.
Stella est densior pars sui orbis.
Melius est scire modicum de rebus nobilibus: q̃ multũ de rebus ignobilibus.
¶ Auctoritates tertii libri de celo et mundo.
p Lurima consideratio scie naturalis est de corporibus.
Impossibile est diuisibile cõponi ex indiuisibilibus
Dido est a ꝓpria natura rerum naturaliũ.
Elemẽta nõ sũt infinita ⁊ sũt q̃ttuor.s.ignis/aer/aqua/⁊ tra
Elementa sunt generabilia ⁊ corruptibilia.
Fini nihil ẽ ꝯtrariũ.Dẽ leue tẽdit sursũ: ⁊ oẽ graue deorsũ.
Si totũ vniuersũ de nouo gñaretur necesse esset vacuũ esse
Elemẽta sunt prima corpora ex quib⁹ ꝯstant alia corpora
Cõmẽtator.Qualitates prime elemẽtor nõ sũt eor forme
Tria fecerũt auicennã errare in naturalib⁹.s.exꝑiẽtia:cõfidentia ꝓprii ingenii:⁊ ignorantia logice.
Ex quo ex materia prima aliquod fit necesse est ipsam sita atam esse in vniuerso.
¶ Auctoritates.iiij.li.de celo et mundo.
e Extremũ celi dicitur sursum:sed medium dicit deorsum
Leue dr quod sursum mouetur:graue vero qd deorsum
Ignis est leuis:terra vero grauis. Vacuum nihil est.
Dia corpora preter inferiora habẽt grauitatẽ ꝑter ignem
Medium contrarium est extremo.
Forme est continere:sed materie est contineri.
Grauia et leuia mouentur ex seipsis in sua propria loca nisi sit impediens verum est ĩmediate:quia mediate mouẽtur a generante vel remouente.
Cõmẽtator.Agẽs non habet eterna/nisi scdm similitudinẽ inẽptum.s.agens dicit forma finis ⁊ conseruans.

Agens trāſmutāſ materiā ad formā ſubſtantialē trāſmutat ipſam ad accidentia propria illius forme.
Finitatio ⁊ terminatio ueniūtur in rebus p ſuas formas.

¶ Auctoritates primi libri de generatione.

o Onium tranſmutationem habentium ad ſeinuicem eadem eſt materia.

Pauca reſpicientes de facili enunciant.
Generatio eſt qñ totū.ſ.cōpoſitū ex materia et forma tranſmutat in totū nullo ſubiecto ſenſibiliter remanēte in eodez
Qualitas ſimbola.i.ſimilis.ſ.in ſpecie ⁊ nō in numero eadē manet in genito ⁊ corrupto. Ex nihilo nihil fit.
Paſſiones non ſunt ſeparabiles a ſubiectis.
Generatio unius eſt corruptio alterius: propter hoc generatio ⁊ corruptio ſunt eterna.
Quod non eſt cognitum non eſt ens.
Yle.i.materia prima maxime et propie eſt ſubiectum generationis et corruptionis.
Suſceptibile.i.ſubiectū gñatōis ⁊ corruptōis ē matia prīa.
Materia nō eſt q̄ptitas:ſed eſt illud cui⁹ termin⁹ eſt q̄ptitas.
Materia nunq̄ ſeparatur ab aliqua forma.
Omne agens naturaliter in agendo repatitur.
Agēs ⁊ patiēs ſūt in prīcipio diſſimilia:⁊ in fine ſunt ſimilia:ſimilia in genere:diſſimilia uero in ſpecie.
Agens et patiens non agunt niſi approximata.
Finis non agit niſi methaphorice.
Hītib⁹ prītib⁹ exiſtētib⁹ materia ceſſat oīs mot⁹ ⁊ trāſmuta⁹
Elemēta nō manēt actu in mixto:ſed uirtute.
Mixtio eſt miſcibiliū alteratorum unio.
Cōmentator.Dē ens naturaliter eſt cognitū a nobis:⁊ qđ nō eſt cognitū a nobis nō eſt ens naturaliter.Nō eſt creden

dum ꝙ ille primus magister.s.aristoteles aliqd sine forti ratione dixerit.Albertus. quid mihi de miraculis diuinis cuz de rebus naturalibus loquar.

Compositio scda presupponit primã cõpositionẽ:qz compositio prima est scde compositionis causa.

Prima cõpositio est cõposita ex materia et forma:sed cõpositio scda est accidens subiecti

¶ Auctoritates.ij.li.de generatione.

e Lemẽta actiua ⁊ passiua sunt adinuicẽ cũ subiecto

Calidũ est qd cõgregat homogenea ĩꝑtũ homogenea i.qui sunt eiusdẽ generis:et etiã segregat et erogenea.i. que sũt diuersi generis.Frigidũ est qd congregat tã eutrogenea ꝙ homogenea.Humidũ est qd male est determinabile termino ꝓprio:bene tñ terminabile termino alieno. Siccũ est qd bñ est terminabile termino ꝓprio:male aũt termino alieno Calidũ ⁊ frigidũ/ humidũ et siccũ sunt prime qualites elementoꝝ ad quas omnes alie reducuntur.

Quattuor sũt elemẽta.s.terra que est frigida ⁊ sicca:aqua ẽ frigida ⁊ humida: aer est calidus ⁊ humidus:et ignis calidꝰ ⁊ siccꝰ. Jn habẽtibꝰ simbolũ.i.similitudinẽ facilis est transitus.i.transmutatio.Facilꝰ est vnũ trãsmutare ꝙ multa

Flamma est fumus ardens.

Jnfinita pertransire est impossibile.

Necesse est corpora mixta per se stare ex elementis omnibꝰ et non ex vno tñ.

Ex eisdem sumus et nutrimur.

Materia est causa quare aliqua possunt esse.

Ignis est contrarius aque:et aer terre.

Materie est pati:agere vero alicuius potentie.s.forme.

Ignis sine superiori agẽte qd est celum:deteriꝰ agit ꝙ orga/

num artificis sine artifice.
Motus solis r aliorz planetarum in obliquo circulo ē cau sa generationis r corruptionis rerum inferiorum.
Contrariorum contrarie sunt cause.
Idē manens idem semper aptum natum est facere idem
Generatio r corruptio sunt perpetua.
Aueniente sole aialia redibunt:recedēte vero peribunt.
Vita et tempus vniuscuiusqz numerū habet r mensuratur certo periodo.i.certa reuolutione r mensura.
Natura desiderat semper quod melius est.
Melius est esse q̄ non esse.
Impossibile est omnia manere eodem numero ꝓpter longe distare a primo principio.
Generatio et corruptio perpetuant̄ circulariter et nō scd̄m rectitudinem.
Quorz substantia deperit nō redeūt eodē numero:sz specie.
Cōmentator.Concauū orbis lune est quasi forma ignis
Tpa āni circulariter currūt ꝓpter motū solis circularem.

¶ Auctoritates primi libri metheororz.

m Mundus constat ex quattuor elementis.
Tot9 mūdus sensibilis contiguus est lationib9 supioribus celi sensibilis:vt inde tota virtus eius gubernetur.
Motus celi est perpetuus.
Motus celi est primus omnium motuum inferiorum
Corpora celestia motu suo generāt calorē in istis īferioribus: ipsa tñ nō recipiūt pegrinas īpressiōes:qr calefieri non pñt.
Aer et ignis mouentur circulariter.
Cometa non est stella:sed est quedam impressio aeris.

¶ Auctoritates secundi libri metheororz.

c Dm congelantur nubes fit nix:sed cū vapor congelatur fit

pluuia:cum aũt congelatur pruina fit grando.
Interioza terre et etiam aialium in estate sunt frigida et in hyeme sunt calida.
Contrarium circũstans suum contrarium fortificat ipsum per antifrasim.i.per resistentiam.
Dulce ppter leuitatẽ ferr̃ sursum:ꝫ salsũ ppter grauitatẽ subt9manet:ꝛ ergo aqua pluuialis dulcis ẽ:maris aũt salsa

¶ Auctoritates tertii li.metheororꝝ.

h Humidum non est sine sicco:nec siccum sine humido.
Aque magis fluũt de nocte q̃ de die.

Ventus est vapor terreus aeris superiora transcendens euꝫ percutiendo et fortiter impellens.
Terremotus causatur ex vapore in terra incluso.
Tonitruus fit ex vapore igneo in ventre nubis ĩcluso: qui cum ventrem nubis expire debet ipsum violenter rumpit:et strepitum facit siue sonum.

¶ Auctoritates.iiii.li.metheororum.

q Qualitates prime elementorꝝ sunt quattuor inter quas due sunt actiue:scꝫ calidum et frigidum:due vero passiue:scꝫ humidum et siccum.
Putrefactio est vltima resolutio.
Omnia elementa putrefiunt preter ignem.
Oppositorum oppposite sunt cause.
Quecũqꝫ a frigido ꝓponunt̃ a calido resoluũtur ꝛ ecõuerso.
Excellentia frigiditatis impedit putrefactionem.
Digestio fit a calido naturali.
Quecũqꝫ liquescunt sunt admodum aque.
Omnia corpora ignita et sub igne facta habent calidum in potentia:vt cementum siue caly.
Vnũquodqꝫ entiũ naturaliũ ẽ deteriatũ ad quãdã opatõez

et inq̃ptū potest dr ens:inq̃ptū vo'nō potest non dr ens:vt ho/ mo mortuꝰnō dr homo nisi equiuoce: ꝛ oculus dū potest face re operatōem q̃ est videre dicit oculus:dū modo nō potest:nō dicit oculus nisi equiuoce.ſ.depictus vel lapideus.

¶ Auctoritates primi libri de anima.

ſ Cientia est de numero bonorum honorabilium.

Vna sciētia est melior alia:vel qr est de nobiliori subie cto:vel qr est certior altera:et ꝓpter hoc vtraq; sciētia de aīa est nobilior et melior aliis scientiis naturalibus.

Cognitio de anima vtilis est ad omnem veritatē et maxi/ me ad scientiam naturalem.

Anima est tanq̃ principium omnium animalium.

Aliorum alia sunt principia.

Animal vniuersale aut nihil est:aut posteriꝰ ē: qr nihil nō est in rerum natura:vt voluit plato:vel si est tunc posteriꝰ ē vt motio rei siue intentio posterior est ipsa re.

Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum quod quid est.i.subicetum siue diffinitio subiecti.

Dis demōstratōis principiū ē quoddā ē.i.diffinitio subiecti

Omnes operationes que sunt in animatis sunt totius cō/ positi ex corpre et anima:ꝛ non ex anima tm̃.

Vnde nulla opatio aīe est ꝓpria in qua nō cōmunicet corpi: vn̄ ipm intelligere nō est ꝓprium aīe: sed totius coniuncti.

Antellectus vel est fantasia,vel non est sine fantasia.

Triplex est diffinitio vna q̃ dat ad materiā tm̃:vt cū dicit domꝰ est quid constās ex lapidibus et lignis. Alia est q̃ dat per formā tm̃:vt cū dr domus est quoddā cooperimentū de/ fendēs nos a caumatibꝰ ꝛ imbribus. Tertia que dat ꝑ vtrū/ qz.ſ.cū dicit domus est cooperimentū quoddā defendēs nos a caumatibus et imbribus constans ex lapidibus et lignis

Naturalis diffinit per materiam tantum: Vel per materiā et formam simul.
Impossibile est corpora aialium resurgere.
Dicere aiam gaudere Vel tristari: simile est ac si quis dicat eam texere Vel edificare.
Si senex haberet oculos Vt iuuenis: Videret Vt iuuenis.
Intellectus est quid diuinū impassibile ⁊ incorruptibile.
Melius est dicere ꝙ homo intelligat per aiam: q̄ ꝙ anima intelligat per hominem.
Intelligere nr̄m corrūpit aliquo iteri⁹ corrupto. s. fantasia.
Oportet artificē Vti organis aiam Vero corpori.
Non quelibet aia potest intrare quodlibet corpus: sed quelibet aia requirit proprium corpus.
Aia scōm platonem est res manens seipsum mouens.
Rectum est iudex sui et obliqui.
Egrediēte aia a corpore corpus marcescit et expirat.
Cōmentator. Artes nō differūt a seīuicē nisi Vel demōstratōis cōfirmatione Vel nobilitate subiecti Vel Vtroqz modo.
Subiectū sciētie de aia nobilior est subiectis aliaꝝ sciētiaꝝ et demōstratio ei⁹ magis est firma: et ideo p̄cedit alias scias
Aialia sunt nobilissima corpora gñabiliū ⁊ corruptibilium.
Actus et potentia sunt differētie maxime oppositē: et reperiuntur in Vnoquoqz predicamento.
Intellectus agens causat Vniuersalitatem in rebus.
Intellectus scōm aristotelis scientiam est abstractus a corpore: et tamen impossibile est Vt intelligat aliquid sine ymaginatione.
Membra leonis non differūt a mēbris cerui nisi ꝓpter diuersitatem aīe leonis ab aīa cerui.
Temistius. Cum multa sunt dicta aristotelis q̄ Vtiqz ali-

quis mirabitur magis oīb⁹ mirari cōuenit negociū de aia.
Si Veritatem de anima cognouimus valde introductoriuz est nobis ad omnem Veritatem: nam ad omnes partes phi/losophie insignes dat occasiones.
Alia seipa cognoscēs digna ē de aliis fidē facere: ſz si ipa de cepta fuerit de quo tūc fidē facere putabit.q.d.de nullo.
Nihil ē occiosū in natura:ſz Vnicuiqz enti ē opus attributū
Genus est quidam conceptus summatim collectus ex si/militudine singularium.
Intellectu nihil est diuinius.
His q̄ scōm apparētias poeticas recipiūt fabulas nihil vide tur eē derisibili⁹:sicut nec ī his q̄ occultū q̄rūt itellectū in eis

¶ Auctoritates secūdi li.de anima.

t Riplex ē substātia rez.ſ.materia/forma/ɽ compositū
Materia est potentia:forma vero actus.
Duplex est actus.ſ.primus/ɽ secūdus.Primus:vt scientia
Secūdus:vt speculari scōm scientiam.
Naturalia sunt principia artificialium.
Anima est actus corporis organici phisici vitam habētis in potentia:scz ad opera vite.
Anima est substantia.i.forma substantialis corporis.
Non oportet querere vtrum ex anima ɽ corpore fiat Vnuz ɽ Vniuersaliter ex materia et forma.
Si oculus esset aial visus vtiqz esset anima eius.
Aliatum differt ab inanimato in viuendo.
Viuere dr quadrupliciter.ſ.vegetare/sentire/itelligere/ɽ mo ueri scōm locū:ɽ si vnū istoz alicui ineſt hoc dr viuere.
Alia mouet corpus ad oēm differentiam positionis.ſ.sursum deorsum/sinistrorsum/dextrorsum/ante/et retro.
Animal est animal ꝓpter sensum tactus.

Alia est principiū quo primo ⁊ principaliter viuim⁹/ intelligimus/sentimus/et mouemus scd̄m locum.
Quattuor sunt potentie aie principales.s. Vegetatiua sensitiua:⁊ scd̄m locū motiua ⁊ intellectiua.he sic se hñt adīuicez ꝙ Vegetatiua potest esse sine sensitiua:vt pz in plantis ⁊ nō ecōuerso: ⁊ sensitiua sine motiua scd̄m locū manet: Vt pz in quibusdam aialibus cōchilibus ⁊ nō econuerso:⁊ tam scd̄m locū motiua ꝙ sensitiua possunt esse sine intellectiua: Vt pz in aialibus brutis ⁊ non ecōuerso.
In plantis est vna aia in actu:sed multe in potentia: ⁊ ideo partes eoz abscise viuunt.
Intellectus separatur ab aliis potentiis aie sicut perpetuū a corruptibili.
Non solū scim⁹ scientia:sz etiā aia: ⁊ etiā nō solū sanamur sanitate:sed sanamur corpore.
Vnde non solū ois cōparatio dependet a forma:sz etiā depēdet a materia:principalius tñ dependet a forma.
Actus actiuoz sunt in patiente predispposito.
Potētie cognoscūtur per actus:actus vero per obiecta.
Naturalissimū em̄ operū est in oibus viuentib⁹ quecūqz perfecta sunt ⁊ nō orbata:et que generationē nō habēt sponta/neā generare sibi simile: Vt eē diuinū ⁊ īmortale partici pāt scd̄m id quod possunt.
Nihil de numero corruptibiliū cōtingit idem numero mane re semper: potest tñ vnū pmanere in specie per generationē
Scientia est vniuersalium.
Vniuersalia sunt in aia : sed particularia sunt extra aiam.
Anima intelligit qñ vult:sz non sentit qñ vult:q⁹ obiectus intellectus est in aia Vt vniuersale:obiectū sensus est extra aiam Vt particulare.

Duplex est sensibile.s.per se ⁊ per accidēs:p accidens vt ali qua substantia pticularis vt darii filius. Sēsibile p se ē du plex.s.cōmune ⁊ ppriu. Cōia sensibilia sunt quinqz.s.ma gnitudo/motus/quies/numerus/⁊ figura:sed ppriū est qđ per se sentit ab vno sensu:vt color a visu:⁊ sic de singulis.
Quinqz sunt sensus.s.visus/audit⁹/odorat⁹/tact⁹/et gust⁹.
Sensus non decipitur circa proprium obiectum.
Color ē visibilis p se lumē ē act⁹ dyaphoni scđz qp dyaphonū
Dyaphonū est aliquod corpus perspicuum:vt aer ⁊ aqua ⁊ corpus celeste:lumen nec est corpus nec fluxus corporis.
Impossibile est duo corpora esse in eodem loco.
Illuminatio non fit successiue ⁊ in tpe:sed fit in instanti
Tenebra est priuatio luminis.
Color non est visibilis sine lumine.
Sensibile positū extra sensum nō facit sensationem
Sonus causat ex collisione corpz aerē violenter frādētiū
Echo est son⁹ secūdario factus ex repcussione soni pri⁹ facti
Vox est sonus animati tm̄.
Vox est repercussio aeris inspirati ad vocalem arthream cum ymagine significandi.
Inanimatum nullum vocat.
Lingue ꝯgruūt duo officia seu opa nature.s. gustū ⁊ loq̄lā.
Homo praue odorat ⁊ odoratū hz peiorē multis aialib⁹:simi liter et gustum:sed tactum certiorem oibus animalibus.
Anima est causa corporis viuētis in genere triplicis cause scz formalis/finalis/⁊ efficiens.
Duplex est finis.s. finis gratia cuius:⁊ finis gratia quo.i. finis intra ⁊ finis extra.
Nihil proprie nutritur naturaliter nisi viuum.
Tres sunt potentie aie vegetatiue.s.nutritiua/ augmenta

tiua/et generatiua.
Radices in plantis similes sunt oribus in aialibus:q; am/
bo nutrimentum suscipiunt.
Ignis augmentatur in infinitū quousq; fuerit ꝯbustibile.
Omnium natura constantiū ꝓsitus est terminus et ratio
magnitudinis et augmenti.
Alimentū ante decoctionem est contrarium et dissimile ali
to:sed post decoctionem erit sibi simile.
Necesse est omne viuens q̄diu viuit nutriri.
Nihil generat seipsum:sed saluat.
Agēs ⁊ patiens in p̄cipio sunt dissimilia:i fine vo similia
Duplex est potentia.s.ꝓpinqua ⁊ remota:siue potentia con
iuncta actui:⁊ distans ab actu.Remota vt puer dicit habe/
re potentiam militandi.Propinqua vt homo ꝙdultus
Omnia appellate a fine iustum est.
Passio dicitur dupliciter: vno modo capit pro trāsmutatio
ne quadam que fit cū abiectione contrarii:⁊ illa dicit passio
ꝓprie dicta.alio modo idē est q̄ salus ⁊ perfectio alicuius in
potentia ab aliquo quod non est in actu:et illa dr passio me/
thaphorice:vt est sentire intelligere ⁊ sic de aliis.
Scientia est vniuersaliu.
Gustū et tactū habemus certiorem oibus aialibus:vt nul
um aial precellit hoiem in gustando ⁊ tangenbo.
Homo est prudentissimum animal.
Molles carne mente aptos dicimus:duros ineptos.
Nihil est gustabile sine humido.
Caro nō est mediuz tactus:sz aliq̄d circa carnē sicut neruꝰ.
Medium comparatum ad vnum extremoꝝ habet rationē
alicuius extremi.
Omnis sensus est susceptiuus oīm speciꝝ sensibiliuz sine

materia sicut cera suscipit figuram sigilli auri sine auro
Excellens sensibile corrumpit sensum.
Absentib⁹ sensibilibus remanent species in fantasia.
Non est necesse omne mouens moueri.
Sensus cōis est potētia aie que discernit sensibilia diuersor
sensuū in vno ⁊ eodē tpe: sicut dulce ⁊ album in lacte
Sicut dicit homerus talis est intellectus in hoibus terrenis
qualē inducit pater filior deorqz.i.sol.
Deceptio ⁊ ignorantia magis ꝑprie est in aialibus q̄ scia:
q: in ipsis magis ꝑficitur ignorantia q̄ scientia.
Eadem est scientia contrariorum.
Fantasia est motus factus a sensu scd̄m actū scd̄m quē aia
lia multa agunt ⁊ patiuntur.
Cōmentator. Alia est substantia ⁊ nō accidens.
Substantia est dignior omni accidente.
Forme substantiales equiuoce esse in subiecto dicūtur: quia
subiectū forme substātialis ē ens in potētia qd̄ nō ē in actu
nisi per formam: sed subiectū accidentis est aliquod existēs
in actu. s. cōpositum ex materia ⁊ forma. Vnde habem⁹ q̄ oē
quod aduenit enti in actu est accidens. Compostū ex mate⸗
ria et forma nō dr nisi q: forma est vna.
Forma rer artificialium sunt accidentia.
Indiuiduū non est nisi per formam suam.
Corpora celestia non habent de virtutibus anime nisi intel
lectum et desiderium.
Solicitudo diuina cū non potuit facere vnū indiuiduū nu⸗
mero semper permanere miserta est ei dando sibi virtutem
per quā potest semper permanere idem in specie.
Omne ens naturale desiderat permanentiā eternam
Natura semp agit ꝑpter aliquid tanq̄ ꝑpter finem.

Diuersitas formaꝝ est causa diuersitatis materiarum.
Omne recipiens debet esse denudatū a natura recepti.
Lux non requiritur in videndo propter ipsos colores:ſz pro/
pter ipsum dyaphonum.
De exēplo non requiritur verificatio:sed manifestatio.
Stelle non videnť de die propter maius lumen solis.
Homo boni tactꝰ semp est discretꝰ:sic etiā ē de aliis sensibus
Dido est in medio non formaliter:sed intētionaliter
Vultures ⁊ tigrides venerūt ad loca prelii ꝓpter odorē qui
accidit in terra grecoꝝ a quingentis miliaribus
Albertus.Clade facta in terra grecoꝝ venerūt vultures et
trigides a quingentis miliaribus ad cadauera mortuorum
Cōmentator.Locus est similis et equalis locato.
Sēsus semp dicit verꝫ non in vniuersalibus:ſz in ꝑprijs. ſz
intellectus semp dicit verū in vniuersalibꝰ:sed nō i ꝑprijs.
Temistius.Omnia artificialia habent rationem acciden
tis respectu naturalium.
Quibuscūqz de numero mortalium natura dedit intellectū
his ꝓmisit singulas potētias in mysteriū itellectus. Sēsus
non decipitur circa suum sensibile ꝓprium seruatis tribus
conditionibus que sunt debita dispositio medii:debita dispo
sitio organi:et debita obiecti distantia.
Ea que scimus sunt minima respectu eoruz q̄ ignoramus.

¶ Auctoritates.in.libū de anima.

i Intellectus est pars anime.
Intelligere est pati.
Sicut se hz sensus ad sensibilia:sic itellectꝰ ad intelligibilia.
Intellectus possibilis nihil est in actu de numero entiū an/
teq̄ intelligit ea.
Intellectus non habet organum in corpore: sed ab omni or/

gano corporali separatus.
Anima intellectiua est speciey intelligibiliū locus.
Intellectus cū intelligit valde intelligibilia non minus intelligit:immo magis.
Intellectus cū intellexit alia potest seipsum intelligere.
In oībus habētib⁹ formā:in materia differt res et rei esse.
Entia siue quiditas rei est pprium obiectum ītellectus.
Intellectus est simpley impassibilis et immixtus.
Intellectus possibilis est primo tāq⁹ tabula rasa in qua nihil est depictum possibilis tamen depingi.
Intellectus noster intelligit se sicut alia per spēs aliarum.
In separatis a materia idem est intelligens et intellectum
Sicut in oīm rey natura ē aliqd qd potest primo fieri ⁊ facere oīa illi⁹ generis:sic etiā in aīa est necesse hec duo esse:vnū scz qd pōt fieri oīa intelligibilia ⁊ recipere ea:et hoc est ītellectus possibilis.aliud vero qd pōt facere oīa ītelligibilia:⁊ hoc est ītellectus agens.Dīi duplex est potētia aīe intellectiue.s.agens ⁊ passibilis. Intellectus agens est sicut lumen: q: lumen facit colores in potentia actu visibiles: sic ītellect⁹ agens potentia intelligibilia facit actu intelligibilia.
Agens est nobilius ⁊ honorabilius passo ⁊ forma materia.
Intellectus est immortalis et perpetuus.
Duplex est operatio intellectus vna que dicit simplicium terminoy apprehensio.Alia simpliciū terminoy apprehensorum compositio et diuisio sub qua comprehenditur:tertia scilicet ratiocinatio remota.
Priuatio cognoscitur per habitum.
Potentia in vno indiuiduo precedit actum : sed actus simpliciter precedit potentiam.
Omnia que fiunt ab vno ente in actu fiunt.

Duplex est intellectus possibilis.s. practicus ⁊ speculatiu⁹
Speculatiuus considerat rem simpliciter. Practicus consi/
derat ipsam per comparationem ad opus.
Sicut res habet esse:sic habet intelligi.
Omne ens aut est sensibile aut intelligibile.
Anima est quodāmodo omnia.
Sciētie secant quēadmodū res de quibus sunt scientie.
Lapis non est in anima:sed species eius.
Danus est organum organorum.
Intellectus est species specier.i.formarum.
Duplex est appetit⁹.s.intellectiuus ⁊ ille dr Voluntas:⁊ sen
sitiuus ⁊ ille diuidit in duas.s.i irascibilez et cōcupiscibilem
Necesse est quēcūqz intelligentem fantasmata speculari
Natura nihil facit frustra:Vnde non deficit in necessariis:
nec abundat in superfluis.
Intellectus principiorum semper est rectus.
Appetibile semper mouet appetitum sub ratione boni: siue
hoc sit bonum apparens:siue existens.
Tria requirūtur ad motū aialis.s.mouēs/motū/⁊ organū
mot⁹. Duplex est motus.s. mouēs mobile qđ est appetibile:
et mouēs motū qđ est potentia appetitiua in hoīe:motū aūt
est organum aialis:puta ipsum cor.
Necesse est omne qđ Viuit habere aiam Vegetatiuam a prin
cipio generationis sue Vsqz ad finem).
Necesse est omne aial habere sensus.
Impossibile est corpus aialis esse simplex elementum
Sensus/gustus/⁊ tactus necessarii sunt omni animali:alii
autem de bene esse.
Non Videmus extramittendo:sed intus suscipiendo.
Sexsus tactus est prim⁹ oīm sensuum): quia sine eo anima

esse non potest.
Excellens sensibile corrūpit sensum.
Excellens tangibile corrumpit animal.
Linguam habet animal vt significet aliquid alteri.
Cōmentator. Intellectus non est corpus nec vict⁹ ī corpore.
Sermo in principiis debet esse longus:vt ait plato.
Aristoteles adinueniens intellectū possibilez inuenit quod/dam nouum genus materie.
Species humana est eterna.
Necesse est in omni itelligibili abstracto aliquid simile esse materie:z aliqd simile esse forme.s.potētiam et actum.
Nulla forma est liberata a potētia simpliciter/nisi prīa for/ma:que extra se nihil intelligit.
Omnis forma separata a materia est intellectiua.
Credo qp ille homo.s.aristoteles fuit in natura regula z ex emplar quoddā: nam aduenit ad demonstrandū vltimam perfectionem in materia.
Habit⁹ scdm quē habēs ipsum potest agere qn̄ vult.
Operatio intellectus possibilis est itelligere:sz operatio in/tellectus agentis est abstrahere intelligere facere.
Intelligere est recipere intelligibilia:sed abstrahere est potē tia intelligibilia:facere actu intellecta denudando ea a ma teria et a conditionibus materie.
Vniuersalia nō habēt esse extra aiam:vt voluit plato.
Intellect⁹ possibilis ē vltim⁹ i ordine itelligētiarz separatarz prīa prīcipia p nihil aliud q̄ solo luīe itellect⁹ cognoscūtur.
Quādocūqz homo fuerit copulatus intellectui per scientiā oīum rerum:tunc est quasi deus.
Temistius. Si aliquis est itellectus in quo non est potētia ille nec itelligit priuatōes/ nec mala: et talis ē prima causa

Ille intellectus qui plura intelligit non est dignior: sed qui nobiliora intelligit ille est nobilior et dignior.
Intellect⁹ diuin⁹ est ipsa Veritas et nō semp Verū intelligit.
Cōmentator. Prius est scire actiones aīe q̄ eius substātiā.
Intellectus est oībus cōmunis: cognitio autem non.
Scire genus precedit ipsum scire differentiam.
Prima perfectio sensus est Virtus in corpore.
Minimus error in principio ē causa maximi erroris in fine.
Virtutes passiue sunt mobiles ab eo cui attribuūtur.
Actiue mouent cui attribuuntur.
Anima rationalis indigna est inspicere et cōsiderare intēti ones que sunt in ymaginatiua.
Sicut sēsus īdiget ispicere sensibilia: sic itellect⁹ itelligibilia
Forme rez extrinsecaz mouent intellectum.
Dē⁹. i. itellectus agēs aufert formas a materiis ⁊ facit ea intellectiua in actu: postq̄ erūt intellectiua in potentia.
Intellectus recipit omnes formas naturales.
Omne recipiens debet esse denudatū a natura recepti.
Intellect⁹ possibilis nihil hz̄ in sui natura i formis naturalib⁹
Forme naturales non sunt separabiles.
Extrema in specie differūt a mediis.
Intellectus possibilis est illud qd̄ est in potētia ad oēs intē/ tiones formaz̄ naturaliū Vniuersaliū et non est in actu ad aliquod entiū anteq̄ intelligat.
Diuersitas matie recepte facit diuersitatē nature recipiētis
Omne generabile et corruptibile est particulare.
Intellect⁹ n̄ ē hic. i. pticularis neqz̄ corp⁹ neqz̄ ē forma i corpe
Intellectus qui creat et gn̄at itelligibilia est intellect⁹ agēs
Alia non intelligit sine ymaginatione sicut sensus nō sentit sine presentia sensibilis.

Impossibile est eadem intentiones ponere qñq corruptibiles quandoq eternas.
Natura corruptibilis siue passibilis non potest transmutari in eternam.
Color non mouet visum nisi per presentiam lucis.
In formis abstractis nō est nisi vnū indiuiduū ī vna specie
Ab vno instrumento nō potest venire nisi vna actio.
Intellect⁹ agēs vt possibilis neqz ē gñabilis nec corruptibilis
Omne ens sensibile diuidit̄ in materiā et formam
Nisi esset hoc genus entium intellectus non possemus intelligere multitudinem in rebus abstractis.
Scire de aīa necessariū est in sciendo primaz philosophiam.
Sicut se habet lux ad dyaphonū: sic intellect⁹ agēs ad possibilem: qz sicut lux est perfectio dyaphoni: sic ītellectus agēs est perfectio intellectus possibilis.
Hoc nomē ītellect⁹ eq̄uoce dr̄ de ītellectu agēte z speculatiuo.
Dis virt⁹ epistēs in corpe cōposito est ex primis qualitatib⁹
Virtus ymaginatiua est in interiori parte cerebri et cogitatiua est de genere existentiū virtutum in corpore.
Dēs partes aīe sunt forme in materiis p̄ter rationalem
Locus nihil est eorum que existunt in eo.
Virtus cogitatiua est de genere virtutū sensibilium.
Primum intelligens extra se nihil intelligit.
Mouens et motum debent esse eiusdem speciei.
Intellectus cū fuerit in actu potest intelligere seipsum per intentionem quam extrahit a se.
Intellectus abstrahit quiditatē ab habenti quiditatē z non cessat abstrahere donec venit ad simplicem quiditatem.
Rectum est in continuo sicut cimitas in naso.
Si non esset materia non esset passio.

Intelligere est passio et non actio.
In eo q̄ intelligibile est ex se intelligens et intelligēs ⁊ intellectum erunt idem in oībus modis.
Ea que agunt et pati untur in subiecto cōmunicant.
Propria passio ē aliqua priuatio et nullam habet naturā p priam preter naturam subiecti.
Unum oppositorum per reliquum intelligitur.
Anima est Unum entium naturalium rerum.
Consideratio de aīa est consideratio naturalis.
Nihil agit nisi per suam formam.
Actus intellectus agentis est sua substantia.
Species humanas deficere est impossibile.
Forme immateriales ex se sunt intellectiue.
Ubi non est Vera generatio ibi non est Verum agens.
Per Virtutem cogitatiuā homo differt ab aliis aīalibus.
Intellectus agens tm̄ est in actu et non est in potētia.
Perfectio humana est intelligere res abstractas.
Eternum in sua actione non indiget corruptibili.
Omne factum habet quiditatem.
Impossibile ē Ut aliq̄d gn̄abile ⁊ corruptibile sit matia etni
Intellect⁹ possibilis itelligit formas materiales ⁊ abstractas
Quarum differentia sunt eadem.
Illud quod existit in aīa est forma tm̄ et non materia.
Imaginatiōes sunt de genere rerum sensibilium.
Ratio non existit in oībus aīalibus.
Si motor est Unus mobile erit Unum.
Intellectus non mouet sine Voluntate.

¶ Auctoritates de sensu et sensato.

n Aturalis philosophi est sanitatis et infirmitatis pri/ ma principia inuenire.

Naturalis sumit cõsiderationẽ suã ab eis q̃ sunt de cõsideratõe naturalis. ℞ Vbi dimittit naturalis ibi icipit medicꝰ
Necesse est aial inq̃tũ aial habere sensum.
Auditus magnã partẽ ad intelligendã prudentiã confert.
Sermo audibilis existens est causa discipline nõ p se: sz per accidens. i. inq̃tum significat aliquid.
Visus nobis multas rerum differentias demonstrat.
Cecꝰ a natitate naturaliꝫ sapiẽtior ẽ surdo muto a natitate
Thomas dicit. oĩs surdꝰ a natiuitate ẽ mutꝰ ꝛ nõ econuerso
Visus attribuitur aq̃: q: aqua ratione qua est pspicua est potẽs recipere species colorũ.
Visiua virtus non est in extremitate oculi sita: sed ĩfra oculum circa cerebrum.
Odor est fumalis euaporatio. i. fit ex fumali euaporatione.
Cerebrũ est pars frigidior ꝛ humidior oĩbus partibꝰ corpis.
Cor est oppositũ cerebro et est calidissima pars corporis.
Color est extremitas perspicui in corpore terminato.
Manifestius est nobis genus saporum q̃ odorum.
Odoratum habemus priorem oĩbus aialibus.
Tactum vero certiorem respectu oĩm aialium.
Ignis nõ agit neqz patiꝫ ratõe qua ignis: sz tõe qua calidꝰ.
Vnde a forma substantiali non egrediꝫ aliqua operatio nisi mediante forma accidentali.
Dia que nutriũtur dulci nutriũtur. i. comedendo dulcia.
Dulcis sapor et amarꝰ sunt sapores extremi ex quibꝰ cõmiscentur alii sapores: sicut ex albo et nigro alii colores.
Duplex est odorabile Vnũ qđ cõfert ad nutrimẽtũ: aliud qđ non cõfert ad nutrimentũ: sed tm̃ ad cõfirmatiõem cerebri.
Fumositas cibi venẽs ad cerebrũ infrigidata ꝓpter locum eius facit hoĩbus reumata.

Fumus carbonum facit hoibus grauamen capitis.
Simplex elementū non nutrit: sed oportet oēm cibum cōpo/
situm esse et mixtum ex elementis.
Intellectus noster nihil intelligit sine sensu.
Superabūdantes et minime partes corporis separate a to/
to resoluuntur incontinenti: vt min⁹ sapor amarus infusus
in alium resoluitur.
Illuminatio fit subito et non successiue.
Vnus sonus numero non potest peruenire ad aures pluriū
sed vnus in spetie.
Motus maiores expellunt minores.
Operatio non est sine virtute. Opinio non est sine veritate
Vnus rei non est nisi solus vnus motus in vno tēpore
Contrariorum contrarii sunt motus.
Cōmentator. Visus obscuratur in locis frigidis: vbi fuerit
nix vel aqua multa.
Palpebre posite sunt in oculis hoim ad preseruatōem eorū
a rebus extrinsecis sicut vagina gladii.
Instrumentū auditus est aer positus in auribus.
Instrumentū odoratus est aer positus in naso.
Color causat ex cōmixtione corpor lucidi cū dyaphono.
Color albus et niger sunt extremi colores.
Lux est perfectio corporis dyaphoni interminati: est em̄ i su
perficie dyaphoni terminati.
Ignis non lucet per se: sed natura ignis lucet cum aduna/
tur cum aliquo alio corpore.
Anima bestialis in animalibus existens non impedit acti/
ones nature.
Artifex scōm posse suum intendit se similare nature.
Ars imitatur naturam in q̄ntum potest.

Forme ſenſibilium extra aiam habēt eſſe corporale oīno: ſz in anima habēt cē ſpirituale oīno: in medio autem habent mediū inter corporale et ſpirituale.

Auditus in hoīe eſt Via ad diſciplinam.

Diſciplina non redditur niſi per auditum.

Intelligere quid Verba ſignificent, non eſt ipſius audit⁹: ſz ipſius intellectus.

Albertus. Gratiſſimi medici incipiūt ſuā conſiderationem ab his que demonſtrat naturalis.

Medicina habet cōmunicationem cū ſcientia naturali eo q⁹ principia ſua ab eo accipit et eſt ſub ipſa.

Senſatio dicitur paſſio: q⁹ cum paſſione fit.

Omnes ſenſus in animali ſunt cauſa ſalutis animalis.

Non eſt idem ſenſibile et eſſe ſenſibile.

Liber de plātis nō fecit ariſtoteles: ſz diſcipul⁹ ei⁹ theofraſt⁹.

Aurum non putreſcit.

Sanguis in angustis Venis circa cerebrū exiſtens ſubtilis eſt et purus et de facili paſſibilis ꝓpter quod indiget extrinſeco adiutorio ad ſuaꝝ partiū frigiditatē temperandam.

¶ Auctoritates li.de memoria et reminiſcentia.

Memoria nec eſt p̄ſentiū nec futuroꝝ: ſz tm̄ preteritoꝝ.

Vnde ſenſus eſt preſentium: memoria preteritoꝝ: ſpes vero Vel opinio futuroꝝ.

Memoria eſt alicuius apprehenſi ſenſu Vel intellectu itera ta reſumptio.

Intellectus noſter non intelligit ſine continuo et tempore.

Species Vel ſimilitudo rei cōſiderata ſcd̄m ſe exiſtēs i aia ē ymaginabilis et itelligibilis: ſz cōſiderata Vt ē alicui⁹ ſimilitudo gd̄ prius fuit ſenſatū Vel intellectū: ſic ē memorialis.

Meditationes memoriam ſaluant.

Meditari est aliquid considerare multotiens nō scḋm se: sz scḋm ymaginem alicuius.
Reminiscētia differt a memoria: qz reminiscentia tm̄ est in hoibus: sed memoria etiā est in aliis aialibus.
Reminiscētia non est memoria: sed sequitur memoriā quia procedit ab aliquo retento in memoria.
Dis remiscētia vel fit a re ipsa vel sibi simili vt a ꝯtrario
Consuetudo est altera natura.
Que ordinem habent, bene reminiscibilia sunt.
Quidā semel videtes magis memorant q̄ alii multotiēs videntes.
Quidā volentes reminisci nō possunt dimittere reminiscētiam, sicut melancolici: qz fantasmata maxime mouēt eos contra velle eorum.
Pueri et multum senes imemores sunt ꝓpter nimium motum accidentalem corporibus eorum.
Cōmentator. Quattuor sunt virtutes aie sensitiue interiores. s. sensus cōmunis: ymaginatio siue fantasia qḋ est estimatiua que in hominibus dicitur cogitatiua: et memoria.
Imaginatio est i interiori pte cerebri: estimatiua in medio: memoria vero in posteriori parte.

Auctoritates li. de somno et vigilia.

c Vius est potentia, cius est actus.
Necesse est omne quod vigilat, etiam dormire.

Sōn⁹ē quasi ligamētū oim sensuū: vigilia vo solutio cor.
Somn⁹ est reḋes q̄dā q̄ data est aialibus ꝓpter salutē cor.
Dia aialia sanguinem habentia, habent cor.
Cor est principium sensus, et motus, i animalibus.
Nutrimētū vltimū, oib⁹ sanguinē hñtib⁹ē sāguinis materia.
Loca sanguinis sunt vene.

Cor est principiū venarum.
Somnus causat ex evaporatione cibi que ascendit ad cere-
brū: et infrigidata descendit et facit somnū. Vñ post somnum
fortem sunt somni validi.
Sōnus assimilatur epilentie. i. morbo caduco.
Vinū bibere nō cōvenit pueris nec nutricibus eor.
Dum eor que sunt in corpore frigidissimū est cerebrum.
In sōno fit ꝓpulsio caloris ad interiora vitalis. Vñ superiora et
exteriora membra in somno sunt frigida ⁊ interiora calida.
Vitalia magis nutriūtur et augētur i somnis q̄ in vigiliis
Absentib⁹ sensibilib⁹ remanēt spēs eor in organo sentiendi.
Visus nō solū patit a visibili: sed etiā agit hoc verū est p ac
cidens. s. ratione vaporis i vidēdo ab oculo exītis. In specu
lis valde puris si mulieres mēstruose inspiciāt in superficie
speculi fit quasi nubes sanguinea: et si novū est speculū nō
facile est abstergere maculā hmōi: si vero vetus facile.
Puerū subito demonstrat quicquid acceperat.
Delectatio maior expellit minorem.
Pueri nō habēt somnia ꝓpter nimiū metū, que est in eis
Prīcipia oīa sunt pua. Vñ et principia egritudinis sunt pua
Quedā somnia sunt signa futurorū: quedā cause: quedā ac-
cidentia sunt illorum.
Multa previsa et consilia que fieri expediebat obmittūtur
propter nobiliores inchoationes.
Noctes silentiores sunt q̄ dies.
Aer noctis magis est quietus q̄ diei
Melancolici maxime somniant.
Motorum notiores sunt motus.
Moti de seinvicem maxime sunt solliciti.
Non omne quod futurum est de necessitate fit.

Cōmentator. Somnus fit ꝓpter caloris recessum naturalis et contractionem eiusdem ad cor.
Nullus homo est qui non videt somnium q̄ non ānūciauit sibi aliquid futuri.
Famosum scdm rationem, non est falsum.
Vulgus dicat q̄ somnia fiunt ab angelis: deuiationes siue vexationes a demonibus: pphetie a deo.
Gentes diuersificant̄ duob⁹ modis. Uno modo naturaliter scdm virtutes eor: ⁊ scdm entia eis ppria in suis regionib⁹. secūdo scdm leges scdm quas receperūt fidē a natiuitate. s. de primo principio et de angelis et de resurrectione.
Homo dz eē medi⁹ ad sōnū et vigiliā nō declinādo ad alterū.

¶ Auctoritates li. de longitudine et breuitate vite.

Entes que sunt in calidis regionibus sunt longioris vite q̄ que sunt in frigidis.
Corruptis aialib⁹ corrūpūtur scientie ⁊ sanitates q̄ in eis sūt.
Quicquid corrumpitur, à suo contrario corrūpitur.
Id qd in se ē corruptibile in nullo alio loco est corruptibile
Impossibile est habenti materiā non existere in contrario.
Minor flāma ꝙsumit̄ a maiori per accidens: q⁹ alimētū qd illa cōsumit multo tpe: hoc multa flāma consumit puo tpe.
Locus cōtinens rē vel operat̄ ad generationē vel ad conseruationē rei: vel contraria rei operatur.
Inter aialia longissime vite sunt cerui, et corui.
Vita animalis fit per calidum et humidum).
Senectus frigida est et sicca.
Aialia multū coeūtia multū senescūt: q⁹ sperma qd ē superfluum nutrimēti emissū exsiccat: ⁊ ꝓpter hoc mulus lōgioris ē vite q̄ asin⁹ vel equ⁹ ex q̄bus gn̄atur: q⁹ ipse nō generat.
Pascua si nō coitū faciūt naturaliter sūt lōgioris vite q̄

femelle:quia masculus calidior est ꝙ femella:sed si masculi multū coeunt brevioris sunt vite femellis.
Labor exsiccat:ꝛ senectutem inducit. Vnde multū laborātes magis senescunt.
Commentator. Complexio iuuenū est calida et humida:senum vero frigida et sicca.
Qui multum coeūt parum viuunt.
Castrati plus viuūt ꝙ nō castrati ꝓpter paucitatē coitus
Propter paucitatem coit⁹ viuit plus mulus ꝙ equ⁹:vel asinus et femelle plus ꝙ masculi
Qui habitant in regionib⁹ calidis ꝛ humidis longioris sūt vite per accidens ꝓpter paucitatem putrefactionis.

¶ Auctoritates li.de senectute et iuuentute.

Cor primo fit in aiali. Vnde cor est primum vivens ꝛ vltimum moriens.
Principium sensus est in corde.
Locus medius est locus principalis.
Natura semper ex possibilibus facit quod optimum est.
Cor est principiū caloris naturalis et vite animalis. Vnde destructo cordis calore destruit̄ et animal.
Vita conseruatur per calidum.
Ieiunia calefactoria sitim faciunt.

¶ Auctoritates li.de respiratione et inspiratione.

q Vecūqz aialia habent pulmonem illa respirant.
Pisces nō respirant per aeris attractionem: ſz refrigerium cordis fit ipsis ab aqua quā recipiūt per brāchias
Idem est principiū sanguinis et venarum.s.cor.
Respiratio fit in aiali ad refrigerandum cor et loca vicina cordi. Vnde q̄ magis calida sunt magis indigent respiratōe.
Vnum organum tm̄ est necessarium ad vnum opus.

Natura nihil videmus facere frustra.
Homo habet pulmonem multū sanguineū et calidū.
Vnūquodq; maxime conseruatur loco et tpe sibi cōnatura
li:at vero in contrarium corrumpitur.

¶ Auctoritates libri de morte et vita.

m Dies et vita sunt cōmunia oibus aialibus.

Mores senum est sine dolore et tristicia:q; dolore nullo
eis contingente moriuntur.

Vita est mansio anime in corpore.

Aialia respirantia suffocantur vel moriūtur in humido.

Sanguis primus fit in corde:q; nondū distinctis venis:ꝫ so-
lo corde generato videtur habere sanguinem.

Cor semp movet ⁊ vene sp movent: q; oēs vene sūt a corde
Aeris ingressus in pectus aialis vocatur inspiratio:exitus
autem respiratio.

Calor cordis humidi que est in ipso tumescere faciens ⁊ ebu
lire facit pulsum cordis.

Pulmo habet se circa cor sicut follis.

¶ Auctoritates libri de motibus aialium.

o Omnis motus requirit aliquod fixum circa quod fiat.
Celum est incorruptibile.

Virtutes sensibiles non sunt passibiles adinuicem scōm q̄
earum excessus patiuntur adinuicem.

Illud qđ scōz se est,simplex ē,inmobile,⁊ a nullo pōt moueri.
Vndē dicit homer⁹: si oēs dii,oēsq; dee laborarēt multū,iouē
sūmū nō mouerent de celo in terram.

Mouēs est prius moto et generās generato:sed nihil ē pri⁹
seipso:ergo nihil seipsum movet et generat.

Appetibile est primum movens in aiali:et est movens non
motū:sed appetitus non movet et est motum.

Quecūqz nō ratiocinantes operātur velociter operantur.
Principium motus in animali est in corde.
Motus cordis est voluntarius.
Estimādum est aial cōstare quēadmodum ciuitatem bene legibus rectam atqz munitā:qr in ciuitate qñ semel stabilit⁹ est ordo:nō oportet eius principem interesse singulis operationibus ciuitatis:sic nec necesse est aiam existere a qualibet parte corpris:sed vno principio tm̄.s.in corde tm̄:et hoc ē verum q̄tum ad potentiam motiuam.

¶ Auctoritates primi libri de aialibus.

q Dēadmodū pluma est in auib⁹:sic squama ī piscibus.
Dia aialia que gingūt sibi similia habēt oculos pter talpā:que est priuata oculis qđ patet:qr oīno non videt:sz si quis abscidat conū qđ est supra loca oculoꝝ eius subtiliter inueniet loca oculorum eius.
Nobilissimum et altissimum apud nos notius et magis sensum animal est homo.
Sicut oīa metalla et oīa frustra auri et argenti ad aurum mundissimum manifestant̄:ita dispositiones oīm animaliū manifestant̄ cū ad hoiem ꝓparant̄ scōz creatōem eytipum totius mundi.
Partes corpris in homine sunt create ⁊ posite.
Umbilicus est radix ventris.
In cerebro oīno nec est sanguis neqz vena.
Non mouetur facies in aliquo aiali preterq̄ in homine.
Frons parua significat bonitatem motus.
Frons lata significat prauitatem discretionis.
Frons rotunda significat iracundiam.
Omne aial habens aures habet eas mobiles preter hoies.
Aures multum preeminentes ⁊ magne stoliditatem ⁊ gar-

rulitatem ſignificant.
Sternitio ſcōm q̄ fingunt hoīes eſt ſignū Verificationis facti aut dicti illius tēporis.
Naſus elephantis eſt magnus et fortis:et Vtil̄ eo loco manus in accipiendo cibū et potū et alia quibus indiget.
De leonis collo eſt continuum.
Splen hominis eſt ſimilis ſpleni porci.
Venter.i.ſtomachus hominis eſt ſimilis Ventri canis.
Extremitas Virge Virilis dicit preputium.
Situs cordis eſt in medio pectoris in brutis:ſz in homine declinat modicum ad ſiniſtram partem.

¶ Auctoritates.n.li.de aialibus.

d Entes canū iuuenū ſunt albi et acuti:ſenū Vero obtuſi et nigri.

Maſculi naturaliter ſūt pluriū dentiū q̄ femelle.
Dentes equorum ſenum albeſcunt.
Omne quadrupes generans ſibi ſimile,habet dentes.
Homo in comparatione ſui corporis habet paruū os.
Non eſt mulier Vtens manu dextra ſicut ſiniſtra.
Simea Vtitur manibus ſicut pedibus
Ale auium ſunt in eis loco manuum.
Simea mixte ē nature,queniēs ī natura hoīz ⁊ quadrupedū
Cornua oīm aialiū ſunt Vacua p̄ter cornua cerui q̄ ſunt dura et non eſt in eis concauitas.
In mari eſt quidā piſcis nauem tenēs q̄m ipſe p̄hibet recedere nauem potentia ſua naturali.
Omnes piſces audiunt.
Omne aīal carens pulmone caret Voce.
Omniū aialiū femine ſūt graciliores et acutioris Vocis q̄ maſculi p̄ter Vaccam.

Omne animal vocat suũ comparem tpe coitus ppria vo/
ce:et hoc facit specialiter rana.
Vociferatio auiũ est magis tempore coitus.
Gallin⁹ siue gallus vociferat post prelium et victoriam
Omne aial qđ facit ouа habet ea in matrice et nõ in vẽtre:
q¹ si haberet in ventre digererentur sicut cibus.

¶ Auctoritates tertii li.de aialibus.

o S post absasionem non crescit neqz solidatur.
Ossa leonũ ita dura sũt qꝫ si collidãtur reddũt ignem.
Proprium hominis est canescere in senectute.
In castratis pubes non barbescit.
Lac aialiũ habẽtiũ multas mãmillas nõ cõuenit ad caseũ.
Omne animal multi sanguinis est multi seminis.
Omne corpus sanguineũ cito putrescit.
Testiculi et matrices sũt organa pricipalia ad generatõez.
Dulcietes habẽtes matrices densas ꝫ dures non concipiũt
Homo inter animalia est multi seminis.
Lac ouis/capre/et vacce multũ cõuenit caseo.
Lac nigrarũ mulierꝫ est meli⁹ et puri⁹ lacte albarꝫ mulierũ.
Coagulum leporis valet contra fluxum ventris.
Nullum aial mutat cornua nisi cervus.
Aial diversorꝫ pillorꝫ est diversi coloris in corio.
Galline multum ouantes cito moriuntur.
Dua longa acutionis capitis pducunt mares:oua vero ro
tunda et obtusa feminas.
Gemelle nõ inveniunt in ouis in quibus sunt duo vitella
Dasculus colũbe cubat ova per diẽ:femina vero per noctẽ.
Non sunt animalia vnius speciei que se comedant.
In omnibus animalibus est appetitus/coit⁹/et delectatio.
Omne quadrupes desiderat magis in vere.

oua

Bonum est vt parentes corrigant ociosos filios:ideo recto/
res apum ociosos a se eiiciunt.
Omnes pisces a principio impregnati omnes sunt boni
Omnia animalia naturaliter appetunt delectationem.
An annis nubilibus mammille incipiunt grossari.
Aries ⁊ capra vnius anni coeũt: sed debile est qđ generant.
Canis ⁊ porcus octo mensiũ coeunt:sed debile ē qđ generāt.
Canis viuit vsq; ad.xiiy.annos.porcus vero.vi.
Equus duor vel trium annor coit:ſ; debile quod generat.
Equꝰ est fortis a quattuor annis vsq; ad.xv. annos:et coit
vsq; ad triginta annos:et viuit vsq; ad trigintaquinq;
Nota. ¶ Hic quidã incipiũt libum septum et veriis:quia
xiy.sunt libri aristotelis de animalibus.
Femina elephantis impregnata omnino non tangit a ma
sculo:post partum vero quiescit per triduum.
Mutatio vocis est signũ motus ad coitum.
Pediculi generãt lendes:muſce vero generant vermes.
Colũbe ouãt omni mẽse et pullulant si locꝰ mansionis sue
fuerit calidus et cibꝰ eor paratus:aliqñ nõ nisi in estate pu
lificant et eor puli meliores sunt in vere.
Nulli aiali accidit menstruũ sicut mulieribus.
¶ Item hic quidam incipiunt libum septimum.
¶ Auctoritates.iiy.li.de animalibus.
V Vlture non pariũt nisi in estate:qr in hieme manẽt i
nidis sicut prũdines vel iacent in cauernis arbor: vel
transferunt se ad loca calida.
Pisces in pluuiosis temporibus impinguantur.
Pisces senes mali sunt ad saliendum.
Lupus gulose comedit absq; masticatione: et tantum vno
die qꝫ sufficit sibi per tres dies.

Visus quinquaginta diebus latet sine cibo.
Vacce diligūt bibere aquā purā et clarā:equi vero turbidā
Saliua hoīs ieiuni, oībus aialib⁹ venenū hītib⁹ est ptraria.
Tempora pluuiosa nocēt auibus:sicca vero piscibus.
Item hic quidam incipiūt librum octauum.

¶ Auctoritates quinti li.de animalibus.

a Apes in vere et autūno mellificāt:sed mel vnale melius est mundius et dulcius.

Natura dat vnicuiqz qđ sibi cōueniens est.
Ceruus eiicit cornua sua vbi graue est ea inuenire:vnde dicitur in puerbio.Vade vbi ceruus eiicit cornua sua.
Ceruus eiectis cornibus timet lupos: et ideo de die latet: et de nocte vadit ad pascua.
Melius est mel ex cera noua q̄ ex cera veteri.
Mel bonum simile est auro.
Cibus apum est mel, tempore necessitatis.
Vniuersaliter masculi sūt fortiores femīs, nisi i viro & leopdo
Mulier est maioris cōpassionis & pietatis, q̄ vir: & ē maioris īuidie & diligit lites ac malignior est & de facili decipitur
Nulla fēa post impgnatōem appetit coitū nisi mulier & eq̄.
Causa masculi est digestio feminis:causa vero femine īdigestio eiusdem.
In coeuntibus voces mutantur.
Grues rectores hīnt à cetis dormiētib⁹ excubāt capite eleuato
Mortuo delphino multi de specie delphinū cōcurrunt & deferūt eum in profundum et sepeliunt eum cauentes ne a piscibus comedatur.
Apes hīnt regē qui non exit alueolū nisi cū oībus apib⁹ & cū
fatigat rex apum volatu suo ipm fert tota turba apum.

¶ Item hic quidam incipiunt librum nonum.

¶ Auctoritates. vi. li. de aialibus.

g Generatõ filioꝝ nõ ẽ ꝓueniẽs nisi post tria lustra ãnoꝝ
Mares multum futuentes cito senescunt.
Impregnatio accidit mulieribꝰ naturaliter post menstruuꝫ non aliter. i. quindecim annorum.
Femine post partũ non crescũt et cum hoc sunt ꝟetule.
Mulieribus tempore coitus crescit dolor magnus.
Menstruum in mulieribꝰ cessat post quadraginta annos: in aliquibꝰ autem manet ꝟsqꝫ ad quinquaginta.

¶ Auctoritates. vii. li. de aialibus.

o Ome qđ habet causas eas dẽ habet eadẽ accidẽtia.
Oculi gñ respiciũt res albas et lucidas lachrumantur.
Mulier dolorosa ⁊ infirma si impregnatur fetũ corũpit.
Mulieres lactantes nõ mẽstruãt ꝟel modicũ menstruant.

¶ Auctoritates. viii. li. de aialibus.

d Et ratione boni auctoris ẽ sp iudicare sermones dicẽtis
Debemus inspicere ad formas et delectari in artifice
q̀ eas fecit.
Magis cõcupiscimus scire aliquid modicũ de rebꝰ honorabilibꝰ ⁊ altissimis licèt ꝓbabilit illud nõ sciamꝰ q̃ scire multum de rebus per certitudinem minꝰ nobilibus ⁊ ꝟilioribus.
In quolibet genere reꝝ necesse est prius ꝯsiderare cõia seor sum: et postea ꝓprium ꝟniuscuiusqꝫ illius generis.
Natura est sicut motor ad cõplementũ rerum.
Natura cuiuslibet rei est rei ad quã est preparata.
Nullum ens naturaliter natum est ociose. ꝟnde in oibꝰ aialibus est res nobilis.
Creatio corporis et membroꝝ est ꝓpter animam.

¶ Auctoritates. ix. li. de aialibus.

p Ricipia elemẽtoꝝ sũt calidũ frigidũ humidũ ⁊ siccũ.

Calidū/frigidū/humidum/et siccū sunt cause vite et mor/
tis somni c vigilie iuuentutis c senectutis sanitatis c egri/
tudinis.
Corpora dura quando calescunt magis calescunt ꝙ mollia
vel humida.
Ignis infrigidari non potest.
Instrumentum sensus tactus est caro:dicit tamen postea ꝙ
istrumentum tactus non est caro:sed aliquid infra carnē:vt
infra dictum est de anima.
Principium sensus in aialibus est in corde.
Sēsus tact⁹ c gust⁹ sūt ꝓtinui i corde:tres vo residui i capite
Omne aial habens sanguinem habet cerebrum.
Homo i sua ꝓpatōe habet mai⁹ cerebrū c caput aliis aialib⁹
Creatio cranee est ꝓpter custodiam cerebri.
Creatio lingue est ad sermocinandū et gustandū humores.
Nedula est supfluitas cibi et sanguinis ex quo cibant̄ os/
sa et spūs aialium:et ꝓpter hoc est retenta inter ossa.
Aial multe pinguedinis cito senescit et parum generat.
Cerebrū est valde frigidū et magis oīb⁹ mēbris et cōtrariū
eius est calor cordis: q; non potest esse aliquod mēbrū de ali/
qua cōplexione per se sine alterius contrarietate:et ideo in/
geniatum est nature ponere cerebrū in oppsito cordis.

¶ Auctoritates.x.li.de aialibus.

v Vi possibile est esse vnā radicem:melius est esse vnuz
principium ꝙ multa.
Natura non facit nisi qđ melio⁹ē c pfecti⁹ ex reb⁹ possibilib⁹.
Color naturalis regit corpus aialis:vt princeps regnum.
Homo solū recipit tintilatōem:q; coriū eius valde tenue est.
Omne aial comutū caret dentib⁹ in superiori mandibula.
Natura nō dat mēbra vigori cōueniēcia nisi aialibus indi

gentibus illis:vt aquile vngues:cornua cerui.
Femine cerui⁹ nec dentes superiores nec cornua habēt.
Cornua sunt curua ꝓpter vigorem et iuuamen.
Aues loco dentium habent rostrum.
Principium vite et oīs motus et sensus est a corde.
Vene transiūt per oīa mēbra corporis:ſ nō transiūt p ipsum cor:ergo ipm est principium venarum. Sāguis nō venit ab alio loco ꝙ a corde: qr ipsum est fons ⁊ origo sanguinis ⁊ est principiū mēbror⁹ recipientiū sanguinē. In sanguinē habē/tibus est epar sicut cor: non tn epar est principiū cordis toti⁹ nec sanguinis vel venarum:qr vene transiunt per ipz epar ergo inde non oriuntur.
Cor solum inter oīa mēbra interiora nō potest pati dolorem Aial maioris cordis est naturaliter timidū sicut lepus:quia calor talis nō potest cor suum implere ⁊ inde ē debilior:vnde accidit ei timor.
In nullo mēbro est sanguis extra venā preter ꝙ in corde.
In hoīe cor declinat ad sinistram partem:⁊ in ceteris anima/libus est in medio.
Cor ⁊ cerebrū multa īdigēt custodia:qr in eis ē pncipiū vite
Cerebrū ē mēbrū diuinū in quo est opatio sensus ⁊ itellect⁹.
Epar est in aiali ad coquendū et digerendum.
Pulmo est instrumentū anhelitus.
Pulmo est posit⁹ iuxta cor et ē mollis leuis ꝛcauus spōgio/sus et spumosus. (sus et spumosus.
Splen est quasi epar impurum.
Splen est in animalibus accidentaliter et nō de necessitate quia simile est superfluitati.
Dolor renum difficilis est homini a natura.
Ren dexter minoris est pinguedinis ꝙ sinister.
Ren dexter altior est sinistro.

Aues non mingũt nec habent Vesicaz:qz parũ bibunt et qđ supercst transit in plumas.
Similiter nec pisces:qz quod supest transit in squamas.
Sudor non fit nisi qñ calefit corpus ⁊ aperiũtur pori Venaz.

¶ Auctoritates.xi.li. Vel scđm alios.xiiy.de aialibus.

m Odica alteratio in membro principali facit multam alterationem in toto corpore.
In aialibus ꝓpter timorem accidit effusio Ventris et Vrine
Animalibus natãtibus natura posuit coreum iter digitos pedum;aliis Vero non.
Alle Vespertilionũ sũt mẽbriales ⁊ sunt de coreo ⁊ indistincte
Aliꝰ piscãtibus collũ est sicut arũdo.
Delphines non habent fel.
Natura Vtitur quibusdam superfluis ad iuuamentum.
Larentia fellis est causa boni coloris.
Causa Ventris est ꝓpter cibum Vt digerat.
Manus nõ est Vnũ instrumẽtũ Vel Vnũ organũ ſz multa: qz per eas homo plus potest habere q̃ per cetera.
Vigor pollicis est equalis Vigori oĩm digitorum.
Operatio manuum est recipere et accipere: pedũ Vero ſubſtentare et fugere
Homo non habet caudam nec Vllum aialiũ quod habet anchas:homo Vero non habet anchas.
Quadrupedia statim se erigũt.homo Vero nõ ꝓpter pondus capitis:qz homo est maior et ponderosior in superioribus
Virga Virilis crescit et diminuit absq; lesione sui inter oia alia membra.

¶ Auctoritates.xy.li.de aialibus.

c Ause Vite in reb⁹ sũt finis/forma/materia/⁊ efficiens
Infinitum natura respuit.

Homo qui pinguis est raro generat.
Sperma est superfluum nutrimenti.
Sperma femine non est conueniens generationi.
Fetus non fit ex permixtione duor spermatū. Vnde etiam mulier ipregnat sine emissione spermatis et sine delectatōe vñ mulier ē cōueniēs gñationi scōm naturā mēstrui ⁊ scōz naturā spermatis q ipsa emittit in coitu ppter delectatiōnē qđ est humidū: non aūt est vere sperma: vñ nec oibus mulieribus cōcipientibus accidit eiicere sperma.
Sperma nō est materia generati: sz ē motor et forma. vñ nō potest dici q sperma sit pars concepti sicut nō potest dici q carpentarius sit pars materie lignee.
Mas est scōm diffinitōem qui potest gñare in alio. femina vero q potest generare in se vel potius q generat ab alio.
Vir dat principium motus ⁊ formā generato: sz femina dat corpus et materiam.
Castratorz corpus non solum offertur deo: sed etiam anim⁹ et sic parum differt a femina.
Qñ abscindunt testiculi castratis tūc cōtrahūtur vie spmatis: et ppie aial castratū nō est aptū natū facere filium.

¶ Auctoritates. xiij. li. de aialibus.

p Erfecti⁹ aial est quod naturaliter est maioris caliditatis et humiditatis.

Anima nobilior est corpore et aiatum inanimato viuū mortuo et ens non ente.
Aia nutritiua est in cōcepto femine in potētia: sz nō est in eo actu simpliciter aia sensitiua. ergo ipossibile est q aia sensitiua et nutritiua nutrient nos ab extrinseco et tali modo.
Solus intellect⁹ ē in nobis ab extrinseco: qr ipse sol⁹ ē diuin⁹.
Cū sperma emittit exit quidā spūs vel ventus q est virtus

principalis aie et est separatus a corpre.
Calor aialis ⁊ solis est in spermate ⁊ i qualibet superfluita te nature.
Calor naturalis non est ignis nec igne⁹: q⁹ calor naturalis generat aialia:ignis consumit ea.
Corpus animalis est ex femina:aia ex mare.
Anima est substantia et forma substantialis corpris
Femina est mas occasionatus.
Cum homo fuerit multi coitus debilitatur eius visus.
Caput creatur in generatione post creationem cordis.
Natura est vt rectificator siue rector.
Genus multorum semper est scibile.
Possibile est ꝙ mula impregnetur:sed nō generat: primum raro visum est in tempre preterito.
Embrio primo viuit vita plante: deinde vita animalis et post ea vita hominis.

q Vantū natura diminuit in multitudine,tantum augmentat in magnitudine.
Ars eiicit superfluū a suo corpre:similiter ⁊ natura
Omne quod facit natura est scd̄m ordinem
Natura humidi est cōuenientior generationi ꝙ aridi.
Primum quod generat̄ pre aliis membris est cor.
Aial parui corpris ⁊ multi coitus est multor⁹ humor⁹:quia nutrimentū cresçit in sperma.
Arbores que multū fructificant cito desiccant̄:quia cib⁹ eor⁹ transit in semen.
Dua non cōueniunt,cōceptui sine femine maris.

Dua auiū duos habent colores.s.album et rubeum vel consimilem. Dua pisciū vnum tm̄.
Principium generationis pulli est ex albo oui: qz principiū aīe est ex calido: cibus autem est ex vitello.
Natura posuit auibus cibū in ouo.s. vitellum quemadmodum animalibus lac in mām̄illis
Generatio aīalium ex sua specie est diuersa.
Quod in aīalibus magis est intelligētius: magis habet solicitudines circa filios.
Non est consuetudinis qꝫ mares sint solliciti circa filios: sed femine.

¶ Auctoritates quindecimi libri de animalib⁹.

n Atura dat instrumentum et operationem simul: quia visus sine oculo esse non potest: nec oculus sine visu.
Sol facit estatem et hyemem omni anno
Spacia impregnationis et vite aīalium sunt scd̄m reuolutionem lune.
Viri multorum pilorꝫ apud coxas in parte inferiori sūt multi coitus.
Cibus non est nisi dulce et valde digestum.
Quicquid modicum est cito digerit.
Materia que fit generatio est eadem cum materia ex qua cibatur generatio.
Si homo habet simul membrum maris et mulieris vnum illorum est principale.
Mulier super omnes feminas diligit coitum valde.
In hoīibus citius formantur mares in ventre qꝫ mulieres: qz femina est contraria mari naturaliter.

Auctorita.ꝓ Vi. li. de aialib⁹.ꝛ li. de ſubſtãtia orbis et lune.

Aialia magni corporis vnum generant filium tm̃:pui vero corporis multos:q; in magnis cibus tranſit ad nutrimentũ corporis:et ideo modicũ ſpermatis manet in eis.
Ex vno coitu ſpermatiſantis multũ cum ſperma diuiditur generantur multi filii.
Dẽſtruũ mulieris magis accidit in diminutõe lune:q; illi dies ſũt frigidiores aliis dieb⁹ mẽſis ꝓpter diminutõez lune Femine debiliores ſunt marib⁹:q; frigidioris ſunt nature In aialibus generantibus multos filios plus accidit menſtruoſitas et maxime in maribus.

¶ Auctoritates.ꝓ Vi.li.de aialibus.

Albio in pria ſui gñatõe viuit vita ſimili vite plãte Pili decaluati nõ redeũt.folia vo arbor. ꝛ plume auiũ redeũt:q; caluities ẽ ꝓpter mutatõez etatis ꝛ defectũ humidi radicalis q̃ irreuocabilis eſt.caſus vo folior. ꝛ plume ẽ ꝓpter mutationem tempor. quor. reditus eſt circularis.
Homines tm̃ calueſcunt et nõ aialia:q; homo habet de cerebro valde multum et humidum.
Homo tm̃ calueſcit in anteriori parte capitis:quia illic ẽ cerebrum valde multum.
Non fluunt folia de arboribus in quib⁹ eſt humor pinguis.
In aialib⁹ color pilor. eſt ſcdm colorẽ cutis.in hoie vo nõ: q; q̃dã hoies habẽt coriũ valde albũ ꝛ nigros crines cui⁹cã eſt: q; cutis hois eſt valde tenuis reſpectu alior. aialiũ : et ideo non mutant materiam pilorum.
Aialia comedẽtes dulces cibos diuerſificantur in coloribus Multa aialia in infirmitate mutant colorem:et ideo coru⁹ viſus eſt albus et paſſer albus.
Digeſtio fit ex calore.
Oculus eminẽs ꝛ extẽſus nõ bñ videt a remotis:ſz oculus

ꝑfundꝰ videt bñ remota:qꝛ eiꝰ motꝰ nō diuidit nec cōsumit.
Alcumen et bonitas sensus distinguit duobꝰ modis/vel i sentiendo remote/vel distinguendo differētias astrorum.
Somnus videtur esse medium inter esse et non esse ĩter viuere et non viuere.
Puberes plus delectant in coitu q̄ cetera etas:et q̄to plus assuescunt tanto plus appetunt.
Cerebrum est magis frigidum q̄ totum corpus.

¶ Auctoritates de substantia orbis et lune.

i Aliud quod compositū est ex se cōpositū est ex duabꝰ naturis.s.recipiente motum et agente motum
In indiuiduis substantie duplex est transmutatio.Vna est substātialis q̄ trāsmutat eo noīe ꝛ diffinitōe q̄ trāsmutatio ꝺꝛ generatio vel corruptio.Alia ē trāsmutatio accidētalis q̄ nec trāsmutat ea noīe ꝛ diffinitione:sz tm̄ scdm̄ dispositiōes accidentales que sunt qualitas q̄titas et sic de aliis.
Quod impossibile est fieri non potest.
Impossibile est vnū subiectū plures q̄ vnā formā habere.
Materia substātiaꝫ ꝓ posse:ꝛ hoc est qꝺ recipit oēs formas.
Vnde materia nihil est in actu nec est etiam aliquā formā in sui natura includens:sed dūtaxat est in potentia ad recipiendum omnes formas.
Forme naturales diuiduntur diuisione materie.
Diuisio non competit substantie/nisi vt habet q̄titatem
Dimēsiones interminate precedunt formam in materia:sz dimensiones terminate sequūtur formam in materia
Omne quod aduenit enti in actu est accidens.
Omne quod substat in ratione substantie primi substat in ratione materie interminate.
Impossibile est formam esse sine materia et econuerso.

Materia non recipit diuersas formas/nisi quia prius recipit dimensiones.
Alia celi nō cōiungit celi scōz esse:sed scōz opationē ⁊ motū
Ih celestib⁹ idem est efficiens motum et finis motus.
Impossibile est illud quod de se est corruptibile recipiat eternitatem ab alio.
Materia celi est aliquod existēs in actu et non in potentia: et ideo digniue di subiectum ꝙ materia.
Finis significat agens significatione necessaria sicut motus significat ipsum mouens.
Quicquid cōuenit celestibus in istis inferioribus:hoc cōuenit eis pure et equiuoce Vel analogice scōm prius et posteri⁹
Transmutatio arguit materiā:operatio vero formā
Primus motus dat oībus entibus esse et viuere.
Virt⁹ infinita ē duplex.s.infinita i vigore ⁊ infinita in duratōe.
Virt⁹ mouēs celum est infinita in duratōe:nō aūt in vigore

Auctoritates li.causarum aristotelis.

o Omnis cā primaria pⁱfluit causatū suū ꝙ cā scōaria
Quicquid potest causa pōt ⁊ causa prima:nobilio ri et altioi tamen modo.
Quicquid est causa cause:etiā est causa causati.
Omnis aīa nobilis habet tres operatōes:quia in ea est operatio intellectualis et diuina.
Prima causa est semp causa oīm narratione.
Cause secunde illuminantur a lumine prime cause.
Intelligentia est substantia que non diuiditur.
Omnis intelligentia fixa est essentia ꝓpter bonitatem purā:q̄ est cā prima. Vnde causa prima est pura bonitas.
Prima causa nō habet aliquod eliachim.i.materiale: ſz oīs intelligentia et aīa habet eliachim.

Dis itelligẽtia est plena formis.i.speciebus intelligibilib⁹.
Quãto aliq̃d est ꝓpinquius prime cause:tãto ẽ simplicius.
Quicquid recipit̃ ab alio recipitur per modum rei accipien/tis et non recepte.
Virtus vnita fortior est seipsa dispersa.
Causa prima regit omnes res creatas preter hoc quod com miscetur cum eis.
Causa prima influit bonitatem suam ab oĩbus rebus vno in flexu:sed res non recipiunt illam bonitatem equaliter: ſz scdm capacitatem nature.
Causa prima est diues per seipsam.
Causa prima est super omne nomen quod noĩari potest.
Dis intelligentia diuina facit res per hoc quod est itelligẽ/tia et regit eas per hoc q̃ ipsa est diuina. Vnde habem⁹ q̃ re gere est diuinum.
Causa prima existit in oĩbus rebus scdm dispositionẽ vnã sed omnia non consistunt in prima causa scdm dispositionez vnam:sed scdm multas.

¶ Auctoritates primi libri ethicorum.

o Omnia bonum appetunt.

Cognitio finis vtilis est in actu.
Vnusquisq; quod cognoscit bene iudicat.
Nihil differt etate puer et moribus puerilis.
Bonum de quanto cõmunius tanto diuinius.
Conscii ꝓprie ignorantie ãmirantur omnes
Sermones inquirendi sunt scdm materiam de qua sunt
In infortuniis virtus refulget.
Duobus existentibus amicis sanctũ ẽ ꝓhonorare veritatẽ q̃ vtilis scdm statium iustum sit honorare amicum
Honor magis est in honorante q̃ in honorato.

Felicitas est pfectio aie scdm virtutē perfectam: sicut vna hyrūdo non facit ver nec vna dies calida estatē: sic nec vna dies vel modicū tempus facit hoiem felicem.
Principia maxima valent ad subsequentia.
Principium plus est ꝙ dimidium totius.
Bona anime maxima sunt bona
Unicuiqz delectabile est istud quod amat.
Omnia vera vero consonant
Melior est usus rei ꝙ possessio.
Impossibile est indigentem operari bona.
Non oino felix est qui specie turpissimus est et sine prole
Felix est sine vituperio sicut tetragonus.
Finem laudamus: sed ea que sunt ad finem honoramus
Felicitas est premium virtutis
Felix non differt a misero nisi per dimidium vite.
Nullus est bonus vel malus per somnum
Ratio semper deprecatur ad optima.

¶ Auctoritates.n.libri ethicorum.

e ꝙ actibus multum iteratis fit habitus.

Non parum differt sic vel sic.i.bene vel male puerus in iuuentute assuesci: immo multum.
In obscuris oportet uti apertis testimoniis
Exercitium temperatum conseruat sanitatem.
Fortiter comedere facit fortiter laborare.
Circa voluptates et tristicias est virtus moralis.
Medicine fiunt per contrarium.
Circa difficilia semper est ars et virtus.
Tria sūt in aia possessiones potētie et habitus seu virtus
Passio non est virtus: quia scdm passionem nec laudamur nec vituperamur.

Virtus non est potentia: q; potētes sumus per naturam.
Virt⁹ ē hītus quē hñtē se pficit: ⁊ opus ei⁹ laudabile reddit.
Dis Virtus ꝯsistit in medio.s. inter defectū ⁊ excessum.
Virtus certior est ⁊ melior omni arte.
Malum est facile: bonum difficile.
Non est facile attingere medium:sed difficile.
Virtus ē habitus electus in mēte ꝯsistēs quo ad nos decla-
rata rōne Vt Vtiq; sapiens determinabit.
Operationes sunt circa singularia.
Difficile est aliquem esse bonum.i.studiosum.
Medium in omnibus rebus est laudabile.

¶ Auctoritates tertii libri ethicorum aristotelis.

m Malus est mori ꝙ facere contra bonū Virtutis.
Ignorantia excusat peccatum.
Consilium non est de fine:sed de his que sunt ad finem.
Quod primū est in ītentiōe hoc dz Vltimū esse in executiōe.
Homo est principium suarum operationum.
Bonū Voluntarium est quod simpliciter est bonū.
Bonus singula recte iudicat.
Nullus est bonus Vel beatus nisi Volens.
Nos sumus dñi nrāz operationū a principio Vsq; ad finē.
Qualis Vnusquisq; est talis Videtur sibi esse finis.
Terribilissimū omnium terribiliū est mors.
Fortitudo est aggressio terribilium Vbi mors eminet ꝓpter
bonum saluandum.
In repentinis cognoscitur habitus.
Desiderium pueri oportet esse secundū preceptum doctoris.
In naturalibus desideriis pauci peccant.

¶ Auctoritates quarti libri ethicorum.

l Aus et gratiarū actio debetur danti ⁊ non accipienti.

Maior Virtus est bona operari ꝙ turpia non operari.
Virtuosus bene Vtitur quibuscunqz.
Dare q non accipere, est liberalitas.
Pulchritudo semper ē in magno corpore. Vnde parui formo/
si dici possunt: non autem pulchri.
Maximum bonorum exteriorum est honor.
Prauus honore non est dignus.
Honor est premium Virtutis.
Secundum Virtutem solus bonus est honorandus.
Virtuti perfecte non fit condignus honor.
Non irasci in quibus oportet insipientis est.
Iniuriantem sustinere q seruilem siue familiarez despicere
Malum seipm destruit. (seruile est.
Malum si integrè fuerit, importabile erit.
Qualis vnusquisqz ē talia dicit talia operat̄ q taliter viuit
Omne mendacium est fugiendum.
Verum bonum est laudabile.
Veray est laudandus: menday autem Vituperandus.
Jactator maxime est Vituperandus.
Requies q ludus in Vita Videntur esse necessaria.

Verecundia est timor ingloriationis.
Verecundia non conuenit omni etati: sed iuuenili. Vnde iu/
uenes Verecundos laudamus: senē autem Verecundū Vitu/
peramus. quare senex caueat id de quo Verecundabit̄.

¶ Auctoritate quinti libri ethicorum.

6 ¶ Vnum oppositor dicitur multis modis q reliquum
Que simpliciter sunt bona hominibus pro his orāt et
illa querunt.
Preclarissima Virtutum est iusticia. Neqz hesperus, neqz lu-
cifer ita mirabilis sicut iusticia.

Principatus virum ostendit.
Pessim⁹ est ille q̄ nō solū vtit malicia ad se ſz etiā ad alios.
Optimus ē ille qui non solum vtitur bonitate.i. virtute ad se,sed etiam ad alios.
Duplex est iusticia.ſ.totalis ꝛ partialis.
Partialis est duplex.ſ.ꝯmutatiua ꝛ distributiua. Cōmutatiua ē duplex.ſ. Voluntaria ꝛ nō Volūtaria. Nō Voluntaria est duplex.ſ.occulta ꝛ manifesta. Occulta vt furtū adulteriū. Manifesta vt vincula ꝛ verbera.
Minus malum ē magis eligibile maiori malo.
Vbicunq; reperit magis ꝛ min⁹ ibi reperit mediū, ꝛ equale.
Oportet refamulari illi qui bene fecit.
Denarius ē mēsura oim rer:q; ē fideiussor noster in omni aduersitate ꝛ necessitate p̄ qualibet re qua indigemus.
Primum institutū debet custodiri.
Princeps debet custodire iustum.
Duplex est ius.ſ.legale ꝛ naturale. Naturale ē quod apud oēs hz eandē potentiā. Legale aūt institutū est a lege.
Sacrificare diis simpliciter est naturale: ſz sacrificare hoc vel hoc isti vel isti ad placitum.
Lex phibet seipm interficere.
Nullus ꝑprie potest sibiipi iniuriam facere.

¶ Auctoritates sexti libri ethicor.

n Oy sufficit ad sciam alicui⁹ q̄ sciatur ī vniuersali et confuse: sed oportet scire determinate ꝛ distincte.
Omnis cognitio fit secundum similitudinem.
Consiliū dz esse de his que possunt aliter se habere.
Consilium non debet esse de preteritis sed de futuris:q; qđ factum est non potest esse non factū. Vnde dicit agaton. Genitum non facere genitum hoc solo priuatur deus.

Verum bonum est intellectus.
Quinq; sunt in anima quibus verum dicitur: scilicet ars scientia/sapientia/intellectus/et prudentia.
Sciētia ē de his que nō possunt se aliter habere.i.de eternis
Omnis doctrina est ex p̄cognitis vel est de precognitis.
Ars est recta ratio factibilium.
Prudentia est recta ratio agibilium.
Sapientia est cognitio rerum diuinarum habens caput inter omnes alias scientias.
Sapientia est certissima omnium scientiarum.
Juuenes non possunt esse prudentes: quia prudentia prerequirit experientiam que indiget tempore.
Multitudo temporis facit experientiam.
Ad principia non est ratio.
Consiliata oportet operari velociter: consiliari autē tarde.
Impossibile est prudentem.i. sapientem non esse bonum.
Habens vnam virtutem habet omnes.

¶ Auctoritates septimi libri ethicorum.

6 Sicut bestie nec malitia nec virtus attribuitur ꝓprie: sic nec deo: sed deo aliquid honorabilius virtute: bestie vero aliquod genus malitie: scilicet bestialitas.
Homines dicunt̄ fieri dii ꝓpter virtutum excellentias.
Homo prauus deterior est bestia.
Difficile est resistere cōsuetudini: quia assimilatur nature. facilius tamen est transmutare consuetudinem ꝑ naturā.
Consuetudo est altera natura.
Fama quā oēs famant omnino non deperditur.
Non solum oportet verꝫ dicere: sꝫ etiā cām falsi assignare.
Delectationi naturali non est admixta tristicia.
Operationes bestie praue sunt ex natura: sed operatiōes

prauoum hominum ex consuetudine.
Homo semper indiget aliqua delectatione quasi quadaz re creatione propter multos labores qui sibi occurrunt.
Maior est delectatio in quiete ꝙ in motu.
Deus semper simplici ⁊ una gaudet delectatione.
Felicitatem superexcellens impedit fortuna.

¶ Auctoritates octaui libri ethicorum.

n Ollus eligere dz viuere sine amicis hīs reliqua bona
Quanto realior est fortuna: tanto minus est secura.
Duo simul viuētes itelligere ⁊ agere sunt potiores ꝙ vn⁹.
In infortuniis refugiendum est ad amicos.
Omnis homo omnium hoium naturaliter est amicus.
Generantis ad generatum naturaliter est amicitia.
Hoies eiusdē gentis naturaliter plus sunt amici ꝙ alii.
Simile diligit sibi simile. Verz est per se ⁊ non per accidens.
Amicitia ē beniuolentia mutua nō latens in contrapassis
Tripliciter fit amicitia. s. ppter bonum vtile/ bonū delectabile/ ⁊ ppter bonum honestum.
Amicitia ppter bonū vtile maxime videt̄ in senibus eē: qr tales nō curāt delectabile sed tm̄ vtile. Amicitia ppter bonum delectabile iuuenū ē. Amicitia ppter bonū pmanēs ē stabilis. Nulli seinuicē cognoscunt nisi mēsurā salis simul ꝓsumāt. Sola amicitia bonoz honestoz ē intrāsmutabilis
Non ē facile alicui credere de amico qui multo tp̄e ꝓbatus est ab ipso ⁊ nunꝙ sibi iniuste fecit.
Loci distantia non separat amicitiam sed operationem.
Natura maxime triste fugit ⁊ appetit delectabile.
Mutua colloquia sunt factiua amicitie.
Perfecta amicitia nō est nisi ad vnū: qr qđ ē supabundans ⁊ pfectum nō pōt fieri ad plures nisi ad vnū.

fin

Vnusquisq sibiipsi maxime vult bonū.
Amicor oia sunt cōmunia.
Pessimum est contrarium optimo.
Regnum est optima politia.
Malus rex tirannus dicit.
Rex dz se habere ad suos subditos sicut pastor ad oues.
Pater tria beneficia dat. Est cni cā essendi generādo/ ⁊ cā disciplīne informādo/⁊ cā nutriēdi educando.
In q̄bus nichil est cōe: i his nec est iusticia nec amicitia.
Seruus est organum aiatum.
Dñi ad seruū nō ē amicitia scd̄m q̄ seruꝰ ē sibi dissimilis.
Parentes amant filios suos vt aliquid exñtes sui.
Parentes plus amant filios q̄ ecōuerso:q: magis sciūt parētes q̄ nati sunt ex eis q̄ filii.
Matres plus diligunt pueros q̄ patres: q: certiores sūt de eis ⁊ plures labores habent circa eos.
Maioribus dat honor:minoribus vero ⁊ īdigentibus lucr q: honor est retributio virtutis ⁊ beneficii.
Lucrum est auxilium indigētis.
Retributio dz esse possibilis nō condigna: vt patet de deo et de parentibus quibus non possumus equale reddere.
Pater potest abnegare filio ⁊ non ecōuerso.

¶ Auctoritates noni libri ethicorum.

m Magistris duis ⁊ parentibus non redditur equiualens.
Magis mutuū ē dare cui q̄s dz q̄ amicis dare.
Amicis exñtibus ppter bonū vtile ⁊ delectabile illis cessantibus cessat ⁊ amicitia.
Qui fingit se amicū ⁊ nō ē:peior ē illo q̄ facit falsā monetā
Quāto malitia est circa melius:tanto ipa est peior.
Similis simili est amicꝰ: ⁊ ideo bonꝰ malus amare nō pōt.

Magis tenemur amicis largiri bona q̄ extraneis.
Amicabilia que sunt ad alterꝝ veniūt ex amicabilibus que sunt ad seipm. vñ vnusquisqz est sibi maxime amicus.
Amic⁹ dz se hr̄ē ad amicū sicut ad seipm: qr amic⁹ ē alterip̄e
Prauus nō est amabilis ad seipm neqz ad alios.
Beniuolentia nō est amicitia: est tñ principiū ip̄ius.
Ex beniuolentia diuturna fit amicitia.
Concordia ad amicitiā pertinet.
Benefactores pri⁹ amāt bñficiatos q̄ q̄ amentr̄ ab eis.
Dis artifex plus diligit op⁹ suū q̄ q̄ diligatr̄ ab ope. vt patet de parentibus respectu filiorꝝ.
Quod cū magno labore acquiritr̄ magis diligitr̄. vt pz de hominibus querentibus pecuniā a labore ꝓprio.
Amicus dz se habere ad amicū vt genu ad tibiā.
Quēadmodū ciuitas r alia ꝯgregatio videtr̄ eē p̄ncipalissimū suiip̄i⁹: sic r hō. sz p̄ncipalissimū i hoie ē itellectus. ergo hō maxime videtr̄ esse suus intellectus. ex p̄dicto habemus q̄ ois denoiatio dz fieri a principalioꝝ.
Hō ē aial policitū aptū natū cōicare suū ꝯceptū siue ꝯuiuē.
Amicitia est maxime bonorꝝ exteriorꝝ.
Melius est cū amicis r precipue cū bonis q̄ extraneis qui buscunqz alijs cōmorari.
Felix honestis indiget.
Solitaria difficilis est vita.
Virtuosorꝝ beatissima est vita.
Presentia amicorꝝ ē delectabilis tā in bonis fortunis q̄ in aliis. s. malis in malis. qr tristati alleuiantur amicis cōdolentib⁹ ip̄is i bonis. qr delectabile ē ꝯuersari cū amico.
Amicus est consolatio amici visione r sermone.
In oibus oportet imitari meliores.

Amicitia bonor coaugeť bonis colloquiis ⁊ opibus q̄bus ipſi vtuntur. Vnde a bonis bona fiunt.

¶ Auctoritates decimi libri ethicorum.

i N actib⁹ humanis minus creditť ſermonib⁹ q̄ opib⁹.

Dñ ſermones diſſonāt opib⁹ ſenſibilib⁹ tūc ꝓtēnunť.

Ex quibus res generātur in hec reſoluuntur.

Omnis virtus in corpore exiſtens fatigabilis eſt.

Quedā delectāt q̄ poſtmodū non delectant.

Vnuſquiſq; maxime opať in illo quod maxime diligit.

Delectatio tenet operantem in opere.

Operatio delectabilior minus delectabilem expellit.

Vnde amantes fiſtulas non poſſunt intendere ſermonib⁹.

Non potētes ꝓtinue laborare requie indigent.

Phīa hȝ delectationes āmirabiles puritate ⁊ firmitate.

Vltima felicitas hoīs ꝓſiſtit ī optima opatione.

Optime potentie ſunt reſpectu optimi ſubiecti.

Speculatio ipius veritatis eſt ipſa felicitas.

Vita ꝓtēplatiua melior ē q̄ vita actiua que ē vita ſecundū hoīem: qr vita ꝓtēplatiua eſt vita diuina.

Duplex ē vita. ſ. cōtēplatiua ⁊ politica: iter quas contēpla tiua eſt melior cū ſit diuina: alia vero humana.

Vnuſquiſq; opa ſua dirigere dȝ ad bñ viuendū ſcdm optimum eor que ſunt in ipſo.

Optimū in hoīe ē intellectus: qr lȝ intellectus ſit minus in q̄titate: tñ maximus ē in poteſtate ⁊ preciositate.

Vnūquodq; dicitť maximū qđ ē pricipaliſſimū ſui: ⁊ hoc po teſt dici itellect⁹: qr itellectus ē principaliſſimū hoīs: ex quo iter habemus q̄ denoīatio fit a pricipalior.

Proprium opus dei eſt ſpeculatio.

Homo felix ſiue ſapiēs indigeť aliqualiter reb⁹ exteriorib⁹

q; natura p se nō est sufficiēs speculari: sz oꝑtet q; habeat corpus sanū/ cibum bonū/ ⁊ reliquuz famulatū/ nō indiget multis ac magnis rebus: q; nō oꝑtet felicem vel philoso/phum esse dñm terre vel maris.

Moderate ditati nō minus agūt bona q; potētes: imo etiā magis. Vnde dicitur q; moderate ditati sunt felices: q; magis agunt secundum virtutem vel intellectum.

Homo secundū intellectū operans ⁊ habens curaz est bene dispositus: ⁊ deo amantissimus esse videt.

Homo maxime sapiens maxime felix est.

Sermones cōsonantes operibus sunt acceptandi: dissonā/tes vero suspicandi.

Non facile est hoīes ex antiqua consuetudine transmutare per sermones.

Multi plus coacti obediūt necessitati q; sermoni.

Quidā sūt dispositi ad vtutes ex natura: q̄dā ex ꝯsuetudie q̄dā p doctrinā. ⁊ ad hoc q; doctrīa habeat efficaciā ī audito rib⁹ oꝑtet aīaz auditoris eē dispositā ⁊ ꝑparatā sicut terra anteq; nutriat semē. Oꝑtet bonos ꝓuocare p vtuies ad ꝓmia: malos aūt p penas īsanabiles totaliter extermiare.

¶ Auctoritates aristotelis libri de fortuna bona.

i Ñ bonis exterioribus quoz fortuna ē dña nō ꝛtingit hoiem esse felicem.

Vbi plurimus ītellectus ⁊ rō: ibi qñqz minima est fortuna Vbi vero plurima fortuna ibi minimus ē intellect⁹.

Deum dignificamus vt dñm existentem vt dignis distri/buat bona ⁊ malis mala.

Deū verisimile nō ē prauoz curā habere.

Appetitus naturalis naturaliter tendit ad bona.

Illi sūt bñ fortūati q̄cūqz directe agūt fine rōe vt ī plurib⁹.

Quid est melius intellectu ⁊ scia nisi deus.
Deus bene videt presentia preterita ⁊ futura.
Bona fortuna ē appetitus naturalis datus a deo mouēte totam naturam.

¶ Auctoritates libri yconomice aristotelis

c Juitas ē domoꝝ pluralitas prediis ⁊ possessiōib⁹ abū dans ad bñ viuendū ordinata.

Cōicatio viri ⁊ feie ī aialiḃ⁹ irrōabilibus ē solum grā plis ꝓcreāde. ī hoīb⁹ vero nō solū grā illi⁹: sz etiā grā alterius vtilitatis.
Que parētes ptētes expītes fecerūt filios īptētib⁹: itez re pitāt a ptētib⁹ filiis parētes īptētes ⁊ senio ꝯfecti.
Natura facit vnū aialium ꝯiugabiliū forte.ſ.masculuz vt vlciscatur pre fortitudine sibi illata: aliud vero debile.ſ.fe⁊ minam vt magis se custodiat pre timore.
Vir nō dz iniuriari femine vt femina nō iniurieť ei. Jniu⁊ riari femine ē vir cū extranea muliere coire: sed iniuriari viro feiam ē feiam coire cū extraneo viro. Secūdū hesiodū poetā vir oportet.i.expedit viro puellaz ducere ī vxorez vt doceat eā bonos mores: q⁹ iuuēcula ē flexibilior vidua.
Dissimilitudines ꝓnoꝝ inter virum ⁊ mulierem nequaquā sunt amande.
Due sunt spēs seruoꝝ.ſ.ꝓcurator ⁊ opator. Dꝓtet seruis tria dare opa⁊ penā.i.disciplinā⁊ victū sufficientē: q⁹ sine mercede īpossibile ē opari. Dictus aūt ē merces seruoꝝ ꝙ tñ sine⁊aliis duobus facit seruum ꝓprium.
Nemo alioꝝ bona ⁊ ꝓpria similiť curat ⁊ equaliter. Quidā interrogat⁹ q̄d magis īpiguat equū respōdit oculus dñi. Al⁊ius interrogatus quale stercus ē optimū ad īpinguādum agrum respondit vestigia dñi.

Impossibile est negligētibus dñis seruos esse sollicitos.
Nunq̄ oportet dñm esse sine custodia sic nec ciuitatē.
Surgere de nocte ad sanitatē ad phiam ⁊ ad bonā dispositiō
onem vtile est. Nec questus vestimentor nec forma
nec auri multitudo tāta ē ad mulieres virtutē q̄pta ē mode
stia i quolibet ope ⁊ desideriū honestate ac ꝓposite vite.
Quāto q̄s diligēti⁹ obsequit: tāto maiorē grām obtinebit.
Nisi parentes pueris exēplum ꝓbitatis vite dederint incu
sabilem adinuicem possunt habere cām.
Si mulier cognouit vir sibi iustū ac fidelem esse: ipa etiaz
circa ipm iusta ⁊ fidelis erit.
Multo grauius aliquis fert si honore priuetur q̄ si omia
bona sua auferantur.
Non debet homo sane mentis vbicunqz ⁊ ad quālibet mu
lierem mittere semen suum.

¶ Auctoritates primi libri politicorum.

h Omines ratione ⁊ intellectu vigentes naturaliter a
liorum dñi sunt ⁊ rectores.
Natura non facit nisi vnum instrumentum ad vnū opus:
⁊ hoc pauperibus est ꝑ seruo.
Homo naturaliter est aial politicum ⁊ ciuile.
Natura nichil facit frustra.
Nullum aial a natura habet rōnem nisi homo.
Homini sermonem natura dedit.
Pars separata a toto non remanet nisi equiuoce.
Homo solitarius vel est deus vel bestia.
Sicut optimū aialiū ē hō fruens lege: sic pessimū aialium
est hō a lege ⁊ iusticia recedens.
Seuissima iniusticia est habens arma. ſ. sciendi.

Sine necessariis impossibile est viuere.
Seruus naturaliter nō est suiipsius sed alterius.
Opus quod fit a melioribus semper melius est.
Quandocunqz ex multis vnum constituit inter illa vnuz erit regens: aliud vero rectū.
Aīa naturaliter dñatur corpi sicut dñs seruo.
Vtile ẽ corp⁹ regi ab aīa.ab his eī duob⁹ ꝯiūctis hō ꝯstituit
Vtile est oībus aīalibus regi ab homine.
Regens naturaliter dignius est recto.
Masculinum genus naturaliter dignius est feminino.
Virtus ⁊ malitia determināt sibi seruos ⁊ liberos nobiles ⁊ ignobiles. Hoīes reputant dignum ex bonis fieri bonum: sicut ex homine fieri hominem.
Dupliciter dicitur seruus. Vno modo secundum naturam.
Alio modo secundum legem positam.
Non est possibile viuere sine cibo.
Plurimū gen⁹ hoīum ex terra ⁊ fructib⁹ domesticis viuunt
Natura facit oīa aīalia ꝓpter hominem.
Duplices sūt diuitie.ſ. naturales ⁊ artificiales. naturales sūt possessiōes rer.artificiales vero sūt possessiōes pecunie
Desiderium diuitiarꝝ vadit in infinitum.
Facile est philosophis ditari si volunt.
Magis ⁊ minus diuersificant speciem.
Consilium mulieris est inualidum:pueri vero imperfectū
Silentium mulieris prestat ornatum.

¶ Auctoritates secundi libri politicorum.

c Iuues sunt socii vnius ciuitatis.

Quod plurimoꝝ est ꝯmune minime sortit curā. q: de ꝓpriis maxime curāt hoīes: de cōmunibus aūt minus.
Multi serui qñqz seruiunt deterius paucioribus.

Optimum est ciuitati vt sit vna secundum amicitiam.
Amicorum omnia sunt cōmunia.
Vnusquisq; naturaliter amat seipsum.
Amicis auxiliari delectabilissimum est.
Bonum est abstinere a muliere propter temperantiam.
Periurie malignitatem efficiunt ⁊ seditionem.
Plures hoīes discordant ꝑpter inequalitatē possessionū.
Qui delectari velit sine tristicia ad philosophiā currat.
Omnis ciuitas artificialibus indiget.
Leges īhoneste licet maxime sint in vsu possunt tñ aboleri.
Al mulieribus non bene regitur ciuitas.
Melius ē iudicare secūdū leges ⁊ lrās ꝙ ex ꝑpria sentētia
Magnox dñi ꝓstituti si viles fuerīt maxīe ledūt ciuitatē.
Impossibile est indigētem bene principari ⁊ studio vacare.
Vnum opus optime fit ab vno.

¶ Auctoritates tertii libri politicorum.

Ciuitas est quedam ciuium multitudo.
Ciuitas non est vna ꝑpter eosdem moxes: sed propter eandem politiam.
Politia est ordo quidam inhabitantium ciuitatem in subiiciendo ⁊ principādo.
Non est idem bonus homo ⁊ bonus ciuis.
Nō ꝓtingit hoīes bñ principari q̄ nunq̄ sub prīcipe fuerūt.
Prudentia est ꝑpria virtus principis.
Optima ciuitas non facit vnathysem siue banantium .i. vilem artificem esse ciuem.
Quicunq; sunt vni necessario ministrantes dicūtur serui: quicunq; autem cōmuniter pluribus dicuntur bananci.
Quicunq; intendūt politie vtilitati commun i recti sunt et iusti. qui aūt intendunt vtilitati ꝑprie vicioſi sunt ⁊ rectox

politicorum transgressores.
Oportet bonam ciuitatem de virtute solicitam esse.
Vnū virtuosus melius ē pricipari ꝙ plures et multos alios
Sine iusticia impossibile est inhabitare ciuitatem.
Melius est ciuitatez regi vno optimo viro ꝙ vna optima scilicet muliere vel lege.
Ingenuitas est virtus generis.i.nobilitas.
Turba multa melius iudicat ꝙ vnus tantum.
Melius est iudicium duoꝝ ꝙ vnius tantum.
Pars non est apta nata excellere suum totum.

¶ Auctoritates quarti libri politicorum.

n Oꝝ solum oportet politiā a principe instituere: sz etiā oportet eos corrigere.
Ciuitas nō ꝑstabit ex vna pte sz ex multis quaꝝ vna ps sunt agricole.secunda artifices manuales.tertia que negociantur circa forum.quarta mercēnarii.quinta ꝓpugnatores et armigeri quos necessarium ē in ciuitate existere si nō debeant seruire inimicis.
Qui alteri seruit non est per se sufficiens.
Sine principibus impossibile est esse ciuitatē.
Ire vacare nō existentibus ꝓuentibus ē impossibile.
Ingenuitas et nobilitas sunt virtutes et diuitie antique.
In oī ciuitate sunt tres spēs hoīm.s.pauperes diuites et mediocres: iter quos optimi sūt mediocres: qꝝ mediū sp ē optimū. Media possessio bonoꝝ exterioꝝ est optima: qꝝ faci le est rationi obedire.
Nō nimis ē pulchꝝ nimis forte nimis īgenuū nimis diues hz ꝓtrarium.s.fetidū nimis debile nimis ignobile minus īgenuū. Ratio sequit: qꝝ quidam eoꝝ sunt iniurioſi et in magnis plus neꝙ: quidā aūt astuti et ī paruis valde neꝙ.

Qui ſāt nimis diuites ⁊ potētes nec ſciūt nec volūt ſubiici qui autem minus ingenui ſunt ⁊ viles neſciunt principari.
Mediocres ciues maxime ſaluantur in ciuitate: q⁹ ipi nec deſiderant aliena vt pauperes: nec alii pauperes exiſtētes hoꝝ ſubſtantiam deſiderant: ⁊ ergo nec inſidias patiūtur neqꝫ fraudes faciunt: quapropter ſine periculo viuunt.
Maximū cuſortuniū ē ciues mediocrē ſubſtantiā habere tanꝫ ſufficientem eis: q⁹ ꝑ tales bene regitur ciuitas.
Quāto aliquid magis attingit mediū tanto melius ē: ꝙto aūt magis aliquid diſtat a medio tanto peius.
Magne ciuitates plus ſunt ſeditioſe ꝙ parue: q⁹ multum eſt ibi medium.
In magnis negociis oꝑtet vnū ordinare ad vnū opus: q⁹ cura melius eſt intēta circa vnū opus ꝙ circa multa.

Auctoritates quinti libri politicoꝝ.

ꝑ Dod plus eſt inequale eſt.
Dbiqꝫ ꝓpter inequale fit ſeditio.
Nobilitas generis ⁊ diuitie ſunt p̄ncipia ⁊ fontes ſeditioꝝ
Nobilitas ⁊ virt⁹ in paucis inueniunt. Minores vt fiāt equales ſeditiōes faciūt: equales vero vt fiāt maiores
Quod paꝫ eſt quaſi nichil differt ab eo ꝙ non eſt.
Omnis diuerſitas videtur facere ſeditionē.
Seditiōes q̄ ꝓpue ſunt primo quaſi nō fuerit iter duos cōua
Principium) alicuius videt eſſe dimidiū toti⁹. (leſcunt.
Pater ⁊ filius ſimul principari nequeunt.
Politie maxime diſſoluūtur ꝓpter iuſticie tranſgreſſionē.
Contrariꝝ contraria ſunt factiua.
Parue eypenſe ſepe facte ſubſtantias conſumunt.
Periculoſum ē principi dare ſubdito ſuo magnos honores.
Regnum) ſeruatur per amicos.

Rex iusticiam seruare debet.
Contumelia est causa ire.
Nullus manum suam ponit ad impossibilia.
Non de facili potest inuadi qui est sobrius ꝛ vigilans ſz qui est dormiens: quapropter principes vt non sint inuasibiles somnium ꝛ ebrietatem multum euitare debent.
Princeps debet esse deicola: qr minus timent hoīes iniustū pati a principe si deicolam putant ipsum esse.
Oportet principem bonos honorare ꝛ ipsummet honorez distribuere. Supplicia aūt nō dz distribuere p se sed p alios.
Si princeps aliquē de ptāte sibi tradita vult deponere gradatim hoc dz facere et nō simul auferre totā potestatē.

¶ Auctoritates sexti libri politicorum.

o Pus libertatis est viuere vt aliquis vult: quia seruus non viuit vt vult.

Pluralitas in electione personarum prefertur paucitati: si militer magnitudo dignitatis prefertur paruitati.
Optimus populus est qui terre cultrius est.
Agricole qui non habēt necessaria circa opera immorātur ꝛ aliena non concupiscunt.
Agricole magis concupiscunt lucrum q̄ honorem: quia delectabilius est eis laborare q̄ principari.
Non est facile ciuitatem permanere sine legibus ꝛ consuetudinibus compositam.
Quanto aliquid est peius tanto maiori indiget cautela.
Necesse est in omni ciuitate aliquid vendi ꝛ emi.
Prauos non ē secur facere dominos: qr ipsi magis indigēt custodia alior q̄ alios possint custodire.
Oportet in ciuitate aliquos esse curam deorum habētes vt sacerdotes.

Auctoritates.vn.li.politicoꝝ.

t Riplex est bonū.s.bonum anime bonū/corꝑis/ꝛ bonū extrinsecus ꝓueniens.

Sine his quattuor virtutibꝫ.s.fortitudine/tēperantia/iusti cia/et prudentia nemo dicetur esse beatus.

Omnis excessus rerum vel nocet vel nihil proficit.

Anima precioſior est corꝑe et omni possessione.

Anime bonum precioſius est omnibus bonis.

Teste deoꝫ in oībus exteriorib⁹ bonis nō est felicitas:ꝙ felix qui est qui nullo bonoꝝ exterioꝝ vtitur.

Duplex est felicitas scz politica et cōtemplatiua inter quas contemplatiua est melior.

Bonum anime est optimum et eligibiliſſimum.

Nō ē possibile politicā esse optimā sine moderata abūdātia felicitas est perfectus vſus virtutis.

Potentia est in iunioribus:prudentia vero in senioribus

Inter oīa aīalia solus homo habet rationem.

Neceſſe est futurum principem subditum fuiſſe.

Finis generationis vt in pluribus in viris est numer⁹.lxx. annorum:in mulieribus vero.xl.

Mulieribus cōuenit coniugari circa annū.xviii.viris aūt circa annum.xxv.

Iuuenum coitus prauus est ad generationem filiorū ſimili ter et ſenum.

Lactis alimētū maxime est familiare corꝑibus puerorum

Bonum est pueris esse ſine vino.

Iuuenes cuſtodiendi ſunt vt nō dicant nec audiāt aliquod turpe:ꝙ ex dicere et audire aliquid turpius facile eos facere aliquid turpium contingit.

Iuuenes maxime ab ebrietate cuſtodiendi ſunt.

Omnia amamus magis in principio.
Ars supplet defectum nature.

¶ Auctoritates. viij. li. politicorum.

o Omnis labrans requie indiget.
Ludus fit propter requiem
Continuum et continue debet esse studium.
Musica valet ad deductionē tēporis et delectationem siue recreationē: et ideo pueris valet studere in musica.
Nō solum pueri erudiendi sunt. s. in arte vtili et necessaria: sed etiam in artib⁹ liberalib⁹ et honestis vt est litteraꝝ eruditio: et in artibus delectabilibus: vt in musica.
Facili⁹ est habere vnū vel paucos bene sapiētes q̄ multos
Requies de necessitate est delectabilis: quia est medicina tristicie que est in labore.
Musica est potens letificare homines.
Anima naturaliter delectatur in musicis melodiis.
Melodia iratos homines et aliis passionib⁹ occupatos sepe alleuiat illos letos faciendo.
Ebrietas homines impetuosos facit.

¶ Auctoritates primi libri rhetoricoꝝ.

r Rhetorica est assecutiua dyaletice.
Litigātis nihil est aliud nisi ostēdere q̄ res est vel non est aut q̄ perfecta est vel nō: et vtrū sit iusta vel iniusta oportet ipm iudicem cognoscere et non adiscere a litigantibus.
Facili⁹ē habere vnū vel paucos bene sapiētes q̄ multos.
Amor/odium/et proprium cōmodum sepe faciunt iudicem non cognoscere verum.
Rhetorica docet iusta ⁊ vera psuadere ⁊ ptraria eoꝝ fugere
Si incōueniēs ⁊ turpe ē aliquē se nō posse defendere corpore multomagis icōueniēs ē ⁊ turpe nō posse defendere sermōe.

Nulla ars considerat particulare:q; particularia sunt infi/
nita et non sunt scibilia.
De necessariis et ipossibilib⁹nō consiliamur:sed de cōtingē/
tib⁹et aliter se habere potētib⁹que in nostra potestate sunt
Nobilitas gentis vel ciuitatis est hoīes antiquos eē pīdes
principes et insignes et multos insignes ex eis prodiisse
Nobilitas singularis est que a viris ac mulieribus fit pro/
pter diuitias vel virtutes: vel ꝑpter aliquod aliud propter
quod homo honoratur.
Honor est benefactiue operationis signū: quia illi maxime
et iuste honorantur qui beneficia dare possunt.
Multi sine virtutibus corporis longeui inueniuntur.
Consilium non est de fine:sed de his que sunt ad finem.
Omnia bonum appetunt.Et primo ethicorum.
Exercitium vt in pluribus conseruat sanitatem.
Cuius contrariū est malum illud ē bonum.
Quicq̄d fuerit supabūdās ⁊ magis ꝙ eē debeat hoc ē malū
facilia sunt quecūq; sine tristicia sunt ⁊ in modico tempore
sunt sicut simpliciter:ad simpliciter magis:ad magis maxi
mum:ad maximum et econtra.
Sine causa et principio impossibile est aliquid esse vel fieri.
Subtiliter videre melio⁹ est ꝙ subtiliter odorare: quia visus
melior est odoratu.
Pulchrius est esse amatorem socioꝝ ꝙ pecuniarum.
Multa que naturaliter non sunt delectabilia cum assuefa/
cta fuerint delectabilia sunt.
Quod consuetum est velut innatum est:quia consuetudo ē
similis nature.
Diligere ē delectabile:q; null⁹ diligit vnū nisi delectat in eo
Omne consuetum delectabile est.

Adiscere aliquid delectabile est.
Justum est ei gratiam facere qui gratiam fecit.
Justum est auxiliari amicis.

¶ Auctoritates secundi libri rhetoricorum.

i Ra est appetitus cum tristicia punitiu⁹ ꝑpter paruipensionem suiipsius vel suorum.
Ad oēm iram sequitur delectatio ꝑpter spem puniendi.
Unde dicit homerus ꝙ ira est dulcior melle stillante.
Infirmi/coeūtes/bellātes/amātes/sitiētes/ & vniuersaliť desiderātes aliq̄d et nō cōsequētes illud de facili irascuntur
Si quis in phīa cupit delectari irascetur qui eā decipit
Obliuio,est signum paruipensionis.
Mansuetudo est quietatio ire.
Nullus seipsum paruipendit.
Seruos arrogantes et contradicentes magis flagellamus
Manifesta negare irreuerentia est.
Tempus quietat iram.
Amicus est qui amat et econuerso qui amatur.
Amicus gaudet de bonis:et dolet de tristibus sui amici
Signa voluptatis sunt delectationes et tristicie.
Ira est feminarum inimicitie et odii.
Laudare presentem,adulari est.
Aliquem sua propria narrare iactantia est.
Turpe est ignorare quod omnibus scire contingit.
Dē malū erubescibile ē: de bonis aūt opib⁹ nullus erubesce (re debet.
Superari ab inimicis,mirabile est.
Similis simili iuuat si in hoc qđ sūt similes vn⁹ excedit alium):Unde figulus odit figulum).
Nobilitas est ꝑgenitor:nobilitas attēdiť scdm vtutē gn̄is
Generosum non dicitur de genere :sed a natura.

Multi sunt qui indigent habentibus.
Peiores sunt nuper ditati q̄ ditati ab antiquo.
Si sine arte et operatione aliq̄d fieri possibile est: magis per artem et curā aliquid fieri possibile est. Vñ vbi philosophi fuerint presides felix fuit ciuitas: similiter impie agunt qui dicunt fieri deos: et qui moui dicunt eos.
Nihil est sine causa. Omnis fur malignus est.

¶ Auctoritates tertii libri rhetoricoꝝ.

q Quod mirabile est, delectabile est.

Contraria iuxta se posita magis elucescunt.
Honestas vel turpitudo nominis vel est signato vel signo.
Qui mortuos spoliant assimilantur canib⁹ q̄ lapidē mordēt
Infinitum non est scibile.
Omnia terminantur numero.
Quod est breuius, semper est delectabilius.
Intellectus est lumen, quod deus infundit.
Omnem transferentem oportet transferre a similitudinib⁹ et manifestis.
Prohemium est principium orationis.
Prohemium habet se in oratione sicut preludium in fistulis
Oportet facere viam in anima auditoris future orationis, quod fit per prohemium.
Quod aūt magis dicturus quis est, de hoc phemisare debet
Prohemia auctores debent facere beniuolos et attentos.
Laus, est sermo dilucidans magnitudinem persone.
De futuris non est narratio: sed preterita acta oportet credi.

¶ Auctoritates primi libri poetrie.

o Omnis oratio poetica vel est laudatio vel vituperatio
Ars poetica est ars loycalis.
Compositor sermonū metroꝝ in naturalibus potius est de/

nominandus auctor sermocinalis ꝙ poeta

Omnis motus et omnis actio versatur circa vltima.

Homo naturaliter delectatur in metro et symphonia.

Exemplis vtimur docendo vt facilius intelligat̃ qđ dicit.

Doctrina naturaliter procedit de hoīe in hoīem scđm operationem quam habet ad discipulum.

Animę virtuosę et nobiles naturaliter inuenerūt artes carminum, ad laudandum.

Animę vero deficientes, ī his, adinuenerūt artes carminum, ad vituperandum.

Bonitas artis laudandi consistit, ī metro ꝓlixo, ꝛ nō curto.

Auctoritates.ŋ.li.poetrie.

t Dtum et cōpletū est quod hz̄ principiū mediū et finez̄

Locum mediū obtinent in bello qui fortes sunt.

Locum sc̄z medium inter timidum et audacem.

Omnis sermo si breuior sit ꝙ debeat obscurat itellectum: si longior fuerit difficilis est retentionis et discipulo obliuionem inducit.

Dni rei multa accidunt.

Dportet vt ars in hoc naturam imitet̃ vt omnia que agit agat scđm vnum ꝓpositum et vnum finem.

Reb⁹ nō existentib⁹ in natura non ipponūtur noīa nisi rarō.

Cōmentator. Suauie ē hoī qđ ꝙsueuit tota sua vita. Scđm Aristo. Ira est tristicia et perturbatio quedam in vehementi appetitu vindicte.

Quod quis non credit non mouet ipm̄ nec ad timendum nec ad miserandum.

Non contristatur nec leditur aliquis in tantum ꝓpter malum quod infertur sibi ab inimicis ĩq̄tum contristatur et leditur ꝓpter malum sibi illatum ab amicis.

In quolibet genere est aliquod bonum licet in eo inueniant aliqua non bona.

Propter vsus et consuetudines malos et puersos nō laudat aristo

Qui beneficia inuenit,compedes inuenit.

Res nulle sūt stabiles q cū fluxu tpis fluūt et fluxibiles sūt

Christo. In iferno cōtinua est tristicia et meror incōsolabilis

Littera est simpliciss imum elementum ex quibus locutio constituitur.

¶ Auctoritates epistole de bene viuere siue agere Alexandro regi misse.

m Celus est animam habere abundantē scientiis,q habitum corporis bene indutum.

Eos qui ratione vtunt et cū hac agūt oia tāq bonos et optimos existentes laudamus.

Eos autem qui sine ratione aliquid agunt tāq rudes et bestiales existentes ostendimus.

Sicut vita sine tristicia delectabilis ē:ita ratiocinatio scdm animam laudabilis est.

Concupiscentia et ira et reliquis similibus reliqua vtūtur animalia:ratione autem nullum animalium nisi homo.

Suadeo tibi attingere rationem philosophie.

Sicut conseruatiuum corporis est sanitas:ita conseruatiuū anime eruditio.

Eruditione precedente non contingit pecare circa actionē.

Sicut videre est delectabile oculis: sic oculis anime intueri acutē,amabile est.

Sicut duplex ē saluator exercit⁹:sic rō cū eruditōe est duplex vite.

¶ De regimine principum Aristo.eruditio.

d Eo nihil est difficile: et sine eo nihil ē possibile possideri Quicquid datur indigno,perditur.

Summa bonitas est in rege abstinere a pecuniis et possessi-
onibus subditorum.
Tunc solent hoies timere regē qñ videt cū timere deum
Summa sapientia est in rege seipsum regere.
Honorificum est regi a multiloquio se abstinere.
Nimia familiaritas contemptum parit.
Noli appetere q̄ trāsitoriū ē:sz pcura tibi diuitias imortales
Dirige semper cogitationes in bonum.
Nolite inclinare ad coitum mulieris:quia coitus est quedaz
proprietas porcorum.
Que gloria tibi est,si exerces vicium irrationabilium ani-
malium:et actus brutorum?
Coitus est destructio corporis et abbreuiatio vite.
Caue effundere sanguinem humanum.
Facta circa preterita documenta dant in futuris.
Minorem ne contempseris:quia minor ascendere potest ad
honores:et tunc potentior erit ad nocendum.
Noli penitere de preteritis:q̄ hoc ꝓpriū est debiliū mulierū.
Deus gloriosus nihil ociosum facit.
Sine vacuo est natura.
Apud potentiam intellectus nihil est difficile.
Cuncta sunt scibilia,via rationis.
Futura si preciantē facilī tollerātur ꝛ prudētius declinātur.
Conseruatio sanitatis melior est omni medicina.
Necessitas non habet legem.
Consuetudo est altera natura.
Mutatio consuetudinis non est subita:sed successiua
Inferiora a superioribus reguntur.
Justicia regnātis vtilior est subditis q̄ fertilitas temporis.
Consilium est oculus futurorum.

Nobilissimum animaliu est homo.

¶ Auctoritates li.aristotelis de pomo et morte.

Epius mihi philosopia visa est res diuina.

Mors nihil est nisi recessus anime a corpre.

Sapiens debet letari de morte sua et non dolere.

Philosopia docet hoiem cognoscere suum creatorem.

Docentes alios mentiri non debent.

Loyca ẽ similis scorpioni in tyriaca que lz de se sit venenuz: tñ in tiriaca existens remediũ prestat dolorem patienti

Beata est anima que non fuit infecta prauis operationib⁹ huius mundi.

De anime peccatrici que non habet posse redeundi ad locuz suum vnde exiuit:quia turpia opera et delectationes carnales impediunt eius ascensum sursum.

¶ Auctoritates morales senece ad lucillũ balbũ: et hoc con gruo ordine ad pgressum ad loycalia aristotelis et aliorum.

Vtilissima ẽ iactura q̃ fit per ignorãtiã ⁊ negligentiã.

Fastidientis stomachi est multa desiderare: sed pauca degustare.

Vbi diuersa sunt cibaria ibi nutrimenta pauca:quia diuersa minus alluntt.

Peregrini multa habent hospicia nullas amicitias.

Nusq̃ deest qui vbiqz est.

Omnia aliena sunt:tps tm̃ nostrum est.

Non prodest cibus corpori cũ statim sumpt⁹ emittitur.

Nihil impedit ita sanitatem sicut crebria remediorum tentatio/aut immutatio.

Non eni venit vuln⁹ ad cicatricẽ in quo medicina sepe negligitur ac diuersimode temperatur sicut nec conualescit planta que sepe transfertur.

Auctoritates li. Senece ad lucillium balbum.

Leta paupertas est res honesta.
Non qui parum habet est pauper: sed qui plus cupit.
Cum amico omnia deliberare: sed te amico prius.
Utrūq; est vicium omni credere et nulli.
Pessimū est q̄ habem⁹ auctoritates senū: vicia vero puerorz.
Noli fortune credere: in momento enim mare vertitur
Infirmi animi est non posse diuitias.
Nullius rei iocunda est possessio sine socio.
Unum exemplum luxurie siue auaritie multa mala facit.
Cū illis cōuersari debes q̄ te iocūdū facturi sūt vel meliorē.
Illos admitte quos tu meliores facere ptes.
Quid refert qualis status tuus sit si videtur tibi malus?
Sic viue cum hominibus tanq̄ deus videat.
Sic loquere cum deo tanq̄ homines audiant.
Quid est turpius q̄ senem viuere insipienter?
Sine studio philosophie eger est animus.
Non iubeo te semper scribere libros ac tabulas.
Pugilatibus enim dandum est interuallo omnino.
Pugilib⁹ nō dat reqes nō vt virt⁹ spolier: sz vt magis acuet
Scio neminem beate viuere sine studio sapientie.
Bonam vitam perfecta sapientia efficit.
Nō sit qd nos a phia remoueat/nec pauptas/nec alicui⁹ rei
Nemo dign⁹ est deo/nisi opes contēpserit. (indigentia.
Philosophia docet nos facere et discernere.
Magnus est ille qui in diuitiis pauper est.
Nemo diues nascitur. Peiores morimur q̄ nascimur.
Incertum est quo loco: mors te exppectat itaq; tu eaz in oī loco exppecta.
Si quis pepercit phiam ita securus moritur sicut nascitur.
Sola virtus prestat gaudium perpetuum et securum.

Nemo bona non accomodat nec emitur: et si venalis esset non haberet emptorem: sed mala quotidie emuntur.
Initium sapientie est cognitio peccati.
Qui peccare nescit se corrigi non vult.
Generosus animus concitatur ad honesta.
Magni animi est magna contemnere.
Nemo bonus est sine deo.
Quid est facilius propria in homine aut aliena laudare.
Non faciunt meliorem equum aurei freni.
Nemo gloriari debet/nisi de suo.
Lauda hoiem in illo qđ nec dari nec eripi pōtest: sed qđ ꝓpriū hois est: sed hoc nō est dom⁹/vel vestis pulchra/vel familia famosa/vel femina formosa: sed animus est ratio perfecta.
Philosophia platonē nobilem nō accepit: sed eū nobilē fecit.
Philosophia nullum reficit aut eiicit: sed lucet omnibus.
Sic cū iferiori viuas quēadmodū tecū superiorē viuere velis
Nulla seruitus turpior q̄ voluntarius.
Nihil est tam pertinax quod peruigilax operatio et diligēs cura non expugnat vel permolit.
Philosophie seruias: quia ipsi seruire libertas est.
Alienum est omne quicquid optando euenit.
Si vis amari/tunc ama.
Quicquid est ingenitum alicui non leue arte vincit.
Ille est beatissimus et securus si possessor qui crastinū diez sine sollicitudine expectat.
Nunq̄ enim intantum contra virtutes nequitia inualescit vt nullum philosophie sacrum/et venerabile vestigium aut nomen permaneat.
Subtilitas anime copia ciborum impeditur.
Philosophia non consistit in verbis: sed in rebus.

Philosophia animum subleuat/fabricat vitā/disponit acti
ones/regit agenda/et omittenda demonstrat.
Natura modicum petit.
Naturalia desideria sunt infinita.
Generosos animos labor nutrit.
Teipsum felicem facies si intellexeris illa esse bona quib⁹
virtus est admixta.
Quid est bonum nisi rerum scientia.
Quid est malum/nisi rerum imperitia.
Hoc est summum bonū quod si occupas incipis eē deor⁹ soci⁹
Ad summum bonum tutum est iter et iocundum.
Natura dedit tibi illa bona q̄ si nō deseris par deo cōsurges
sed te parē deo pecunia non facit:q⁹ de⁹ nihil talium habet:nec
pretexta:q⁹ de⁹ nudus est: nec fama nec ostēsio tui in populo
que deus non nouit/nec turba seruor⁹ sequētium te:q⁹ deus
maximus et potētissim⁹ regit oīa/nec forma/nec vires:q⁹ ni
hil eor⁹ est q̄ nō patiat vetustatē. Quid ergo te deo parē fa
cit:certe animus bonus rectus ⁊ magn⁹. Habēt aūt nihil aliud
hoies nisi deum in humano corpore hospitatum.
Principia totius operationis dimidium occupare videtur.
Ad philosophiam te transfer/si vis esse sanus/si securus/si
beatus/si liber.
Si vis omnia tibi subici subice te rationi: multos enim re/
ges si ratio te reperit.
Multum p̄ficit sermo si paulatim irrepserit animo.
Plato dicit neminē esse regē/nisi ex seruis eē ortū:⁊ neminē
esse seruū nisi ex regibus esse ortum: ⁊ oīa illa varietas for
tune miscuit:et in sursum deorsum nature fortuna iactauit.
Non refert q̄ multos liberos:sed q̄ bonos habeas.
Virga omne murmur compescitur.

Philosophia hoc mihi promittit: vt me deo patem faciat
Punctum est quid minimum et adhuc puncto aliquid min⁹
Dociles natura nos edidit et rationem nobis dedit imper-
fectam: que tamen perfici potest.
Omnia impedimenta dimitte et vaca ratione tota mente.
Ad philosophiā totā mentē conuerte. huic assiste. hanc cole. t
tunc ingēs naturaliter interuallū ē inter te et ceteros hoīes
Dēs enī mortales antecedes et dii non multū te antecedent
Otium et sollicitudo non facit hominem bonum.
Nulla subtilitas est sine difficultate.
Omnia nemo habere potest.
Singulis rebus modum exhibeas.
Omnis ars est imitatio nature.
Contemptus corporis est tota libertas.
Non ex diffomitate corporis defedatur animus: sed ex pu-
tredine anime defedatur corpus et econtra.
Intellect⁹ nihil aliud est ꝙ in corpus humanum diuini spiri
tus pars immersa.
O ꝙ contempta est ars.
Homo nisi super humana ratione se extollerit homo non est.
Nulla victoria maior est ꝙ vicia domare.
Principium in rebus est erigere animum super iniurias et
pmissa fortitudine leto animo aduersa posse tollerare.
Sapor pabuli manet in lacte: vis vini in aceto: q nulla res
est que non sapiat naturam eius ex qua nascitur.

¶ Seneca de vita et moribus.

o Omnis peccati actio voluntaria est.
Disciplina bonos mores facit.
Id sapit vnusquisq quod didicit.
Bona consuetudo excutere debet quod mala instruxit.

Auc. Senece li. de Vita ⁊ mori. ⁊ li. de quattuor Vtutib⁹ cardi.

Bene decet loqui: bene decet tacere.
Quod aialium est magis nociuum homini, q̄ alter homo?
Dolor patientia vincitur.
Libentius audias q̄ loquaris.
Quod tacitum esse vellis nemini dixeris.
Monstro est auaricia similis.
Quid dulcius est, q̄ habere amicū cum quo omnia sicut tecum loqui audeas.
Prius q̄ promiseris delibera: ⁊ cum promiseris statim facias.
Nil petas quod negaturus fuisti.
Pacem habeas cum amicis: bellum vero cum viciis.
Bonū est laudari: sed prestantius est esse laudabilem.
Que sunt magne diuitie desiderare non debes.
Que est magna egestas? auaricia.
Quis est pauper? qui sibi videtur esse pauper.
Spes premii solatium est labori.
Pecuniam habere oportet: sed ei seruire non oportet.
Diuitius vtendū est: sed non est eis abutendum.
Magis et minus non diuersificant speciem.
Fortior est qui cupiditatem vincit q̄ qui honestatem vincit
Vbi est confessio, ibi est remissio.
Quietissimam vitam homines haberent in terris si hec duo pnomina. s. meum et tuum tollerentur.
Mihi crede: non potest quis esse diues et felix.
Auribus vtaris frequentius q̄ lingua.
Quicquid dicturus es, anteq̄ aliis dicas tibi dicas.
Qui nescit tacere nescit loqui.
Peiora sunt odio tecta q̄ aperta.
Nullum scelus scelere vincendum est.
¶ Seneca de q̄ttuor vtutib⁹ cardi. alias ꝺ forma ad paulū.

d Ē dubiis non diffinies: sed suspensam teneas sententiam.
Mendacium spe veritatis occultatur.
Prudens fallere non vult: falli autem non potest.
Cuiuslibet facti causam inquire.
Cogitatio tua nunq̄ recedat a vero.
Lauda parce: vitupera partius. similiter enī reprehensibilis est nimia laudatio et īmoderata vituperatio: illa quidē adulatione: ista aūt malignitate suspecta est.
Non semper sis in actu: sed interdum animo tuo requiē dato: et ipsa requies data plena sit sapientie studiis et cogitationibus bonis.
Non te moueat dicentis auctoritas nec quis dicat: sed quid dicatur attende.
Honestum et magnum est vindicte ignoscere.
Non ascribas tibi qđ non es: nec maior q̄ es videri velis.
A verbis turpibus te abstineas.
Interdum seriis miscebis iocos: sed tamen moderatos.
Risus tuus erit sine cachinno.
Esto fugax vitiorum tuorum aliorū non scrutator nec acer reprehensor.
Non extollas aliquem nec deprimas.
Seuerior esto iudicio q̄ sermone.
Clementie esto cultor seuitie detestator.
Cunctis esto benignus nemini blandus paucis familiaris oībus equus ad iram tardus/ad mīam pronus/in aduersis firmus/in pſperis cautus et humilis.
Inferiores non contemnas superbiendo.
Superiores recte viuendo non timeas.
Rumoribus minime sis credulus.

Scientie cupidus sis et docilis.
Que nosti sine arrogantia postulati ipartire que nescis oc/
cultatione ignorantie tibi postula impartiri.
Caue ne sis parcus.
Deum amabis si opere eum imitaberis.
Si non Velis oibus prodesse:non Velis et nocere.

¶ Seneca de beneficiis ad Ebuchiū liberalē libri tres.

n Vllum beneficiū dandū est negligenter.
Dignus est decipi qui de recipiēdo cogitauit cū daret.
Multi sunt indigni luce:et tñ dies oritur eis.
Qui bñficiū nō reddit magis peccat ꝙ qui non dat citius.
Beneficiū bene datū multoꝝ amissoꝝ dāna soluuntur.
Beneficiū manu tangi non potest:sed in aīa generatur.
Nec aurū nec argentū nec aliquod taliū beneficiū est.
Non refert quid Vel quantū det:sed quo aīo det:qr beneficiū
non in eo ꝙ datur consistit:sed in ipsius dantis animo.
Pūo necessaria dāda deīde Vtilia ⁊ deinde iocūda ⁊ honesta.
Videamus ne mittamus munera superuacua.Vt femine ar
ma et rustico libros.
Pecunia ingens: sed non cū certa ratione et Voluntate da/
ta non est beneficium sed thesaurus.
Semper debemus dare quomodo Vellemus accipere.
Ingratū est beneficiū quod diu manibus dantis adhesit
Caueamus ne aliquid more interueniat in dādo ne delibe/
rare Videamur.
Gratissima sunt beneficia que sunt parata facili occurren
tia in quibus nulla mora fuit nisi accipientis Verecundia.
Ille non tulit munera gratis qui cū rogasset accepit.
Vnde optimum est preuenire desideriū rogantis.
Illud beneficiū est iocundū quod alicui obuiam Venit

Celeritas multum facit: mora multum aufert.
Qui dederit beneficiū taceat: narret aūt is qui accepit.
Nichil ita vitandū est in dando beneficia sicut superbia.
Dabo egenti non vt ipse egeam.
Succurro perituro non vt ipse peream.
Referre gratiam de beneficiis facile est: sed non referre gratiam turpe est.
Ingratus ē qui se negat beneficium acceptasse qđ accepit.
Ingratus est qui dissimulat.
Ingratus est qui non reddit.
Ingratissimus omnium qui oblitus est.
Turpissima vox in beneficiis est redde.
In quolibet scelere est suppliciū aut vicio sceleris.
Nulla virtus precluſa ē: oībus patet: oībus admittit: oēs iudicat/egenos/seruos/reges ⁊ expules.
Regnum est nolle regnare cum posses.
Nichil sine ratione faciendum est.
Non ē aliqđ beneficiū qđ non rōne facti dandum est.
Videndum est ⁊ cōsiderandum quid cui qualiter quali q̄to ⁊ vbi dandum sit.
Turpissimum genus beneficii est inconsulta donatio.
In dando beneficia vir simplex gratus est eligendus.
Multo grauius ē malo dedisse beneficia q̄ nō dedisse.
Non est turpe remunerare vel remediare consilium.
Multo plus ꝑdest si pauca sapiētia p̄cepta teneas ⁊ ista i prōpto vsu hēas: q̄ si multa didiscēris ⁊ illa nō hēas ad manum).
Stulticia est morbus anime.
Alia q̄plurima sunt senece scripta magistri neronis principis vtilissimi: sed hec magis congrua.
¶ Auctoritates primi libri de ꝯsolatiōe phie ipius Boetii

Auctoritates primi.ŋ.ꝛ.in.libri Boetii de ꝯsolatiõe.

Anicii Manlii Torquati Patricii ꝯsulis romani Viri or
thodoxi quẽ Theodoricus rex ostrogotor papie icarcera/
uit.ãno Anastasii.xŋ.qui ẽ annº xpi quingentesimus quar/
tus: ꝛ postea necauit.ſ.anno xpi.ccccxxiŋ.ꝛ papã iohannẽ
primũ rauennem incarceratum occidit

c Carmina qui quondam studio florente peregi
Flebilis heu mestos cogor inire modos.
Mors ĥ oĩum felix que se nec dulcibus annis
Inserit ꝛ mestis sepe Vocata Venit.
Quid me felicem totiens iactastis amici
Qui cecidit stabili non erat ille gradu.
Beata est res publica cui princeps sapiens dñatur.
Philosophia oĩum Virtutũ est magistra.
Imprudentia rerum merita mutare nõ põt.
Prauor exercitus si aĩosior sit sapiens tñ nõ est qr a nullo
Deteriora Velle nostri defectus ẽ. (duce regit.
Minuit se quodãmõ pbãtis ꝯscie secretũ quotiẽs ostentã
do se Vel iactitando de factis suis recepit fame precium.
O stelliferi cõditor orbis q̃ perpetuo nexus solio rapido ce/
lum turbine Versas legemqz pati sydera cogis
Omnia certo fine gubernas ĥoĩm solos respicis actus
Non solum qđ ante oculos situ est sufficit intueri.

¶ Auctoritates secundi libri de ꝯsolatiõe phie.

r Rerum exitus prudentia metitur.
In omni aduersitate fortune infelicissimum genus i/
fortunii est se recordari fuisse felicem.
In reb⁹ fortuitis non est beatitudo: qr oĩa fortuita aufetri
possunt: sed beatitudo est bonum stabile.
Beatitudo est summum bonum nature ratione dirigentis.
Natura modicis minimisqz contenta est: cuius satietatez

si Voluerie Vigere superfluis aut iniocundum erit quod in fuerie aut noxium.
Homines deo similes sunt mente.
Ceteris animantibus se ignorare ex natura hominib⁹ autem Vicio Venit.
Illud nego bonum esse quod nocet habenti.
O diues qui nūc gladi⁹ sollicitus pertimescis si huius Vite callē Vacuus intrasses coram latrone Vacuus cātasses.
O q̄ preclara est opū beatitudo mortaliuz quas cū adept⁹ fueris securus esse desistis.
Si corpus hominis spectas quid imbecilli⁹ reperire queas: nec in diuitiis: nec in gemmis: nec in agrorum Vel predio⁄rum possessione: nec in pulchritudine: nec in fama: nec ī gloria beatitudo consistit.
Finiti ꝯ infiniti nulla est ꝓportio.
Omnis terre circulus ad celi spaciuz cōparatus puncti rationem obtinet.
Amicos habere preciosissimum gēmis diuitiaꝝ est.

¶ Auctoritates tertii libri de consolatione phie.

p hilosophia est summū lassoꝝ solamen amicoꝝ.

Dium mortalium cura q̄uis multipliciū studiorum labor exarceat diuerso quidem calle: ad vnū tamen beatitudinis finem nititur peruenire.
Illud ē summū bonuz quo q̄s adepto nil vlteri⁹ desiderare queat. Beatitudo est status oim bonoꝝ aggregatiōe pfect⁹.
Mentibus hoim naturaliter est insita Veri boni cupiditas sed ad falsa deuius error abducit.
Bonū est q̄ hoies diuersis studiis appetunt.
Nulla pestis efficacior ad nocēdū q̄ familiaris fallax amicus.
Nobilitas ē laus ex meritis parētū ꝓcedēs.

Aliena pulchritudo si ppria nō habes te splēdidū nō efficit.
Diuuj genus hoīuj in terris simili surgit ab ortu.
Vnus enī oīuj rex est pater: vnus cuncta ministrat.
Ille dedit phebo radios: q dedit cornua lune
Ille hoīes in terra dedit q sydera celo.
Sicut platoni placet in thimeo in minimis rebus auxiliū diuinum debet imploraū.
Inuocandus est ergo oīuj rex pater: quo pretermisso nullum rite fundatur exordium.
O qui perpetua mundum rōne gubernas terrarū poliq; sator tpis euo. Ire iubes stabilisq; manes, das cūcta moueri.
In quocūq; genere, ē aliqd ipfectū i eo etiā ē aliqd pfectum Deum oīuj rerum principem esse ac bonum cōis animor conceptio probat.
Vera beatitudo sita est i deo: q ipsa idē est qp diuinitas: qua adeptiōe beatitudinis hoīes fiunt beati.
Dis beatus est deus: sz natura vnus est deus: pticipatiōe vero nichil prohibet plures esse.
Dē aīal salutē tueri laborat: mortē atqz pniciē pf° deuitat
Natura dat vnicuiq; quod sibi conuenit.
Dia bonū appetūt. Dia obediunt regi deo.
Deum oīpotentem nemo esse dubitat.
Deus malum facere non potest: sed nichil est quod deus facere non potest: ergo peccatum nichil.

¶ Auctoritates quarti libri de ꝯsolatiōe phie.

n Vllum malum impunitum: et nullum bonum irremuneratum pertransit.

Duo sūt in q̄bus oīm humanor actuū ꝯstat effect°. s. ptās q voluntas: quor si alter desit: nichil ē qd pfici possit: q nullus aggredit qd nō vult: q si ptās absit frustra ē voluntas

Luz oēs tam boni q̄ mali ad bonū puenire nitant:mali ad
hoc peruenire non possunt: boni aūt possunt.
Manifestum ē malos eē impotētes:bonos aūt potētes.
Qui mali sunt non sunt hoīes simpliciter sz scd̄m q̄d: sicut
cadauer hoīs nō pōt dici hō simpliciter: sed hō mortuus.
Omne q̄d ordinem seruat detinet naturā.
Beatitudo est premium humanor actuū.
Sicut probis ipsamet ꝓbitas est premiū: sic malis ipa ma
licia est supplicium.
Premium beator est ipsos deos fieri.
Qui ꝓbitate caret hō esse definit cū in diuinā cōditionē trā
sire nō possit: necesse est vt vertatur in beluam
Vnde auar⁹ hō est lup⁹: ferax vero canis ⁊ dolosus vulpis
Boni sunt felices: mali autem miseri.
Mali puniti feliciores sunt q̄ mali īpuniti: qr pena malo
rum bona est rōne iusticie.
Punire malos iustū est: sz ipos euadere īpunitos iniustum
Quidam qui nequeunt de tenebris oculos assuetos ad lu⁄
men perspicue veritatis attollere: tales similes sunt auib⁹
quarum intuitum nox illuminat/dies excecat/⁊ illi nondū
rer ordinez sed suos intuūtur affectus/⁊ īpunitū de scelere
putant esse felicē: q̄d tn̄ nō est ver.
Infelicior ac miserior ē iniurie illator q̄ iniurie acceptor.
Apud sapiētes nullus odio reliqui debet.
Sicut languor ē morb⁹ corporis: sic vicios̄itas ē moribus aie
Prouidētia ē diuina rō ī sūmo oīm pncipe ꝟstituta q̄ cūcta
disponit sz factū in rebus mobilibus inhērēs dispositio.
Quid aūt amicor salus esse videt̄ nisi ꝓbitas: quid egri⁄
tudo nisi vicia:
Quis alius videt̄ eē ꝟseruator bonor ⁊ malorum expulsor

nisi deus q̓ cũ ex alta ꝓuidentie specula q̓d vnicuiqz conu[e]
niat cognoscit ⁊ q̓d ꝯuenire nouit accõmodat.
Nõ est phas hoi cũctas diuini opis machinas vel ĩcenio cõ
prehendere vel sermone expẽplificare. Prosa sexta añ finez.

¶ Auctoritates. v. libri de consolatione.

c Asus est inopinate rei euentus ex causis ꝯsuẽtibus
in his que geruntur.
Nulla ẽ rõnalis creatura quin ei libertas arbitrii assit.
Speculari vel oriare sol⁹ ẽ mod⁹ quo hoies cũ deo loq̓ vident
Diuina prouidentia rebus generandis necessitatẽ nõ ipo-
nit: q; si oia venirent ex necessitate: premia honor ⁊ pena
malor perirent.
Frustra esset artis effectus si oia coacte mouerẽtur.
Signũ rei q̓d sit res ostẽdit: sz non efficit q̓d designat.
Omne quod cognoscit secundũ vim sui nõ cognoscitur: sz
ptius secundum cognoscentium facultatem.
Eternitas est interminabilis vite tota simul et perfecta pos-
sessio.
Si digna rebus noia ponere volumus: dicendũ est esse deũ
eternũ: mundũ ppetuum secundũ platonẽ.
Deus omia futura scit quasi iam gerentẽ ⁊ i sui simplici
cognitione considerat.
Omne qđ sensibus patet si ad rõnem referas vniuersale ẽ
si ad sensum pticulare est. Vnde vniuersale est dũ intelligit̃
pticulare dum sentitur.
Omne futur diuinus precurrit intuitus.
Non frustra in deo sunt posite spes ⁊ preces q̃ cuz recte sunt
inefficaces esse non possunt.

¶ Auctoritates Boetii de disciplina scholari ũ.

d Iligentia cuiuslibet opis obtusitas permolli tur.

Lyca est scia ver i falsiq; indagatrix.
Sicut prudētia paz vel nichil prodest sine iusticia: sic iusti cia sine prudentia multum.
Sicut scientia sine vsu paz vel nichil prodest: sic vsus sine scientia multum.
Aristo. Succincta veritas licet voce sit tediosa: non tamen omnino est fructuosa.
Grāmatice fructuositas nullaten⁹ ē omittēda. per eā eniz scientia cuiuslibet emendabilis reddit possessio.
Qui nō nouit se subici nō nosset se magistrari.
Disez est eū esse magistz qui nunq̄ se nouit eē discipulū.
Discipulus dz eē beniuolus/docilis/ attentus/ docilis in genio/attentus exercitio/beniuolus in aīo/attētus ad au/diendum/docilis ad intelligendum/ beniuolus ad recipiēdū
Scholaris non debet esse discolus.
Discollus est ille q̄ currit p vicos ⁊ plateas ⁊ meretricū cellulas/ p publica spectacula/ p pompas/chorcas/ ⁊ similia.
Discipulus nō sit magistro violentus. nō ē dignus scientia qui scientie insurgit preceptori.
A luxuria studeat se discipulus alienare.
Meretrix ē nonaria iferni ianua/via iniq̄tatis/scorpiōis pcussio/fiscaz sceleris/putei introitus.
Vinū modice sumptū acuit ingeniū: sz nō modice sumptū rōnem pturbat/itellectū ebetat/memoriā confundit/obliuionem parat/errorē infundit/ignorātiā pducit.
Quid est constantia lucidius? quid inconstantia nequius?
Felicis discipuli discretio magistratui gaudet subici eumq; metuēdo diligat fideliscq; existat.
Vt seducēti mācipio i quo plenaria confidit dñantis dilectio.
Inuidia si scām q̄d euenerit. s. in dicendo gratuita ē: si simpliciter ipa quidē ppria auctoris est consumptiua.

Non est dignus dulcioris acumine q̄ amaritudinis nequit infiscari grauamini.
Licet a multis destituatur laboris retributio: tñ ab aliquo ꝑmerebitur fauoris adeptio.
Miserrimi quippe ē ingenii ꝟti iuentis ⁊ nō inuentis.
Alios docere est ꝓprie facultatis industria.
Oportet ꝙ aliquid prius discat q̄ doceat.
Rerum affectus operis exhibitione declaratur.
Oq̄ felicis exitus ꝟneranda est commendatio.
Nulla siquidem res discipulo magis ꝓnicios q̄ ꝟita magistri contumelios.
Optim⁹ eēt mechāice arti deseruire q̄ negligētie iugo onerari. Sicut i ꝟnoquoq; opere mater esse iuenit cōstātia: ita ꝟniuerse doctrine nouerca est negligentia.
¶ Auctoritates platonis in thimeo platonis ꝟt ait hermā dus cōsuetudo fuit libros suos intitulare noīb⁹ magistroꝝ suoꝝ ꝟel eoꝝ qui magistros suos docuerunt ꝓpter maiorē auctoritatē quod ⁊ magister galterus burley anglicus confirmauit. Fuit autem plato ciuis athenien sis magister aristotelis ⁊ auditor socratis natus tempore darii regis ꝑsarū patre aristondo genere neptuni matre partion de genere sapientissimi salomonis. Obiit aūt āno etatis sue. lxxxi. natalis suo die secundū senecā in epistolis.
i Noibus siue in maximis siue in minimis diuinum auxilium debet implorari.
Nichil est ortū sub sole cuius cā legitima nō precesserit.
In oi tractatu fieri debet ꝟt inter initia consideretur q̄d sit illuo de quo agitur.
Operi suo dat opifex formam.
Mundus a deo factus est.

Deus auctor maximus est.
Optimꝰ ē mūdi auctor ⁊ ab optio longe iuidia relegata est.
Bonitas dei fuit cā factiōis mūdi ⁊ originis oim retrx.
Vnus est tantx mundus.
Non decet rē esse antiquiorē a primo genitore rege.
Tempora maxime distinguuntur p motum solis.
O dii deox quox opifex.i. pater ego sum(dii deox vocant itelligentie ⁊ corpora celestia)natura solubilia sed dei volun tate perpetua.
Ad hoc aīa est ꝓiuncta corpri vt fenorer scias ⁊ virtutes: si aūt cum magno fenore veniet benigne recipiet a suo crea/ tore: si aūt non relegabitur ad infernum
Propter hoc enī datus est nobis sermo vt presto nobis viā mutue voluntatis indicia.
Deus est summū bonū sup oēm substantiam oēmqx natu/ ram quē cuncta expetunt: cū ipse sit plene pfectus ⁊ nulli/ societatis indigens.
¶ Auctoritates apulei affricani platōici lingua latina do ctissimi qui succedens platoni flouit athenis.
6 Vnus deus est infinitus non solum excluſiōe loci sed etiam nature dignitate.
Prestantissimum aīalium genus in terra est homo.
Dii ab oībus differunt nature dignitate perfectiōe vite p petuitate loci sublimitate.
Nichil deo est perfectius: nichil potentius.
Conuersatio mutua contemptum parit.
Deus ab oībus animi passiōibus liber ē. vñ nec dolere nec letari pōt. ⁊ hoc est vex ad nostrū conceptū.
Demones sunt aīalia aīo passiua mēte rōnabilia corpre aerea tempre eterna.

Magna ē dignitas sapiētie q̄ societatē sūmo deo coequat.
Nichil enī deo similiꝰ vel gratiꝰ q̄ vir aīo pfectus.
Bonus est q̄ intantū ceteros hoīes antecellit inq̄ptum ipse a diis immortalibus antecellitur.
Si laudas aliquē q̄ generosus ē: parētes eiꝰ laudes. si q̄ diuce fortune hoc debeā. ſz si q̄ formosus aut validus ē: egritudine fatigabit. si q̄ pnip ī senectute aut q̄ fortis: expecta pauliſper ⁊ nō erit. ſz si laudes eū dicēdo q̄ bonis artibꝰ doctus ē ⁊ valde eruditus ⁊ inq̄ptū ſz hoī sapiēs ē: tūc ip̄z vere laudas. ⁊ hoc nō est a patre hereditariū: nec casu pendulum: nec corpore caducū: nec etate mutabile.
Empedocles. Tria sunt ī tota rez varietate precipua que phiam magnifice extollunt. ſ. mobilis affluētie cōtemptus future felicitatis appetitꝰ / mentis illustratio: quoz primo nichil est honestiꝰ vel vtiliꝰ: ſcdo nichil ē pfectius: tertio nichil est amboz opendiosam adeptionē efficacius.
Deus ē spera cuius centz ē vbiq̄z ⁊ circūferētia nuſq̄.
Empidocles sciēs aīas esse īmortales athenis se incendiis dedit: ⁊ sibiipſi mortē intulit.
¶ Sequunt auctoritates porphirii q̄ flouit athenis tēpore Gordiani ipatoris q̄ cepit āno dñi. ccxli. hic scripsit libz de ysagogis ad cathegorias aristotelis. ysagoge ge. i. īstructio sue itroductio: sic vniuersalia porphirii dicunt itroductōes ad dyaletcā. Cathegoria autē idē est q̄ p̄dicamētū sue p̄dicatio vel significatio. Dñi ⁊ p̄dicamenta aristo. dñt cathegorie a cathegoro ras. i. dicere. Inde cathegoriſo q̄ idē ē. Elementa aūt q̄bus scia verificat. v. sunt. ſ. demōstratiua: ideo sunt libri posterioz ⁊ analeticoz topica. sophistica rhetorica poetica. quibus si addunt cathegorie peryarmenias prioza erūt octo ptes loyce. i. triuii sue scie sermocinalis. Excellen

ter tñ dyaletica dicit sermocinalis q̄uis grāmatica ⁊ rheto rica etiā sint ptes phīe rōnalis:q; loyce siue dyaletice ē ordi nare cām respectu efectus p sillogismū.

n Eqz genus neqz spēs videt simpliciter dici.i. vno mō

Genus primo mō est collectio multoz descēdētiuz ab vno pncipio. Secundo mō est principiū generatiōis vnius cuiusqz sicut pater ⁊ patria. Tertio mō est illud cui suppo/nit spēs. Quarto mō dr ad similitudinē generis. Primo et scdo mō dictū cōiter accipit q; qñ vnū nomē cōe debet enti rōnis ⁊ enti nature: tūc illud nomē semp debet enti rōis ad similitudinē entis nature.

Species est forma vniuscuiusqz rei secundum quā species priami dicta ē digna imperio.

Si aliquis oīa predicamēta entia vocet: equiuoce ⁊ nō vni uoce ea nuncupabit.i.analogice.

Decem sunt tñ genera generalissima.

Specialissima vero i quodā numero sunt: nō tñ diffinito.

Indiuidua sunt infinita.

Infinita(inq̄t plato)relinquenda sunt ab arte:neqz horuz fieri posse disciplinā.i. sciam. vñ q; indiuidua sunt infinita de eis nō potest esse scia.

Indiuiduū dicit q; ex q̄busdā ppietatib⁹ ꝯstat:quoz col/lectio nunq̄ pōt i alio reperiri. Et sunt. vn. ppietates vt di cit boetius. s. forma/figura/locus/stirps/nomē/patrie/tps.

Hec septem ppria continet omnis homo.

Omne superius predicatur de suo inferiori.

Omē quod predicatur de alio vel est vt plus secundū rōnē eandem vel est sibi equale.

Homo differt ab asino rationali qualitate.

Esse vniuscuiusqz est idem et vnum: nec intentionem:nec

remissionem suscipiens.
Genus ꝓtinet oēs drās potentia: actu vero nullam.
Genus est tanꝫ materia: differentia tanꝫ forma.
Species nō iungit speciei vt gignet aliam speciem.
Proprīū dicit quadrupliciter. Primo mō qđ iest soli ⁊ nō oi: vt eē medicū. Scđo qđ iest oi ⁊ nō soli: vt esse bipedē. Tertio qđ iest oi soli ⁊ non semp: vt canescere i senectute. Quarto qđ inest oi soli ⁊ semp: vt risibile est ꝓprīū hoīs.
Proprīū ꝙuertitur cum eo cuius est ꝓprīū.
Accidēs est qđ adest vel abest ꝓter subiecti corruptionē.
Accidentium aliud separabile aliud inseparabile.
Sublato aīali aufert rationale ⁊ irrationale.
¶ Incipiūt ꝑdicamēta aristotelis vbi agit de pte sillogismi remota. ſ. de termio: ſz de pte ꝓpinqua agit i libro perymenias. ſ. de enūciatiōe ꝓut accipit formā ꝓpositiōis.
e Quiuoca dicunt quoꝝ nomen ē cōmune ⁊ rō substantie scđm illud nomen est diuersa.
Vniuoca dicuntur ꝑ contrarium.
Denoiatiua dicūtur q̄cunqz ab aliquo solo casu differētia sunt: vt ab albedine albus.
Grāmaticus dicit denoiatiue a grāmatica. vñ habem⁹ q ꝓcretū denoiatiue dicit a suo abstracto.
Impossibile est esse accidēs sine eo i quo est. i. sine subiecto.
Dis color est in corpore.
Scia est in aīa sicut accidens in suo subiecto.
Nō alterꝫ de altero ꝑdicat vt de subiecto quecunqz de eo ꝑdicantur dicunt oia de subiecto.
Diuersorum generꝫ ⁊ non subalternatim positoruꝫ diuerse sunt species ⁊ differentie.
Superiora de inferioribus semp predicantur.

Decem sunt entia incõplexa:ut substantia q̃titas ꝛc.
Destructis primis substantiis.i.idiuiduis: impossibile est ali quod aliorum remanere
Ab principali substãtia.i.idiuiduo substãtie nulla exit p̃dicacio
Cõe est oi substãtie i subiecto nõ esse.
Opposita habent fieri circa idem.
Dis substãtia uidet hoc aliquid significare:ꝛ hoc indiuidualiter:uer ẽ in primis substãtiis:in secundis similiter.
Ab eo q̃ res ẽ uel nõ est oro nõ dicitur uera uel falsa.
Quantitatis aliud ꝯtinuũ aliud discretum.
Quod semel est dictũ amplius resumi non põt.
Magnũ paruũ longũ breue nõ sunt in genere q̃titatis sed relatiõis: qr unũquodq hoꝝ dicitur ad aliquid.
Si magnũ paruũ p se dicerent nunq̃ mõs diceret paruus nec granũ milii magnũ.Ex quo trahit illa auctoritas qõ p se est tale semp ꝛ respectu cuiuslibet est magnũ.
Quanta ẽ supficies tantum album esse dicis.
Aliquando nomina fingere necesse est: si alicui nomen nõ fuerit impositus.
Multa sunt animalia capita non habentia.
Multa sunt scibilia de quibus non est scientia.
Scibile prius est scientia.
Relatiua sic se hñt q̃ posita se ponũt ꝛ pempta se perimunt
Quicunq diffinitiue nouerit unũ correlatiuoꝝ: diffinitiue nosciturus est et reliquum.
Partes substantie sunt substantia.
Dubitare de singulis non est inutile.
Qualitas est secundum quales esse dicimur.
Scientia est de numero permanentium ꝛ difficile mobiliũ: si quis mediocriter sumit sciam nisi grandis fiat permuta

tio ab egritudine vel ab aliquo huiusmodi.
Boetius dicit qꝫ scientia festinata marcescit: mediocriter autem sumpta augmentatur ⁊ crescit.
Si vnum contrariorum fuerit quale ⁊ reliquum erit quale
Si vnū ꝯtrariorꝫ fuerit i natura:nō ꝓ eo oꝑtet reliquum esse i natura: vt ex oībus expītibus sanis non est egritudo.
Prius dicit multis mōis.s.natura:tpe: ordine:dignitate.⁊c.
Sanitas ⁊ egritudo sunt contraria immediata.
Species simul sunt sub genere. Idem dicit Boetius qꝫ spēs sunt coeque sub eodem genere.
Motui quies est contraria.
Motus sex sunt species/generatio/corruptio/augmentatio/diminutio/alteratio/secundum locum mutatio.
¶ Auctoritates libri peryarmenias aristotelis. Et dicitur a prepositione peri.i.de ⁊ armenia nie.i.interpretatio.⁊ sunt due dictiones.
e Al q̄ sunt in voce sunt eaꝫ q̄ sunt i aia passionū note.
Et ea que scribuntur eorum que sunt in voce ⁊ littere scripte sunt signa vocum.
Circa compositionē ⁊ diuisionem cōsistit veritas ⁊ falsitas
Cū dicit cathonis est vel nō est neqꝫ verꝫ neqꝫ falsū significat. ex quo cōiter trahit qꝫ verꝫ ⁊ falsꝫ p̄supponūt ꝯgruū
Verbū est nota corꝫ que de altero dicuntur.
Nomen infinitū equaliter dicit de ente ⁊ nō ente.
Significare est intellectū cōstituere.
Hoc verbum est significat quandā ꝯpositionē quā sine extremis non est intelligere.
Necesse est omēm enunciatiōem ꝯstitui ex verbo. Vnde sine verbo perfecta non redditur oratio.
Rerum alie sunt vniuersales alie particulares.

Vniuersale ē qꝑ aptū natū ē p̄dicari ꝺ pluribꝰ: ⁊ singulare ñ.
Hoc signum oīs non est Vniuersale: ſz significat Vniuersaliter.i.designat qꝑ Vnusquisqz terminꝰ teneat Vniuersaliter
Quod fit,non est.
De futuris contingentibus nō est determiata Veritas.
Vnum tantum Vni oppnitur.
Omnis affirmatio Vel negatio aut ē Vera aut falsa: ſz nō potest simul esse Vera aut falsa.
Nō oia fiūt ex necitate: ſz multa fiūt a casu ⁊ ad Vtrūlibet.
Propter nostrū affirmare Vel negare nichil sequit in re.
Nos Videmur esse principiū futurorꝝ multorꝝ ab eo qꝑ consiliamur ⁊ agamꝰ aliquiꝺ.
Duplex est necessitas.ſ.absoluta ⁊ conditionata.
Dē qꝺ est qñ est necesse est eē: ⁊ oē qꝺ nō ē qñ non ē necesse est nō esse: ſz oē qꝺ est simpliciter esse est necesse.
¶ Gilbertꝰ auctor sex principiorꝝ. Iste liber tractat de dicibili incōplexo nō inherente intra sicut in libro predicamētorꝝ aristotelis: ſz de incōplexo extra.
f Dima est compositioni cōtingēs simplici ⁊ inuariabili essentia consistens.
Dmē ꝯpositum aduenies ꝯposito facit ipm maius.
Triplex est substātiale.ſ.materiale/ formale/ ⁊ ꝯpositum.
Natura occulte operatur in pluribus.
Dis cōmunitas a singulare ꝓcedit.
Creator creaturarꝝ naturā certo modo stabiliuit.
Alia dum agit immobilis perseuerat.
Impossibile est nō corpus corpialiter moueri.
Dis actio ī motu ⁊ oīs motus ī actione firmabitur
Actio ē ꝓprietas secundū quā ī id qꝺ subicit agere dicimur.
Passio est effectus illatioqz actionis.

Dñ est qꝑ ex tꝑis adiacentia derelinquit̃.i. qñ est dispositio derelicta in re tẽporali ex adiacẽtia tꝑis ad rẽ tꝑalem scdm quã aliquid esse vel fuisse vel futurꝫ esse dicit̃.
Alia coniuncta corpori cplexionẽ corporis imitatur.
Qui frigide ⁊ sicce cõplexionis sunt vt melancollici in autumno dementiores sunt seipsis: sanguinei aũt in vere.
Vbi est circũscriptio corporis a loci circũscriptiõe ꝓcedens.
Vbi est dispositio derelicta a re locata ex adiacentia loci ad rem locatã secundum quã aliquid dicitur esse in loco.
In loco dicit̃ quicquid a loco circunscribitur.
Duo corpora non possunt esse simul ī vno loco: nec vnũ corpus in diuersis locis.
Eadem vox puenit ad aures multox: sz nõ eadẽ in numero: sz secundũ similitudinẽ ⁊ speciem.
Nec locus est sine corpre: nec corpus sine loco.
Positio est ptium generatiõis ⁊ rei generate ordinatio.i.positio est dispositio derelicta ex ordinatiõe ptium suax respectu loci secundum quã dicitur sedere vel stare.
Habitus est corpox: ⁊ eox que circa corpus sũt adiacẽtia.i. habitus est dispositio derelicta a re habẽte ex adiacentia rei habite ad habens.
Impositio superlatiui est facta in termino vltra quẽ transgredi est impossibile.
Possibili posito in esse nullum sequitur impossibile.
Si omnes puncti componerentur non facerent lineam.

¶ Auctoritates primi libri priorum aristotelis. Et ī libris priox tractat̃ de dicibili cplexo ordinato ad oẽz materiã in differẽter.s.de generali mõ faciendo sillogismũ. Sz in libro posterioꝛ tractat̃ de dicibili cplexo ꝓtracto ad aliquã materiã determinatã.s.de sillogismis demõstratiuis. In topicis

Vero q̄tū ad materiā probabilem. ¶In elēchis aūt q̄tum ad materiā sophisticā:qr de sillogismis sophisticis ⁊ apparētib⁹ sed non existentibus.

p Propositio est oratio affirmatiua vel negatiua alicui⁹ de aliquo vel alicuius ab aliquo.

Terminus est in quē resoluitur propositio.

Sillogismus est oratio in qua quibusdā positis ex necessitate accidit aliud ex eo q̄ hec sunt.

Dici de oī est qñ nichil est sumere de subiecto distributo maiorus quin de eo dicatur predicatum.

Dici de nullo per oppositum.

Vniuersalis negatina ⁊ particularis simpliciter conuertūtur

Vniuersalis affirmatiua cōuertit in pticularē affirmatiuā

Quando oppositum consequentis repugnat ātecedenti tūc consequentia fuit bona.

Quicquid sequit ad cōsequēs bone cōsequētie sequit ad añs.

Sillogismus est necessarius exponibilib⁹ ⁊ expositis. Vnde sumitur quicquid est vērū de exponente etiā est vērū de exposita. Vnde exponentis ⁊ expositi eadem est virtus.

Qñ vtraq; p̄missarū ē d̄ necessario cōclusio erit de necessario

Maiore existenti de necessario ⁊ minore de ineſſe:conclusio erit de necessario.

Possibili posito ineſſe nullum sequitur impossibile.

Contingēs dicit du ob⁹ modis. Vno modo qd̄ fit vt frequēter vt hoiem canescere i senectute et tale dicit cōtingēs innatū.

Alio modo dicit cōtingēs qd̄ q̄tū est de se hz se idifferēter ad esse ⁊ ad non ee vt me ābulare.terremotū fieri.⁊ tale dicitur contingēs infinitū.

Qñcūq; ex opposito cōsequētis infert oppositū antecedentis tunc prima consequentia fuit bona.

Auctoritates.ɳ.li.prioꝝ.et primi li.posterioꝝ.

Omnis sillogisimus habet fieri ꝑ trees terminos et duas ꝓ-positiones et vnam conclusionem.

Exempla ponimus non qꝫ ita sint:sed vt sentiant adiscẽtes quid adiscunt.

Non idem significat esse non albũ et non esse album.

Auctoritates.ɳ.li.prioꝝ.

Ex falso bene seq̃tur verũ:ꝫ ex vero nũq̃ sequit falsũ:ꝫ semper verũ:vñ ex falso verũ:ex vero nil nisi verum

Petere quod est in principio est qñ non demonstrat̃ ꝓpositũ quod fit quattuor modis.Primo modo qñ non demõstratur omnino ꝓpositũ.Secũdo qñ demonstratur per ignarontiaꝫ Tertio qñ demonstrat̃ per ea que sunt ignota. Quarto qñ prius demonstratur per posterius.

Si conclusio est falsa oportet aliquam premissaꝝ esse falsã.

Dñ extrema cõuertũtur necesse est medium conuerti.

Magis eligendũ est velle bene agere q̃ agere.Vnde magis eligenda est volũtas sine actõe q̃ actio bona sine volũtate.

Instantia est ꝓpositio propositioni contraria.

Enthimema cõstat ex ycotibus et signis.Vnde ycos ẽ ꝓbabilis propositio.

Probabile ẽ quod scitur esse verum:vt in plurib⁹.Vñ ycos est propositio que scitur eẽ vera/vt in plurib⁹:vt odire odientes/amare amantes.

Signũ est propositio demõstratiua et necessaria ꝫ ꝓbabiles

Per signa corpus nobis nota sillogisamus.ſ. dispositiones corpus nobis ignotas.

Auctoritates primi li.posteriorum.

Omnis doctria ꝫ oĩs disciplina ex p̃exñti fit cognitõe.

Tam sillogismus q̃ inductio per prius nota faciunt doctrinam habere.

Exemplum est inductio:enthimema vero sillogismus.
Dupliciter aliqua necessaria ē ꝓcognoscere.s.qꝛ est et ꝺ̄ ꝺ est.
De dignitate oportet ꝓcognoscere qꝛ vera est: de passiõe vo quid est et de subiecto vtrũqꝫ. Vnde hic habem⁹ qꝫ due sũt pre cognitiones et tria precognita que sunt subiectũ passio et di gnitas. Vnde iteꝝ habem⁹ qꝫ in qualibet scientia oportet pre supponere subiectũ esse ꝺ̄ significet ipm.passionē nõ oportet presupponere esse:sed tm̃ quid significet.
Quod adiscit aliqs hoc scit quodã modo ⁊ nescit quod ã mõ nescit ipm in ꝓpria forma:scit tñ ipsum in potentia.
Scire opinamur vnũquodqꝫ quod est simpliciter:sed nõ so phistico modo quod est sc̄m accidens.
Scire est causam rei cognoscere: ⁊ qm̃ illius est causa et nõ contingit aliter se habere.
Cuius simpliciter est causa hoc impossibile est aliter se habere
Scire est per demonstrationem intelligere.
Demonstratio est sillogismus faciens scire quod in habẽdo demonstrationem scimus.
Necesse est demonstratiuã sciam ex primis veris imediatis prioribus notioribus causisqꝫ conclusionis.
Quod non est non contingit scire:ex quo habemus qꝫ de nõ ente non est scientia.
Scientia est illoꝝ quorum est demonstratio.
Dupliciter aliqua priora sunt et notiora.s.prius et noti⁹ na tura et prius et notius quo ad nos.
Priora et notiora quo ad nos sunt illa que proxima sũt sen sui:sed priora simpliciter et sc̄m naturã sunt illa que remo tiora sunt a sensu. Remotiora vero a sensu sunt maxime vniuersalia.
Proxima autem sensui sunt maxime particularia.

Idem dico primum et principium.
Principium demonstrationis est ppositio immediata
Propositio aūt imediata est qua non est altera prior.
Propositio est altera pe enūciatōis ūnū de ūno significans
Dyaletica ppositio est accipiēs quēlibet partē cōtradictōis
Demonstratiua aūt alterā determinans. s. ūeram.
Contradictio est oppositio cuius scm se non est dare mediū
Pars cōtradictōis que significat aliquid de aliquo est affir matio: q aūt significat aliquid aб aliquo est negatio.
Diffinitio est ppositio quedam: non autem suppositio.
Propositio dicit aliquid esse ūel non esse.
Non est idem quod quid est ūnitas et esse ūnitatem
Non solū necesse est necesse p̄cognoscere prima p̄ncipia aut oīa/ aut quedā/ aut cōclusionē: sed ꝛ magis ppter qd ūnūqd/ qz tale et illud magis: ūt id ppter quod amam⁹ rem illud est magis amatū et oīa posteriora scim⁹ et credim⁹ per prima: ergo illa magis scimus.
Necesse est magis credere premissis ꝙ conclusioni.
Principiis nihil notius est in ūeritate: et oppositis eoꝝ nihil est notius in falsitate.
Principia cognoscim⁹ inq̄tum terminos cognouimus.
Non contingit aliquid circulariter demonstrare/ nisi in ter/ minis conuertibilibus et propriis.
Impossibile ē eadē eē prioza ꝛ notioza sapiētioza eodē modo
Ad minus ex duabus ppositionibus contingit sillogisare.
Una ppositione posita nihil sequitur sillogistice.
Demonstratio est sillogismus ex necessariis.
Per se primo sūt q̄cūqz in ratione dicente quodq̄d est insunt
ūt triāgulo i est linea et p̄nctū linee: subst̄ātia enī hoꝝ ē ī his
Per se scdo sunt q̄cūqz insunt ipsis q̄ in rōe insunt: ūt ppria

passio per se est in subiecto.
Item per se sūt que nō dicūtur de quodam alio subiecto/vt substant a.
Itē per se sunt ꝓpter quod ineſt alicui aliq̄d tāq̄ per causā
Hic habemus q̄ quattuor sunt modi dicēdi p se quor primꝰ et secūdus tm̄ ingrediūtur demonstrationem.
Item per se presupponit de omni.
Vniuersale siue principiū dico qd̄ cū de oi sit et p se est ⁊ scōz qd̄ ipsum est idem: vt punctū per se est in linea ⁊ scōz qd̄ ipm̄
Ex veris est demonstratiue sillogisare.
Ex non necessariis cōtingit necessariū sillogisare sicut ex nō veris: sed ex non necessariis non contingit demōstrare quare medium erit ex necessitate.
Demōstratio est eor que sūt per se ⁊ nō eor q̄ sūt p accidēs
Accidens contingit non esse.
Per quid scire est per causam scire.
Non contingit ex alio genere descēdentem demonstrare/vt geometricū in aristm̄etica
Tria sunt necessaria in demonstratione quor vnum est q̄ demonstrat̄.s.cōclusio.hoc aūt est qd̄ ineſt alicui gratia p se.
Aliud aūt ē dignitas. Dignitates sūt ex q̄b⁹ fit demōstratio
Tertiū est subiectum et eius passiones.
Necesse est mediū ⁊ vltimū in demonstratōe cē ex codē gñe
Nec scientia nec demōstratio est corruptibiliū: sed perpetuor
Diffinitio est principiū demonstrationis/vel conclusio/vel tota demonstratio positione differens.
Difficile est noscere si aliquis sciuit vel non.
Difficile est enī noscere si ex vnuscuiusq̄ principiis scim⁹ aut non quod vere scimus.
Si ex prīcipiis et ex veris habeam⁹ sillogismū oppinamur

scire:sed hoc non est sufficiēs:sed etiam oportet scire ex quib⁹ scitur/vt sunt ꝓpria principia.
Non est necesse eē spēs.i.ydeas aut vnū aliq̄d extra multa.
Dēs scie cōicant scd̄m cōia principia ex quib⁹ demonstrant
Vnaquecq; scia habet interrogatōes et disputationes.
Demōstratōes nō augent̄ p media:s; in postassūpto ꝛ i lat⁹
Demonstratio cōtingit dupliciter/vel q; ꝓcedit per effectū vel causam remotam.
Duplex est scire.s.quia est scire' ꝓpter quid est.
In scientiis diuersis sepe vna sciētia dicit ꝙ alia:q; vt medicina dicit ꝙ vulnera circularia tardius sanātur ꝙ oblōga; sed ꝓpter quid,illud dicit geometria.
Scientes vniuersale,sepe nesciunt particulare.
Figuratū maxime facientes scire est prima figura.
Coordinatōes predicamentox non cōicant̄. Vnde quod ē in vna coordinatione nō est in alia:vñ habem⁹ ꝙ essentie p̄dicamentorum sunt imperm'pte.
Ignorātia est duplex.s. scd̄m negationem et dispositionem.
Si aliq̄s sensus defecerit necesse est sciam illi⁹ sēsus deficere
Aliud adiscimus p demonstratōem/aliud per inductionem
Singulariū est sensus.
Dis'llogism⁹ fit per tres terminos et duas ꝓpositiones
Non cōtingit ire in infinitū in predicamentis/nec ascendēdo/nec descendendo:sed vtrobiq; est status.
Que est comparatio principii ad principium eadem est principiati ad principiatum.
Impossibile est infinita pertransire.
Gaudeāt genera et species platonis:q;m si sunt,mōstra sūt; et si nō sunt,nihil ad rationē,vel demonstrationem,prosunt; sunt enim demonstrationes de hijs.

Quantitas non est qualitas.
Vnum predicatur de vno.
Demonstratio vniuersalis particulari est potior.
Affirmatiua potior est negatiua.
Demonstratio ostensiua potior est ducēte ad impossibile.
Vniuersale non est minꝰ ens q̄ particulare: sed maiꝰ/q; ipm est incorrutibile: particulare vero corruptibile. ex quo ⁊ multis dictis aliis in isto libro et dicēdis habemꝰ q̄ vniuersalia sunt sempiterna et species rerum eterne.
Vniuersalis magis est causa q̄ particularis cui per se inest aliquid/hoc idem est causa suuipsius.
Cognoscēs vniuersale cognoscit ⁊ pticulare/⁊ nō ecōuerso.
Vniuersale est intelligibile: particulare vero sensu percipit̄.
Prius est esse q̄ non esse.
Certior est scientia q̄ est ipsius ꝓpter quid q̄ que alterius.
Item certior est que non est de subiecto cōtracto ad materiā q̄ que est de subiecto contracto.
Vnitas non est substantia sine positione: sed pūctū ē in substantia positionem habens.
Singulare est hic et nunc: sed vniuersale est vbiq; et semp.
Sensus est singulariū: scientia vero vniuersaliū.
Impossibile est oim eadem esse principia
Scia est necessarior vero nō cōtingentiū aliter se habere.
Solertia, est subtilitas quedā, et non tpe medio.

¶ Auctoritates. n. li. posteriorum.

q Questiones sunt equales numero his q̄ vere scimus.
Questiones sunt quattuor. s. quid est/⁊ ꝓpter q̄d est/si est/et qr est. Et ista reducūtur ad questionē medii.
Causa et medium sunt idem.
Vnius inq̄tum vnius. Vna est scientia.

Diffinitio est cognitio substantie et ipsius quodquid est.
Impossibile est quodquid est scire et ignorare si est ipsi⁹ qđ̄q̄d est non est demonstratio.
Per omne genus cause contingit demonstrare.
Scire opinamur cum causas rei cognoscimus.
Quattuor sunt cause.
Vnū et idē non cōtingit eē ꝓpter quid et quid est/ Vt si q̄rat quid est tonitruus et dicat ꝙ est extinctio ignis in nube: et si querat ꝓpter quid tonat dr̄q; in nube ignis extinguit.
Ambulare post cenā est causa sanitatis ꝓpter non eminere cibos in ore stomachi.
Interpositio terre inter solē et lunā est causa eclipsis lune.
Mediū i demōstratione est ratio primi termini id est maioris extremitatis.
Causa et effect⁹ debēt eē ꝓporcionata. Vnde eius quid est in fieri debet esse causa in fieri et eius quod est in facto esse de/bet esse causa in facto esse ꝛc.
Sicut se hz linea ad pūctū sic se hz illud qđ fit ad factū esse.
Quedā sūt semp quedā Vt frequēter Vt non oēs masculi sūt barbati in maxillis semp: sed Vt frequenter.
Ex singularibus oportet Vniuersalia accipere.
Equiuocationes magis latēt i Vniuersalib⁹ ꝙ in iferioribus
Nasus magis fluit i fine mēsis: q̄ finis magis ē humidior.
Dis arbor habēs lata folia fluit.
Fluere est succū densatum habere.
Causa est prior eo cuius est causa.
Dē aial habēs cornua caret dētib⁹ i inferiori mādibula.
Ex sensu nobis fit meōria. ex multis meōriis experimētū.
Vniuersale quiescēs in aia ē prīcipiū artis et sciētie.
Sentire est singularis: sz sensus est Vniuersalis.

Principioꝝ habitus non est scia ſ; intellectus.
Vniuersale est vnū in multis ⁊ vnū preter multa.
Principia non cognoscimus per demonstrationem sed p inductionem vie sensus ⁊ memorie.
¶ Auctoritates primi libri topicoꝝ. Topos enim grece locꝰ dicit̄: vel idem est qꝫ totū. Locus enī in dyaletica siue loyca q̄ species est phie duplex est. ſ. intrinsecus ⁊ extrinsecus. ⁊c. et de his tractatur in hoc libro. Dyaletica vero dicit̄ a dya et logos quasi dualis sermo: q⁹ disputatio dyaletica fit īter duos scilicet opponētem ⁊ respondentem.
v Numquodqꝫ principioꝝ est sibiipsi fides.
Dyaletica est vtilis ad tria .ſ. ad exercitationem/ ad obuiationem/ ⁊ phīe disciplinas.
Dyaletica inquisitiua ad oīm methodoꝝ principia viā hꝫ.
Rhetor nō semp psuadebit: nec medicus semp sanabit.
Diffinitio est oratio.
Proprium est qđ est inseparabile.
Accidens est qđ adest: vt supra dictū est.
Accidēs facit vnū numero cū suo subiecto: vnde accidentia numerantur numeratione subiectoꝝ.
Positio est opinio extranea alicuius notorum scđm phiam quēadmodū posuit eraclius oīa moueri.
Sillogismus est oratio in qua quibusdaꝫ positis ⁊ cōcessis aliquid accidit ex necessitate preter ea que posita sunt.
Probabilia sunt q̄ videnť oībus aut pluribus vel sapientibus hisvel oīb⁹ vel plurib⁹ vel maxie notis ⁊ pbabilioꝝ
Genus est qđ predicatur de pluribus.
Accidens est qđ neqꝫ est genus neqꝫ spēs neqꝫ ꝓpriuꝫ neqꝫ differentia: sed est aliquid rei.
Idem dicit̄ tripliciter/ idē genere/ idem numero/ idem specie.

Inductio est ꝓcessus a particularibus ad vniuersalia.
Qui dubitat q; oꝑtet deos vereri ⁊ parentes honorare nō indiget rōne sed pena.
Qui etiam dubitat vtrū niꝯ sit alba vel non: non indiget rōne sed sensu.
Quot modis dicit vnū oppositoꝝ tot mōis dicit ⁊ reliquū.
Delectatiōi q̄ ē circa speculatiua nulla tristicia est amixta.
Diuersoꝝ generꝝ ⁊ nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt species ⁊ differentie.

¶ Auctoritates secundi libri topicoꝝ

n Vllū gen⁹ denoīatiue p̄dicat̄ de suis spēb⁹ ſz vniuoce.
Iniusticiā facere nō inest deo: q; iniusticiā facere idē est q; sponte nocere: ſz sponte nocere non est in deo.
Inuidus est qui tristatur ꝓsperitate bonoꝝ.
Reprehensor est qui tristatur de ꝓsperitate maloꝝ.
Inuidia est tristicia in apparente ꝓsperitate alicuius.
Loquendus est vt plures: sapiendū vero vt pauci.
Animalia semp nutriunt̄: non tn̄ augentur.
Scire nō est idē q; reminisci: q; scire ꝓtigit circa p̄ntia ⁊ futura: reminisci autem solum circa preterita.
Quecunq; insunt speciei insunt ⁊ generi.
Hoīes vt in pluribus sunt mali: in paucioribus autē boni.
Motus nobis mouētur oīa que in nobis sunt.
Idem est susceptibile contrarioꝝ.
Plura possunt vni esse contraria.
Plura bene ꝓtingit scire: ſz nō contingit plura intelligere.
Quod iuste fit est scientis: qđ iniuste est ignorantis.
Quoꝝ gn̄ationes sunt bone ipsa quoq; bona. Similiter de malo.
Simpliciter dico, quod nullo addito dico.

¶ Auctoritates tertii libri topicoꝝ.

o Omnia bonum appetunt.

Dō p se ē eligibile magis ē eligendū ꝙ qō ppter aliud
Quod plures vel omnes eligunt magis est eligendum.
Quod difficilius magis est eligenduz ꝙ quod facilius.
Iniustū nō i genere sz iniusticia i genere est. Ex quo hētur
q accidēs i ꝯcreto nō est i genere predicamēti p se.
Robur ꝯsistit i neruis ⁊ ossibus.
Finis est magis eligendus his que sunt ad finem.
Cuius finis est melior ipm quoqz melius.
Amicitia melior est diuitiis.
Nemo eligat iuueues i duces: qm nō ꝯtigit eos ee prudētes.
Tēperātia magis ē eligēda in iuuenibus ꝙ in senibus: q
iuuenes plus ꝯcupiscentiis molestant.
Si omnes iusti essent, nichil vtilis esset fortitudo: sed si oēs
essent fortes, adhuc vtilis esset iusticia: ergo melior est iusti
cia, ꝙ fortitudo.
Illud quod assimilatur meliori, melius est.
Si optimuz alicuius generis ipsum simpliciter melius est
altero: ⁊ ecōuerso: vt si optimus homo melior ē optio equo:
simpliciter homo est melior equo.
Licet melius sit philosophari ꝙ ditari: tñ indigētiꝫ meliꝰ
est ditari ꝙ philosophari.
Melius est bene viuere ꝙ male viuere.
Studere negamus vt ingenioſi videamur.
Illud est albius, quod nigro est impermixtius.
Tale additum tali, facit ipsum magis tale.

Auctoritates quarti libri topicoꝝ.

i Impossibile ē esse aliqō genꝰ pticulare qō nō pticipat naturam aliquam suaꝝ speciꝝ. Vnde nichil est in genere qō non sit in aliqua suaruz speciꝝ.

Genus de pluribus predicatur ꝙ species.
Omne genus plures habet species.
Sicut ꝓpositum in ꝓposito sic oppositum in opposito.
Donum est datio irreddibilis.
Nichil ꝓhibet aiam suiipsius sciam habere.
Medium est in eodem genere cum extremis.
Si q̄d oīno ex spē pmutatū est illud nō ꝛtingit amplius idez pmanere. Ex quo habemus ꝙ destructa specie īpossibile est indiuiduū generis idem numero pmanere.
Pars nullo modo predicatur de suo toto.
Vinum non est aqua in vite putrefacta: quod tñ voluit empedocles.
Nemo dicitur esse talis eo ꝙ possit esse talis vel quia possit facere tale.
Possunt enī de⁹ ⁊ studiosius praua agere: ſz tñ nō sūt homi.
Quod fit nō est.
Non entis non sunt spēs neqz differentie.

¶ Auctoritates quinti libri topicoꝝ.

6 ℣ aliq̄d dicit esse ꝓpriū alteri⁹ ⁊ nō separat ipm ab oībus aliis nō bene assignatum est esse ꝓprium.
Gratia discēdi ꝓpriū assignat: vñ ꝓpriū dz semp assignari p notoria.
Sentire dicitur dupliciter. s. habere sensum, ⁊ vti sensu.
Conturbat audientē quod frequēter dicitur.
Oppposita sunt simul natura.
Dmē sensibile extra sensum factū incertū fit: q⁹ dubiū est an sit vel non sit quando recedit a sensu.
Et qui omnino instat omnino aduersanduz est.
Quod p supabundantiā dicit vni soli ꝓuenit.
Tres sunt spēs ignis. s. lux, flāma, ⁊ carbo. Et hoc est verū

secundum opinionem antiquorum.
Impossibile est idē eē ppriū pluriū: sicut simpliciter ad simpliciter/magis ad magis/maximū ad maximū/ꝛ ecōuerso

¶ Auctoritates sexti libri topicorꝝ.

g Enus maxime eorum que sunt in diffinitiōe videtur diffiniti substantiam significare.
Vilius est quodlibet fecisse q̄ bene fecisse.
Oportet diffinientez planissima interpretatione uti eo q̄ cā cognoscendi traditur diffinitio. Vnde diffinitio nō dz eē obscura: nec aliquid superfluum cōtinere.
Ductio ꝛ ꝑmensuratio sunt equiuoca. Ex quo habet̄ q̄ oē verbale in cio ē equiuocū: videlicet q̄ tria significat. s. agētis actōez rei passe passiōez ꝛ ipaz rē passā siue actū intermediū
Equiuocorꝝ nō est diffinitio. Vñ solius vniuoci ē diffinitio
Dmē inconsuetum est obscurum.
Dēs trāsferētes scdm aliquē similitudinē se trāsferūt.
Imago est cuius generatio est p imitationē.
Illud est superfluū in diffinitiōe quo ablato qđ remanet satis manifestat quod diffinitur.
Flegma ē humidū primū a cibo indigestū.
Diffinitio dz dari p priora ꝛ notiora: qr oīs doctrina ꝛ oīs disciplina ex prioribus ꝛ notioribus fit.
Vniius ꝛ eiusdē rei nō pñt eē plures diffinitiōes sz tm̄ una
Dis bona diffinitio debz ꝫstare ex gñe ꝛ differētiis: qr ista sunt priora ꝛ notiora q̄ species q̄ diffinitur.
Simpliciter notū est qđ oībus notū est.
Oppositorꝝ eadem est disciplina.
In diffinitōe vni⁹ correlatiui dz poni relatiuū ꝛ ecōuerso: qr impossibile est vnum cognosci absqz reliquo.
Dies est latio solis sup nostrum emisperiū.

Grāmatica ē ſcīa ſcribēdi et recte ītelligēdi illud qđ ꝓferť.
Jn diffinitiōe cuiuſlibet rei nō dz poni genus ꝓpinquū ꝛ remotum: qꝛ in genere ꝓpinquo fit.
Dis differentia ſpecifica cum genere facit ſpeciem.
Genus per ſe non predicatur de differentia.
Jn diffinitiōe ꝓprie paſſiōis dz poni ſubiectum.
Dis diſſinitio data ꝑ accidens vituperanda eſt.
Jtem diffinitio data ꝑ coniunctionē copulatiuā ꝛ diſiūcti/uam vituperanda eſt.
Omnes honorem appetunt.
Finis īvnoquoqz ē optimū: grā cuius ſunt alia.
Jmpoſſibile eſt incorporeum corpore cōmiſceri.
Non qui clam ſumit ſed qui vult ſumere latro eſt.

¶ Auctoritates ſeptimi libri topicoꝝ.

o Portet id qđ maxime dicit̄ ꝛ optimū vnū eſſe numero
Que vni ꝛ eidē nō ſunt eadē inter ſe non ſunt eadem.
Facilius ē deſtruere ꝙ ꝟſtruere ꝛ corrūpere ꝙ facere.
Jnter oīa predicta difficilimū eſt ꝟſtruere diffinitionē.
Accidens vero conſtruere facilimū eſt.
Veriſimile ē i multis magis fieri peccatū ꝙ in paucis.
Vna ſcia vel diſciplina eſt melior altera: vel qꝛ certior ē: vel qꝛ melior eſt.i.de melioꝛi ſubiecto.
Malori bono maius malum opponitur.
Dyaletica ꝓpoſitio eſt ꝟtra quam in pluribus ſic ſe habentem non eſt dare inſtantia.
Qui ex ꝓbabilionibus ꝙ ſit ꝟclusio ſillogiſare conatur palam eſt: quoniam non bene ſillogiſat.
Conceſſum eſt reſpondenti nō intelligenti dicere quoniam minime intelligo.
Alle bñ ſoluit rōnē ꝙ eā īteremit ꝛ qꝛ falſa ſit oſtendit.

Nichil phibet quedā falsa eē pbabiliora quibusdaz Veris.
Prauus socius est qui impedit cōmune opus.
Qui litigatione interrogat male disputat.
Peccatum est aliqd ostendi p longiora qō inest p breuiora.
Vnde expresse elicit qz peccatum ē fieri p plura quod potest fieri p pauciora eque bene.
Hoc est habere ingeniū bonū secundū Veritatē posse eligere bonum Vel Vez ⁊ fugere falsum.
Qui bene nati sunt bene facere possunt.
Qui amant bonū ⁊ odiunt maluz de facili discernunt optimum quod profertur.

¶ Auctoritates primi libri elenchoz.

e Lenchus est sillogismus contradictionis ab en .i. in si ue contra ⁊ lexis .i. sermo Vel dictio. Vide supra ante libzum prioum.

Imperiti, Velut longè distantes speculantur.
Non cōtingit res ipsas nobiscum ferre ad disputationē: sed in disputationibus noibus p rebus Vtimur.
Noia sunt finita: res Vero infinite: quare necesse est Vnum nomen plura significare.
Qui Virtutes Vocabuloum sunt ignari de facili paralogisantur .i. decipiuntur.
Quidam magis appetunt se Videre eē sapientes, ⁊ non esse; q̄p esse, ⁊ non Videri.
Sophistria est scia apparens ⁊ non existens.
Sophista est copiosus ab apparente scīa ⁊ non existēte.
Duo sunt opera sapiētis: quoz primū est nō mētiri de qb⁹ nouit: alterz posse mentientem ostendere .i. conuincere.
Oportet addiscentez credere.
Elench⁹ est sillogismus ꝓtradictiōis Vnius ⁊ eiusdē nō no

mis tm̄ nec rei tm̄: ſz nois ⁊ rei ſimul: non ſinonimi ſz eiuſ dē ex his q̄ data ſūt de neceſſitate nō ꝯnumerato eo qđ erat in p̄ncipio ad idē ſcđm idē: ſimiliter ⁊ ī eodē tp̄e.

Ex nichilo nichil fit.

Eadem eſt diffinitio Vnius ſolius rei tm̄ ⁊ rei ſimpliciter: Vt hominis ⁊ Vnius hois.

Communia ⁊ generalia ſunt quibus ſcitis: neſcitur tm̄ ars ſz ip̄is ignoratis neceſſe eſt artem ignorare.

Omnes etiam ideote Vſq; ad quid arguunt: q; ſine arte p̄ticipant illud de quo artificialiter eſt loyca. Vnde habemus q̄ duplex eſt loyca. ſ. artificialis ⁊ naturalis.

Omēs Vtimur quibuſdam caſibus.

Difficile eſt multa conſpicere.

Poſitis iuxta ſe ꝯrariis maiora ⁊ minora Vidēt. Ex quo habemus q̄ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt.

Iniuriam pati melius eſt q̄ alteri nocere.

Auctoritates ſcōi libri elenchoꝝ.

9 Quod ſcimus ſepe tranſpoſitum ignoramus.

Ad interrogationes plures non eſt danda Vna reſpō/ ſio ſed plures.

Arguere non eſt ſoluere.

Hic hoꝝ dicit̄ multipliciter: Vel Vt eſt alicuius poſſeſſio: Vel Vt eſt pars alicuius multitudinis.

Nichil dat quod non habet.

Nichil p̄hibet eād̄ orōnē plures habere fallendi occaſiōes Diuitie bōe ſp honeſte: ſz iſipiēti ⁊ nō recte Vtēti ñ ſūt bone

Iñ non facere intelligitur facere: ⁊ Vniuerſaliter iñ nega/ tione intelligitur affirmatio.

Naſus curuus dicitur ſymus: ſed pes curuus dicitur ritus

Principium maximum ⁊ difficilimum eſt optimum.

Difficilimum est principiū alicuius artis inuenire: sed ipo inuēto facile est addere ꝫ augere reliquum.
Principiū est minimum ī ꝙtitate: potestate vero maximū.
¶ Nota verbum scti Isidori hispalensis epi libro scdo ethimologiarū ꝙ dyaleticā.i.loycam siue phīam rōnalem primi philosophi in suis dictiōibus.i.sermonibus habuerūt nō tm ad artis redigere peritiam post hos aristoteles ad regulas quasdā hui⁹ doctrine argumēta pduxit: ꝫ dyaleticā nūcupauit ꝓ eo ꝙ in ea de dictis disputat. Hec ille. Diuidit autem phīa.i.amor sapiētie (a filios quod ē amor ꝫ sophia.i. sapiēs tia dic.a) in ptes tres vt dicit aug⁹.li.vi. de ciuitate.c.xxv. ꝫ ibidē li.viii.c.vi.ꝫ.viii.ſ. in phisicā.i.naturalem. loycam.i.rōnalem. ꝫ ethicā.i.moralem: q̄ est finis ꝫ pfectio oīm aliarū tractans de felicitate humana: cui oēs philosophi iuigilauerūt scdm augu.li.viii.de ciuitate.c.in. quor dicta iā fasciculariter recitata tenaci memorie sunt recōmendāda. Predictar aūt auctoritatū succīcte ꝫ exacte collectar finis adest iuxta iā ꝫsuetā librorꝝ phī ac aliorꝝ quorūdā trāslationem quas non alphabetim ꝓut plurib⁹ qñqz placuit colligere libuit: ſz ordinate iuxta text⁹ ꝓcessuz de libro ī libz sine vl la expositiōe ꝓpter diuersam diuersorꝝ ineptā ac minus cōgruētē expositionē ne vitiis scriptorꝝ nūc tpis irremediabilibus scribatur liber ꝓ libro: quota ꝓ quota. si demum contingeret easdez ex his impressis opera quorūcūqz diligenti condensare. In laudē ꝫ gloriā dei oīpotentis nunc ꝫ ī euum ac vtilitatē quorūlibet studiosorꝝ q̄ has tenaci memorie vt phīe florigerum satagēt incorporare: dicente seneca epistola cviii. In eodez prato vos herbā querit: canis leporē: ciconia lacertā siue serpentem. Valebunt igitur vnicuiqz ꝓ suo artis experimento.

Finit feliciter.